DE CONSTRVCTIONE OCTO PARTIVM ORATIONIS LIBER

EMANVELIS ALVARI LVSITANI E SOCIETATE IESV.

Cum explicationibus auctoris eiusdem.

Ne turbata uolent rapidis oracula uentis,

Nunc folio uates commodiore sonat.

Cum priuilegio Summi Pontificis, & Illustriß. Senatus Veneti ad annos XX.

Necnon Illustriß. Proregis Regni Neapolitani.

MOTV Proprio &c. Cum sicut accepimus, & Dilecti filij Franciscus, & Michael Tramezinus Bibliopolæ Veneti nobis nuper exponi fecerint, ipsi ad communem omnium utilitatem sua propria impensa LIBRVM DE CONSTRVCTIONE OCTO PARTIVM ORATIONIS Emanuelis Aluari Lusitani è Societate Iesu Authoris, cum explicationibus, & sine explicationibus authoris eiusdem intendant dubitentq. ne huiusmodi opera postmodum ab alijs sine illorum licentia imprimantur, quod in maximum eorum præiudicium tenderet. Nos propterea illorum indemnitati consulere uolentes Motu simili, & certa scientia eisdem Francisco, & Michaeli ne predicta opera hactenus non impressa, & per ipsos imprimenda per decem annos post eorundem operum impreßionem à quocunque, uel quibuscunque sine ipsorum licentia imprimi, aut ab ipsis, uel ab alijs uendi, seu in eorum Apothecis, uel alias uenalia preterquam à dictis Francisco, & Michaele impressa, uel imprimenda teneri poßint, concedimus, & indulgemus inhibentes omnibus, & singulis Christifidelibus in Italia existentibus præsertim Bibliopolis, & librorum impressoribus sub excõmunicationis latæ sententiæ, In terris uero sanctæ Romanæ Ecclesiæ mediate, uel immediate subiectis etiã ducentorum ducatorum auri, Cameræ Apostolicæ

applicandorum, & insuper amissionis librorum penis, toties ipso facto, & absque alia declaratione incurrendis, quoties contrauentum fuerit ne intra decennium ab impressione dictorum operum hactenus non impressorum, & per ipsos Franciscum, & Michaelem imprimendorum sine eorundem Francisci, & Michaelis expreßa licentia dicto decennio durante imprimere, seu ab ipsis, uel alijs, præterquam à dictis Francisco, & Michaele impressa, & imprimenda uendere, seu uenalia habere, uel proponere, seu ut supra habere audeant. Mandantes uniuersis Venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopis, eorumquè Vicarijs in spiritualibus Generalibus, & in statu temporali Sanctæ Romanæ Ecclesiæ etiam Legatis, & Vicelegatis sedis Apostolicæ, ac ipsius status Gubernatoribus, ut quoties pro ipsorum Francisci, & Michaelis parte fuerint requisiti, uel eorum requisitus, eisdem Francisco, & Michaeli efficacis defensionis præsidio aßistentes præmissa ad omnem dictorum Francisci, & Michaelis requisitionem contrà inobedientes, & rebelles per censuras Ecclesiasticas etiam sepius aggrauando, & per alia iuris remedia authoritate Apostolica exequãtur; Inuocato etiã ad hoc, si opus fuerit auxilio Brachij sæcularis. Et insuper quia difficile admodum esset præsentem Motum propriũ ad quæ libet loca deferri, uolumus, & Apostolica auctoritate decernimus, ipsius transumptis, uel exẽplis etiam in ipsorum operibus expresßis plenam, &

eandem prorsus fidem ubique in indicio, quàm extra haberi, quæ præsenti originali haberetur. Et cum absolutione à censuris ad effectum præsentium, & quod sola signatura sufficiat. Et ne de præmißis aliquis ignorantiam prætendere poßit, quòd præsens Motus proprius in Acie Campi Floris, & in Valuis Cancellariæ Apostolicæ huius Almæ Vrbis affigatur, & ibidem per affixionem publicetur. Et quod sic affixus, & in ipso opere, seu ipsis operibus per tempora impressus per eosdem omnes, quos tanget, eisdem personaliter intimatus foret, obseruari debeat, illosquè arctet, expreßè uolumus, & mandamus Decernentes irritum, & inane, quicquid secus contigerit attentari præmißis omnibus constitutionibus, & ordinationibus, & Apostolicis, cæterisquè in contrarium facien. non obstantibus quibuscunque.

Placet Motu proprio M.

1570. *Alli 19. di Ottobre in Pregadi.*

CHE al fedel nostro Michiel Tramezin sia concesso, che niuno altro, che egli, ò chi harrà causa, ò licentia da lui, possa in questa, ouer altra Città, Terra, ò Luogo della Signoria nostra stampar, ouer far stampar, ò stampato uender il libro de Structura partium orationis di Emanuel Aluaro, & quello de Octo partium orationis constructione del detto Emanuel cum explicationibus eiusdem, & etiamdio il libro di Despauterio de Generibus nominum, per lo spatio di anni uenti prossimi, sotto pena di perder le opere, & di pagar ducati trecento, da esser diuisi, uno terzo all'Accusator, l'altro all'Arsenal, & l'altro al Magistrato, che farà l'essecutione, essendo egli obligato di osseruar quel tanto, che è disposto in materia di Stampe.

Aloysius Garzonius
Secretarius.

DE OCTO PARTIVM ORATIONIS CONSTRVCTIONE LIBER.

Quid sit Syntaxis, & in quot partes distribuatur.

SYntaxis Græcè, Latinè constructio, est recta partium orationis inter se compositio. porro recta compositio ea censenda est, qua usi sunt auctores, qui pure, & emendate scripserunt. Hæc duplex est, altera Transitiua, cũ partes nimirum orationis in casum dissimilem præcedenti transeunt. Cic. ad Att. lib. 2. Pompeius amat nos, carosq́; habet. altera Intransitiua, cum orationis partes aut nullum post se casum habent: idem ad Q. Fr. lib. 3. valent pueri, studiose discunt, diligenter docentur, aut certe non diuersum ab eo, qui antecessit: idem philip. [illegible] *pax est tranquilla libertas. Vtraq; in Iustam, & Figuratam diuiditur: illa omnibus suis numeris perfecta, atq; expleta est: idem lib. 1. Ep. Ego omni officio, ac potius pietate erga te ceteris satisfacio omnibus, mihi ipse nunquam satisfacio. in hac, ut plena sit, nonnihil desideratur: idem ad Att. lib. 15. Ego, si Tiro ad me, cogito in Tusculanum. quæ omnibus suis numeris absoluta erit, si duo uerba addas hoc modo. Ego si Tiro ad me uenerit, cogito in Tusculanum proficisci. aut mutatur aliquid, ut Iusta efficiatur: idem Ep. lib. 15. ualebis igitur, meq́; amabis, ut à puero fecisti. si, vale igitur, meq́; ama, dixisset, Iusta erat. De Figurata copiosius postremo loco dicendum est. Nunc à Iusta, eaq́; Intransitiua, quòd facilior, expeditiorq́; sit, initium faciemus.*

DE CONSTRVCTIONE INTRANSITIVA.

Verbum personale finiti modi antecedit nominatiuus aperte, uel occulte eiusdem numeri, & personę. Cic. Ep. lib. 14. *Si uales, bene est, ego quidem ualeo. Terent. in Eunuc. Quis hic loquitur? Idem ibidem: Quid stamus, cur non imus hinc?*

Etsi uerba, quæ impersonalia uocantur, ferè antecedit nominandi casus aperte, uel occulte, ut suis locis planum faciemus: satius tamen uisum est à uulgari, & communi præceptione non discedere, atq; in re non ita magni momenti conniuere, quàm stomachum ijs mouere, in quorum animis uetus opinio iam olim pœnitus insedisset. quamquam siquis hæc ad uiuum resecare uelit, nonnulla procul dubio uerba reperiet, quæ nullum prorsus ante se casum habent. Varro lib. 3. *de analog. uerba impersonalia appellat declinationum species, quæ habent tempora sine personis, quas species ait esse quatuor, Rogandi, ut, foditurne? seriturne? & fodieturne? sereturne? Respondendi, eadem figura fieri extremis syllabis demptis. Optandi, ut, uiuatur, ametur, uiueretur, amaretur. Imperandi, & cetera. qui Varronis locus locupletissimus testis est etiam Ciceronis ætate fuisse cognita uerba, quæ posteri impersonalia nominarunt. Gellius lib.* 15. *cap.* 13. *more nostro locutus est: Veritum inquit, sicut Puditum, Pigitum non personaliter per infinitum modum dictum esse non à uetustioribus tantum uidemus sed à M. quoque Tul-* pag. 185. 186. *lio in* 2. *de Fin. Primum, inquit, Aristippi, Cyrenaicorumq; omnium, quos non est ueritum in ea uoluptate, quæ maxima dulcedine sensum moueret, summum bonum ponere. Hæc ideo attulimus, ut intelligeremus non esse hoc uerborum genus à iunioribus grammaticis confictum. Qui impersonalia de medio*

ustulerunt, non satis eorum naturam, uimq; uocabuli uidentur perspexisse. Non enim ita impersonalia appellantur, ut In, præpositio priuationem nominatiui personæ agentis, uel patientis declaret, ut uulgo persuasum est, sed ideo impersonalia, siue species declinationum, quæ habent tempora sine personis à Varrone dicuntur, propterea quod priuantur præcipuis personis, hoc est prima, & secunda. atq; ita se rem habere ex eodem Varrone suo loco apertissime demonstrabimus. qua de re hoc loco ne uerbum quidem faciat præceptor, qui suis auditoribus cõsultum uolet. Agentis, & patientis uoces, quas pleriq; huic præcepto addunt, consulto prætermisimus, tum quod parum faciant ad eius cognitionem, tum uel maxime, ne cui ansam præberemus philosophandi, non sine temporis iactura, & puerorũ cruciatu.

Appendix.

Prima, & secunda persona ferè non explicantur, nisi cum diuersa studia significamus, Auctor ad Heren. lib. 4. Ego patriam liberaui, uos liberi esse non curatis? Aut cum plus significamus quam dicimus: Idem. Tu audes ista dicere? Cic. in Verr. 5. Tu innocentior, quàm Metellus? Tu, plus significat quàm uerbũ ipsum per se declarat.

Hic, ne discretionis, aut emphasis nomine terreantur tyrones, rem teneant, uocabula discent suo tempore. admoneantur sæpenumero, ne tertio quoq; uerbo, ut fit, Ego, Tu, Nos, Vos, non sine nausea effutiant. Alijs præterea de causis explicantur hæ personæ, quas ueterum scriptis legendis usus optimus magister docebit.

II. Appendix.

Verbum infinitum interdum partes nominatiui agit,

470. Cic. in Orat. Oportere perfectionem declarat officij. Terent. in Heaut. Non est mentiri meum. Item uerbum cum suo casu. Cic. Ep. lib. 7. Vacare culpa magnum est solatium. Brutus ad Atticum lib. Epist. ad Brutum. Dolet mihi, quod tu non stomacharis. Sic Ter. in Adelph. act. 2. sc. 4. Sed hoc mihi dolet, nos pene sero fuisse.

Verba Apparet, Fallit, Fugit, præterit, latet, interdum loco nominatiui membrum orationis habent. Cic. 2. philipp. Non dissimulat P. C. apparet esse commotum, sudat, pallet. Idem in Bruto. Legimus epistolas Corneliæ matris Gracchorum, apparet filios non tam in gremio educatos, quam in sermone matris. Idem ad Att. lib. 12. Apparebat illas litteras non illius esse. Cic. in Orat. Quem quæso nostrum fefellit ita nos esse facturos? Liu. 1. bell. Mace non fefellit Achæos, quo spectasset tam benigna pollicitatio Cic. ad Att. lib. 7. de Dionysio fugit me ad te antea scribere. Idem Ep. lib. 13. Non me præterit nos eam rem Ephesi expertos esse. Plin. lib. 2. cap. 20. Latet plerosque magna cœli affectatione compertum à principibus doctrinæ uiris superiorum trium syderum ignes esse. Idem accidit nonnunquam uerbis passiuis. Cic. de Am. Tarquinium dixisse fertur, tum cum exul esset, se intellexisse, quos fidos amicos habuisset, quos infidos. Idem 5. Tusc. Ex quibus bonorum beatam esse uitam concluditur. Plin. lib. 8. cap. 32. qualem fuisse traditur Q. Sertorij ceruam. Quod idem uerbo Videtur usu uenit modo Apertè: Cic. 5. Tusc. Non mihi uidetur ad beate uiuendum satis posse uirtutem. modo obscurè. Idem ad Att. lib. 12. Velim aliquando, cum erit tuum commodum, puerum Lentulum inuisas, eiq; de mancipijs, quæ tibi uidebitur, attribuas: deest enim, attribuenda esse. Ad eundem ibidem. Quod Lentulum inuisis, ualde gratum, pueros attribue ei quot, & quos uidebitur. deest attribuendos esse. Plura eiusdem exempli adiungam, quæ Budæus in Comment. linguæ Græcæ affert. Pro Rab. Post. Fit S. C. ut C. Marius, L. Valerius C O S S. adhiberent Tribunos plebis, & Prætores, quos

ipsis uideretur. Idem in Frumentaria: Consulibus Senatus per misit, ut uini, & olei decumas, quas ante uendere in Sicilia Quæstores consueßent, Romæ uenderent, legemq; his rebus, quam ipsis uideretur, edicerent. Cæsar: Ad hæc, quæ uisum est, Cæsar respondit. lege Budæum, si uoles plura.

III. Appendix.

Voces copulatæ sæpe uerbum plurale desiderant. Cic. ad Att. lib. 12. Hic nobiscum sunt Nicias, & Valerius. Nonnunquam omittitur coniunctio: Idem ad Q. Fr. 1. Frons, Oculi, Vultus persæpe mentiuntur, Oratio uero sæpißime. ep. ult. pag. 4. ep. 1. pag. 6.

Voces copulatas appellamus coniunctionibus copulatiuis uinctas. Hic nulla facienda est mentio syllepseos, aut zeugmatis, nec ægrè ferat magister benedocendi studiosus, si tenelli auditores figurarum nomina ignorent, dummodo rem ipsam teneant. Sunt, qui non audeant uocibus copulatis uerbum singulare attribuere: cum M. Tullius quàm frequentissimè ita loquatur, maximè ubi de rebus inanimis est sermo. pro C. Rab. Virtus, & honestas, & pudor cum Consulibus esse cogebat. Idem de Sen. Mens enim, & ratio, & consilium in senibus est. Idem ad Q. Fr. lib. 3. Me iam & mare istuc, & terra solicitat: Idem ad Octauium. Nisi forte eos appello, quorum aures, atq; animus à nobis abhorret. Idem ad Att. lib. 12. Mihi & res, & conditio placet. Idem lib. 5. Ep. Scribam apertè, sicut & mea natura, & amicitia postulat. Idem pro Quinct. Non eo dico C. Aquili quo mihi ueniat in dubium tua fides, & constantia. Idem ad Att. lib. 7. Dionysius noster, qui est nobiscũ, & Nicias Cous non rebatur oppidum esse Piræa. Idem ad eundem lib. 16. Egit pater, & filius, ut tibi sponderem. Idem pro domo sua. Vbi enim tuleras, ut aqua, & ignis mihi interdiceretur? Idem ad Curionem lib. 2. Dux nobis, & autor

opus est. Omitto plura eiusdem testimonia. Omitto Terentij, Cæsaris, Liuij, Quinctiliani, Curtij, Suetonij, ne tibi sim molestus. Poetæ etiam uerbo plurali aliquando utuntur intercedente præpositione, cum, Virg. 1. Aeneid. Remo cum fratre Quirinus Iura dabunt. Oratores singulari. Cic. ad Q. Fr. lib. 3. Domitius cum Messala certus esse uidebatur. Idem 1. Catilin. Occisus est cum liberis M. Fuluius consularis. Idem ad Att. 1. Tu ipse cum Sexto, scire uelim, quid cogites.

IIII. Appendix.

Verbum plurale nobiliorem personam sequitur.
Prima nobilior est, quàm secunda, & tertia.
Secunda tertiæ anteponitur.

pg. 546. *Cic. Ep. 14. Si tu, & Tullia lux nostra ualetis, Ego & suauissimus Cicero ualemus.*

Hic utuntur interdum oratores numero singulari, sed rarius. Cic. pro Rabir. Nam cum existerent nonnullæ, sed perpaucæ tamen sententiæ, quæ censerent, ut Tribuni, ut præfecti, ut comites omnes magistratuum hac lege tenerentur, uos, uos inquam ipsi, & Senatus frequens restitit. Idem in Sal. Qui mihi dies, si cum reliqua uita conferatur animo quidem meo superet, cum uniuersi uos, populusq; Romanus frequens aduentu meo gratulatus est. Poetæ etiam intercedente præpositione Cum, uerbum multitudinis præstantiori personæ reddunt. Verg. 2. Aen. Diuellimur inde Iphitus, & Pelias mecum. Oratores uerò uerbum nominatiuo reddunt nulla habita ratione ablatiui, Cic. ad Att. lib. 3. Atque utinam iam ante uidisses, nec totum animum tuum mærori mecum dedisses. Quod idem & poetæ faciunt. Horat. Tu, quid ego, & populus mecum desideret, audi. Ouid. Tu quoque cum Druso præmia digna feres.

Verbum personale infiniti modi postulat ante se ac-

cusandi casum. Cic. ad Att. lib. 15. Hunc quidem nimbum cito transiisse lætor. Terent. in Adelph. Saluum te aduenire gaudemus.

De adiectiuis, & substantiuis.

Nomina adiectiua, pronomina, & participia cohærent cum suis substantiuis genere, numero, & casu. Cic. 6. Verr. Erat hyems summa, tempestas perfrigida, imber maximus. Terent. in Eun. Ille bonus uir nusquam apparet. Curt. lib. 6. Parua sæpe scintilla contempta magnum excitauit incendium.

Participia factus, creditus, dictus, dicendus, uisus, appellatus, & cetera eiusdem generis, si inter duo substantiua ponantur, non continuo cum præcedente consentient. Quis enim sic audeat loqui? Reip pestis à Cicerone appellata est Antonius. Furiam à M. Tullio aiunt dictam Clodium. Nec itidem si post utrunque collocentur, cùm alterutro consentire poterunt, nisi quis existimet, (ne à propositis exemplis recedamus) benè Latinè dici Reip. pestis à Cicerone Antonius appellata est. Quid igitur obseruandum? Ego sic existimo, habendam esse rationem, quod ad constructionem attinet, non collocationis uerborum, sed ipsarum rerum, ut enim permutatis uerbis non mutatur sensus, ita nec constructionis ratio. Itaque quocunque modo disponantur substantiua, eadem erit constructio: Antonius à Cicerone appellatus est reip pestis. hic est rerum simplex ordo. Commuta, uersa, utlibet, substantiua, muta quadrata rotundis. Antonius, & participium appellatus semper cohærebunt. Liu. lib. 6. bell. Mace. Ludique ob dedicationem facti, quos primos scenicos fuisse Valerius Antias autor est, Megalesia appellatos. Plin. lib. 3. cap. 5. Dein Puteoli colo-

nia Dicæarchia dicti. Ibidem oppidum Pæstum Græcis Posidonia appellatum. Iustin lib. 1. de Semiramide: Sic inquit primis initijs sexum mentita, puer credita est. Non me fugit interim probatos scriptores aliter locutos fuisse; Sed tunc figurata est constructio. quos ita imitabimur, ut ab eorum uestigijs ne digitum quidem discedamus, nisi uolumus in solœcismum, aut eius speciem incidere. Cic. 2. de diuinat. O delirationem incredibilem: non enim omnis error stultitia dicenda est. Terent. in Phorm. Nunquam æque inquit, ac modo Paupertas mihi onus uisum est, & miserum, & graue. Liu. lib. 1. ab urb. Gens vniuersa Veneti appellati. Idem lib. 9. bell. Pun. Populus frequens dona Deæ in Palatium tulit, lectisterniumq; & ludi fuere Megalesia appellata. Illa, Nescio quid absente nobis domi turbatum est. Triste lupus stabulis. Dulce satis humor. Et quæ sunt eiusdem generis ad Figuratam constructionem, uel potius Hellenismum spectant. quare reseruentur suis locis.

Appendix.

Substantiua colligata ferè adiectiuum multitudinis requirunt, Liu. Hippocrates, & Epicides nati Carthagine, sed Oriundi ab Syracusis.

Nonnunquam singulare adiectiuum pluribus substantiuis redditur. Terent. in Eun. Viden' ocium, & cibus quid faciat alienus? Cic. de Vni Nox igitur, & dies ad hunc modum, & ob has generata caussas nnum circuitum orbis efficit. Idem in Pisonem. Lex Aelia, & Fufia euersa est, propugnacula, muriq; tranquillitatis, & ocij, Q. Cic. de petitione consulatus. Multorum arrogantia, multorum contumacia, multorum maleuolentia, multorum superbia, multorum odia, ac molestia perferenda est. Poetæ substantiuis præpositione, Cum, copulatis plurale adiungunt suo iure. Ouid. 2. Met Sors eadem Ismarios Hebrum cum Strymone siccat.

II. Appendix.

Adiectiuũ plurale præstantius genus sibi uẽdicat. Virile præstantius est muliebri, & neutro. Terent. in Andr. Domus, uxor, liberi inuenti inuito patre. Liu. bell. Mac. 7. Decem ingenui, decem uirgines, patrimi omnes, matrimiq́. adhibiti. Idem. 1. ab urbe. Consilia, populi, exercitus uocati, summa rerum, ubi aues non admisissent, diri merentur. Virg. 7. Aen. Cæsosq́. reportant Almonem puerum fœdatiq́. ora Galesi.

Neutrum muliebri præfertur præcipuè cum de rebus inanimatis sermo est. Sal. Catil. His genus, etas, eloquentia propè paria fuere. Idem ibidem. Diuitiæ, decus, gloria in oculis sita sunt.

Adiectiuum fœmininum interdum respondet uiciniori substantiuo pluralis numeri Liu. 7. bell. Mac. Hoc S. C. Litteræq́. à Sp. Posthumio Prætore in Hetruriam missæ sunt. Lucanus tamen lib. 1. (si locus non est uitiosus) aliter locutus est: Mensuraq́. iuris Vis erat. hinc leges, & plebiscita coactæ. Quo exemplo quidam adducti arbitrati sunt neutro generi in uniuersum fœmininum præstare. alij uero tum demum muliebre neutrali anteponunt, cum de rebus animatis agitur, ut Lucretia, & eius mancipium sunt castæ. alij paulò presſius docent, nimirum id fieri, (si tamen unquam reperiatur) cum participium adhibetur, ut allocutus sum matres uestras, earumq. mancipia uestri desiderio flagrantes. Sed cum ueterum testimonijs id minimè doceant, resq́. in dubio sit, tutius fuerit circuitione uti hoc modo: Lucretia castissima fuit, qua uirtute etiam eius mancipium floruit, aut ornatum fuit, aut quid simile. Liu. figuratè masculino usus est. Latium (inquit) Capuaq́. agro

multati: non enim ad uocem, Sed ad intellectum retulit, hoc est Latini, & Campani. Vide Budæum in Comment. Linguæ Græcæ. Poetæ suo more etiam intercedente præpositione, Cum, numerum multitudinis, generisq. præstantiam amant. Ouid. 3. Fast. Ilia cum Lauso de Numitore sati.

III. Appendix.

Cum substantiuis rerum inanimatarum plerumque iungitur neutrum multitudinis Liu. 7. bell. Mace. Ira, & Auaritia imperio potentiora erant. Idem: Formijs portam, murumq. de cœlo tacta nunciabatur. Idem: Ludi. Latinæq. instaurata erant.

Ne forte suspiceris apud historicos tantum reperiri hoc genus loquendi, unum, aut alterum locum ex Cicerone afferam. 1. de Off. Quam similitudinem natura, ratioq. ab oculis transferens multo etiam magis pulchritudinem, constantiam, ordinem in consilijs, factisq. conseruanda putat. Idem 5. Tusc. Quamobrem cum sæßiones, & flexi, fractiq. motus, quales proteruorum hominum esse solent, contra naturam sint, ita è contrario moderati habitus affectiones, usušq. corporis apta esse ad naturã uidentur. Cũ post neutra masculina multitudinis ponuntur, solet Cic. cum masculinis iungere adiectiuum In 4. Catil. Video P. C. in me omnium uestrum ora, atq. oculos esse conuersos. Idem Som. Scip. Concilia, cætusq. hominum iure sociati, quæ ciuitates appellantur. Idem ad Att. fœminino plurali uiciniori redditur adiectiuũ. Si statuerimus nobis inter nos nostra siue commoda, siue uitia, siue iniurias esse tolerandas. Prætermitto illud Solini cap. 43. Polypus, & Chamæleon glabra sunt. Nam hic autor non omnibus facit satis. Quo pacto Plin. lib. 9. cap. 28. uidetur locutus. Mollia sunt Loligo, Sepia, Polypus, & cetera eius generis. Nisi mollia subaudias genera,

dixerat enim; Sunt autem tria genera in primis, quæ mollia appellantur. In his neutrum iungitur cum masculinis rerum animatarum, quod mox in relatiuis uidebis. Seruatur interdū simplex constructionis ratio. Quint lib. 1. cap. 10. Transeamus id quoque, quod Grammaticæ quondam, ac Musicæ iunctæ fuerunt. Iustin. lib. 9. Misericordia, & perfidia in eo pari iure dilectæ.

Relatiua.

Relatiuum Qui, quæ, quod, concordat cum antecedente in genere, & numero. Cic. Ep. lib. 16. Nemo nos amat, qui te non diligat. Idem Ep. 14. Accepi ab Aristocrito tres epistolas, quas lacrymis prope deleui.

Item pronomina hic, iste, ille, ipse, is, & idem, cum fiunt relatiua. Idem ad Att. Venit mihi obuiam puer tuus, is mihi litteras abs te reddidit.

Si plura antecedant substantiua cōiunctionibus ligata, idem obseruandum est in relatiuis, quod paulò ante de adiectiuis dictum est. Cic. 1. Off. Propter summam & doctoris autoritatem, & urbis, quorū alter te scientia augere potest, altera exemplis. Idem ad Q. Cæcilium lib. 3. ad Att. Sed tibi uenire in mentem certo scio, quæ uita esset nostra, quæ suauitas, quæ dignitas, ad quæ recuperanda per fortunas incumbe. Idem 2. Philipp. Repetebant præterea Deos penates, patrios, aras, focos, larem suū familiarem, in quæ tu inuaseras. Interdum redditur Relatiuū uiciniori substantiuo. Idem in Pisonem. Mihi non uenerat in mentem furorem, & insaniam optare uobis, in quam incidistis. Liu. 7. bell. Mac. Oppida, uici, castella, agri, qui ad Pisidiam uergunt. Cæsar masculinis, & fœminino rerum animatarum Relatiuum neutrū reddidit. 5. belli Gall. Leporem, & gallinam, & anserem gustare fas non putant, hæc tamen alunt animi,

uoluptatisq. caussa. Vbi non speciem, sed genus animal respexit. hæc animalia tamen alunt. Quidã personam addunt, in qua etiam relatiuum cum antecedente consentiat, negant alij addendam, quod nullam certam personam includat prouocabulũ, siue relatiuum, unde à ueteribus infinitum pronomen appellatum sit. Hac, & eiusdem generis quæstionibus prætermissis, multis propositis exemplis exerceantur pueri quam studiosissimè. nullusq. prætermittatur dies, quin aliquid latinæ scribant: ita enim fiet, ut breui magnos faciant progressus. assuescant deniq. potius emendatè loqui, & scribere, quam barbarè disputare. Illæ uero cõcertationes, in quibus de limãda oratione, de orthographia, de notãdis uitijs agitur, maxime sunt utiles: nam & animos excitant, alacriores q; reddunt, & ingenia alunt. Illud penè me fugerat; orationis membrum interim uice antecedentis poni, idq; in neutro genere. Cic ad Att 2. Pompeius, quod mihi summo dolori est, ipse se afflixit. Idẽ pro Cornelio. Vnum obijcitur, natum esse Gadibus, quod nemo negat.

Sui, & Suus quidam ijs relatiuis, quæ posuimus addunt, sed cum sint reciproca, in suum locum differantur.

Appendix.

Relatiuum Qui, Quæ, Quod, cum antecedenti præponitur, cum eodem genere, numero, & casu cohæret. Terent. prol. Andr. Poeta, cum primum animum ad scribendum appulit, Id sibi negocij credidit solum dari, Populo ut placerent. quas fecisset fabulas. Idem Andr. Quas credis esse has, non sunt uerę nuptię.

Cum relatiuum antecedenti præponitur utrunque ad idem uerbum refertur. Donatus in priorem locum sic inquit: Ad Fecisset retulit Fabulas, non ad Placerent. & est figura Syllepsis. Longè diuersa est hæc syllepsis ab ea, quam ipse Donatus alibi,

& alij grammatici tradunt.

Quod, si inter duo substantiua ponatur, cum alterutro consentire poterit, etiam si alterum proprium sit. Sal. Catil. Est locus in carcere, quod Tullianum appellatur. Curt. lib. 3. Darius ad eum locum, quem Amanicas Pylas uocant, peruenit.

Proprium substantiuum non rapit ad se relatiuum, ut quidam arbitrantur. Cic. 2 de nat. Propius à terra Iouis stella fertur, quæ Phaeton dicitur. Liu. lib. 6. belli Mace. Herculi sacrificium fecit in loco, quem Piram, quod ibi mortale corpus eius dei sit crematum, appellant.

II. Appendix.

*Quantus, Qualis, & cetera id genus nomina, cum relatiua fiunt, non cum antecedente, sed cum consequente substantiuo genere numero, & casu consentiunt. Cic. Ep. lib. 12. Dixi de te, quæ potui tanta contentione, Quantum forum est. Idem in Bruto. Vtinam in Tiberio Graccho. Caioq́; 354.
Carbone talis mens ad remp. benegerendam, fuisset quale ingenium ad benedicendum fuit.*

Decem sunt, quæ relatiua accidentis uocant, Quantus, Qualis, Quot, Quotus, Quotini, Quotuplus, Quotuplex, Quotenis. Cuius, cuia, cuiũ. Cuias, quorum, exceptis primis duobus ferè, quod ad rem attinet, nullus est usus. quare puto hæc dissimulanda esse. quorsum enim miseri pueri sine caussa cruciabuntur? Nolim hic nimium solicitum præceptorem de uocabulorum ratione, cur hæc accidentis, illa, de quibus supra diximus, substantiæ

uocentur. Nisi uero etiam Categoriæ Aristotelis sint explicandæ. Sint itaq. contenti adolescentes syntaxeos cognitione. substantiam, & accidens relinquāt dialecticis. Aut certe uno uerbo explicentur substantiæ uocari relatiua, quod nomina substantiua referant, accidentis uero, quod adiectiua. Quattuor illa Alter, Alius, Reliquus, Cetera, ceterum, quæ diuersitatis relatiua quidam appellant, alij uero in partitiuis nominibus numerant, eiusdem sunt ingenij. nam neglecto antecedente consequens amplectuntur. Vt pueri ingenui uerecundiam amant, ceteraq. animi ornamenta.

III Appendix nominatiuo & uerbo adiectiuo, & substantiuo, relatiuo, & antecedenti communis.

Nominatiuus, & uerbum, adiectiuum, & substantiuum, relatiuum, et antecedens, interdum, maxime apud historicos, & poetas sensu, & significatione consentiunt, quamuis uoce discrepent. Vir. 1. Aen. Pars in frusta secant, uerubusq; trementia figunt. Liu. 7. bell. Mace. Pars in iuueniles lusus uersi, pars uescentes sub umbra, quidam somno etiam strati. Terent. in Andr. Vbi illic est scelus, qui me perdidit.

In constructione proprie spectantur uoces, aliquando tamen scriptores potius significationis, ac sensus rationem habentes, quam uocum, diuersos numeros, atq. genera coniungunt, uerbi caussa: pars in frusta seccant. Pars singnlaris est numeri, si uocem spectes, at pluralis, si significationem: nam Pars aliquot significat ex Troianis, merito igitur ei datum est uerbum multitudinis, secant. Item Pars generis est fœminini, si uocem attendas, si uero sensum, ac significationem consideres, fæ-

pe masculini est generis. Pars in iuueniles lusus uersi. Idem 1. ab Vrbe. Maxima pars, ut ante dictum est, ab equitibus in flumen acti, siquidem, Pars, milites significat in iuueniles lusus uersos, & in flumen actos. Idem 2. ab Vrbe. Cetera multitudo sorte decimus quisque ad supplicium lecti. Scelus eodem modo, & Senium, cum masculinis adiectiuis, aut relatiuis adiunguntur, scelestum, & senem significant. Terent. in Eun. Vt illum dij deaq; senium perdant, qui me hodie remoratus est. Denique huius loci sunt nomina, quæ numero singulari multitudinem significant, ut Turba, Populus, Ouid. 2. Fast. Thura ferant, placentq; nouum pia turba Quirinum, & patrias aras, militiamq; colant. Terent. in prol. Hecyræ. Populus conuolat, tumultuantur, clamant, pugnant de loco Præterea nōnulla partitiua, cuiusmodi sunt Quisque, Vterque, Neuter, Vter, Alter, Alius, Aliquis. Liu 1. ab Vrbe. Pro se quisque scelus regium, ac uim queruntur. Idem 2. Missi cōfestim honoratissimus quisque, ex patribus. Plaut. in Amph. Vterque deluduntur. Idem Menæch. Vter meruistis culpam? Idem ibidem. Quoties tandem dixi tibi ut caueres, neuter ad me iretis cum querimonia? Plin. lib 2. cap. 30. de formicis agens, Ex diuerso cōuehunt altera alterius ignara. Virg. 2. Aeneid. Ascaniumq; patremq; meum, iuxtaq; Creusam Alterum in alterius mactatos sanguine cernam. Sal in Cati. Inertia, & mollitia animi alius alium expectantes cunctamini. Curt. lib. 5. Nisi mutuo essemus miseri olim alius alij potuissemus esse fastidio. Terent. in Adel. Aperite aliquis actutum ostium. Donatus in hunc ita scribit, Aliquis, uim habet pluralem, quamuis singulariter dicatur, non enim est aliquis nisi de multis. Huc etiam spectant uocabula, quæ positione quidem unius sunt generis, significatione uero alterius, ut iam diximus, quale est & illud Curtij. Duo millia crucibus affixi, & similia, quæ apud historicos leguntur. Hoc genus loquendi rerum est apud Orator. Cic. 3. de Fin. Quod cum accidisset, ut alter alterum nec opinato uideremus, surrexit statim. Quint. 6. declam. Cum pater, filiusq; de uinculis contenderent, & sibi quisq. carcerem uendicarent. Iuniores hic figuram Synthesin excogitauerunt ueteribus inauditam.

Subſtantiua continuata.

Subſtantiua continuata, quę ad eandem rem ſpectãt, caſu concordant, quamuis genere, & numero aliquando diſſentiant. Ep. lib. 1. Marcus Tullius Cicero Publio Lentulo Proconſuli ſalutem plurimam dicit. Caeſ. 1. bel. Gall. Gallos ab Aquitanis Garumna flumen diuidit. Plin. lib. 1. Ep. Canin. Quid agit Comum tuae, meaeq. deliciae?

Continuata ſubſtantiua dicuntur, quae nulla coniunctione ſunt uincta, quae genere, & numero, ut diximus nonnunquam disſident. Cic. ad Att. lib. 1. Tulliola deliciae noſtrae tuum munuſculum flagitat. Celius Ciceroni lib. 8. Scito Sempronium Rufum mel, ac delicias tuas calumniam maximo plauſu tuliſſe. Quint. lib. 2. cap. 4. docet id, quod magis eſt commune, latiuſq́ patet, debere praecedere his uerbis: Quaedam ordine permutato fiunt ſuperuacua, ut fratres gemini; nam ſi praeceſſerit Gemini, Fratres addere non eſt neceſſe. Contra quod praeceptum ueteres ſaepe faciunt. Cic. 2. de diuin. Proclus, & Euriſthenes Lacedaemoniorũ reges gemini fratres fuerunt. Liu. 1. ab urbe: In ore Tiberis Hoſtia urbs condita. Idem lib. 5. bell. Mac. Ad Tagum amnem ire pergunt. Idem. 1. bel. Pun. Profectus ad Trebiam flumen collegae coniungitur. Idem lib. 4. deca. 5. Sita eſt in radicibus Oſſae montis. Caeſar una periodo docuit utrunq. dici poſſe. 1. belli Gall. Initium capit à flumine Rhodano, continetur q. Garumna fllumine. Quod ad caſum attinet interim alterum genitiui eſt caſus. Cic. ad Att. lib. 5. Caſſius in oppido Antiochiae cum omni exercitu eſt. Vir. 3. Aen. Et celſam Buthroti aſcendimus urbem. Quaerunt hoc loco grammatici utri potius ſubſtantiuo reddendum ſit uerbum, adiectiuum, & relatiuum, magis, an minus communi. Ego quantum memini obſeruaſſe, exiſtimo, ſi alterum proprium ſit hominis

cum

cum eo uerbum, ceteraq. consentire. Cic. Tulliola deliciæ nostræ tuum munus flagitat. Idem. Ep. libro 7. Deliciæ uero tuæ noster Aesopus eiusmodi fuit, ut ei desinere per omnes liceret. Idem 1. Tusc. Acerrime autem deliciæ nostræ Dicæarchus cõtra hanc immortalitatem disputauit. Idem pro Corn. Bal. Cum duo fulmina nostri imperij subito in Hispania Cn. & P. Scipiones extincti occidissent. Idem de Arusp. Quid enim hunc persequar pecudem, ac beluam pabulo inimicorum meorum corruptum? Si uero de alijs rebus agatur, sæpissime uideo uerbum adiectiuum, relatiuumq. magis communi respondere. Liu. lib. 7. bell. Maced. De Solis urbe, quæ in Cilicia est, egerunt. Soli, Solorum, nomen est urbis. Plin. de Viris Illustribus. Ludos Consualia simulauit, ad quos cum utriusq. sexus multitudo uenisset, dato suis signo uirgines raptæ sunt. Plin. lib. 2. cap. 52. Volsiniy oppidum Tuscorum opulentissimum totum concrematum est fulmine. Idem lib. 3. cap. 5. Præterea ductus est Antias oppidum Latinorum Apiolæ captum à L. Tarquinio rege. Idem lib. 31. ca. 2. Tugri ciuitas Galliæ fontẽ habet insignem. Liu. 2. ab urbe. Ita fusi Volsi, Antiates, Corioli oppidum captum. Hanc Substantiuorum continuationem uocant Iuniores Appositionem, quam obscuriorem reddiderunt, dum sit ne figura altercantur, & particulas nescio quas auidius persequuntur.

Vtrinque nominandi casus.

Omne uerbum personale finiti modi utrinq. nominatiuum habere potest, cum utrunq. nomen ad eandem rem pertinet, cuiusmodi maxime est uerbum Substãtiuum, Vocatiuum, & alia quamplurima.

Terent. Phorm. Senectus ipsa est morbus.

Cic. 2. Off. De amicitia alio libro dictum est, qui inscribitur Lælius.

Sal. Catil. Virtus clara, æternaq. habetur.

Cic. ad Att. 3: Ego uiuo miserrimus.

Idem Philipp. 2. Defendi remp. adolescens, non deseram senex.

Hæc præceptio complectitur uerba omnia personalia, cuiuscunq. sint generis, Actiua, Cic. pro Cor. Audiui hoc de parente meo puer. Passiua. Idem. 2. de Orat. Hoc nos ab istis adolescentibus facere inuiti, & recusantes heri coacti sumus. Neutra. Idem de Amici. Venio in Senatum frequens. Deponentia, & Communia ad hæc tria reuocantur, ut post dicemus. Virg. 6. Aen. Sic fatur lacrymans. Boni moriuntur læti. Pater discedentem filium amplexus est tristis. Cum igitur hoc præcepto omne uerborum genus contineatur, non est cur hic, quæ substātiui, aut uocatiui uim habent, aut uerba gestuum, aut similia, addātur. Vocatiua uerba uocāt, Appellor, Vocor, Nuncupor, Nominor, Dicor, & si qua sunt de eodē genere. Illud mihi pænè exciderat, quod plerīq. omnes grammatici tradunt, uerbum substantiuum, quod idem de uocatiuo dictum sit, cum inter duos nominandi casus diuersi numeri ponitur, consentire cum præcedenti; ut adolescentes modesti sunt ornamentum iuuentutis. Cum uero post utrunq. collocatur, cum propiori, ut adolescentes modesti ornamentum est iuuentutis. ciues flagitiosi sentina reipub. appellatur. quo pacto certe non ausim loqui sine idonei alicuius auctoris testimonio: nam hæc soloecismi speciem præseferunt. Nec enim uerborum mutatio constructionem mutat. Videndum itaq. est utrum substantiuum sit uerbi, ut ita dicam, basis, & fundamētum, nam cum eo uerbum consentiet, ubicunq. sit locorum. Verbi caussa in hac oratione ne longius abeamus adolescentes modesti sunt ornamentum iuuentutis, uerbi basis, & fundamentum, quod suppositum uocant est adolescentes modesti. quocunq. modo uertas hæc uerba, semper uerbum suum requiret suppositum. Ornamentum iuuentutis sunt adolescentes modesti, Modesti adolescentes ornamentum sunt iuuentutis. Reip. sentina appellantur ciues flagitiosi, Flagitiosi ciues reip. sentina appellantur. Sic Lucan. lib. 3. omnia Cæsar erat. Ouid. 1. Metamor. Omnia pontus erat, deerant quoq. littora pon-

10. Idem in eodem, Tum primum subiere domus, domus antra fuerunt. Idem. 7. Gaudia principium nostri sunt Phoce doloris. Lucan. sanguis erant lacrymæ. Quod si aliter loquamur, figurata erit constructio, ut censet Budæus in Comment. linguæ Græcæ, ubi alterum Ciceronis, alterum Plinij locum affert. In Pison. Exposui breuiter consulatum meum, aude nunc furia de tuo dicere, cuius fuit initium ludi Compitalitij tum primum facti post. C. Marium Consulem. Vbi uerbum ante duos nominatiuos ponitur. Plin. lib 4. cap. 4. de Peloponneso loquens, Angustiæ, inquit, unde procedit, Isthomos appellatur. Vbi Appellantur, ut ratio grammaticæ postulat, legunt quidã. Alia præterea reperiuntur. Seneca lib. 1. Epist. Magnæ diuitiæ sunt lege naturæ composita paupertas. Hic ut uerum ingenuè fatear, non auderem aliter loqui. Cic. ultimo Parad. Contentum uero suis rebus esse maximæ sunt, certissimæq; diuitiæ. Nulla melior, tutiorq; præceptio est, quam optimorum auctorum usus, quo præceptore securus loqueris, & scribes.

Nominatiuus post uerbum infinitum.

Verbum personale infiniti modi post se nominatiuũ petit, cum res ad nominatiuum præcedentis uerbi pertinet. Cic. 1. de natu. Nolo esse longior. Idem pro Marcel. Malim uideri nimis timidus, quam parum prudens. Terent. Adel. Disce esse pater ab ijs, qui uere sciunt.

Non solum hoc fit accedentibus uerbis optandi, sed alijs etiam. Auctor ad Heren. lib. 4. Ego patriam liberaui, uos liberi esse non curatis? Seneca lib. 1. epist. Amicus michi esse cœpi. Idem ad Cassium lib. 15. eius consilij princeps ego fuisse uideor. Cic. ad Att. 9. Amens mihi fuisse uideor. Idem pro Sest. Nec Aristidis fuga, qui unus omnium iustissimus fuisse traditur. An res ad nominatiuum præcedentis uerbi spectet, facile est cognoscere,

exempli caussa, Cæsar cupit esse rex. Quis cupit esse rex? Cæsar. Crassus studet uideri diues. Quis studet uideri diues? Crassus. Pertinet igitur diues ad nominatiuum præcedentis uerbi, nimirum Crassus.

Appendix.

Si uerba puto, aio, refero, & eiusdem significationis infinitum præcedant; durior efficitur oratio. Lucan. lib. 9. Vtq; fidem uidit sceleris, tutumq; putauit, Iam bonus esse socer, lacrymas non sponte cadentes Effudit, gemitusq; expreßit pectore læto. Orator dixisset se bonum esse socerum.

Tutumq; putauit Cæsar, cum Pompeij caput oblatum est: iam bonus esse socer. Sic. Catul. Phaselus ille, quem uidetis hospites, Ait fuisse omnium celerrimus. Ouid. 13. Meta. Sed enim quia rettulit Aiax esse Iouis pronepos. Idem 2. de Tristib. Deme mihi studium, uitæ quoq; crimina demes, Acceptum refero uersibus esse nocens. Hæc in soluta oratione uitabit puer, utetur q. accusatiuo.

II. Appendix.

At si accusatiuus anteceßit, & sequatur necesse est. Cic. 1. Catil. Cupio P.C. me eße clementem, cupio in tantis reip. periculis non dissolutum uideri. Idem. ego me Phidiam esse mallem, quam uel optimum fabrum tignarium.

Nonnunquam subauditur præcedens accusatiuus. Curt. lib. 9. Æoginta talenta constituit daturum Alexander, pro se da-

turum. Illud eiusdem, quod affert Budæus in Comment. linguæ Græcæ; Ad uestras manus confugio, inuitis uobis saluum esse nolo: tam durum est, quam quod durissimum. Idem locum Ciceronis pro Quinct. citat: Nunc in caussa superiori, ne ut par quidem sit, postulat, inferiorem esse patitur. Vbi ait desiderari se se. In libris tamen correctissimis legitur, inferiorem esse se patitur.

III. Appendix.

Infinitum Esse, accedente uerbo Licet, dandi, uel accusandi casum post se postulat. Cic. 1. Tusc. licuit esse ocioso Themistocli, licuit Epaminundæ. Idem ad Att. 1. Mihi negligenti esse non licet. Idem pro Flacco: Cur his per te frui libertate, cur denique esse liberos non liceat? Idem pro Cor. Quod si ciui Romano licet esse Gaditanum siue exilio, siue reiectione huius ciuitatis, &c.

Interim deest datiuus Cic. pro Ligar. Liceat esse miseros, quanquam hoc uictore esse non possumus. Idem ad Att. lib. 10. In Italia autem nos sedentes quid erimus, nam medios esse nō licet. Infinitum Esse cum ceteris uerbis, quæ datiuo gaudent, ferè accusatiuum habet. Teren. Heaut. Expedit bonas esse nobis. Idē Phorm. Nostrapte culpa facimus, ut malos expediat esse. Quinct. tamen lib. 11. cap. 1. datiuo usus est. Oderit reum, inquit, uerba aucupantem, & anxium de fama ingenij, & cui esse diserto uacet. Illud uero Valerij lib. 5. cap. 4. de Cimone minus usitatum. Nam & si maximo tibi postea, & ciui, & duci euadere contigit, plus tamen aliquanto laudis in carcere, quam in Curia assecutus es. Cum infinito Esse accedit uerbum dandi planè uidetur poetica locutio. Ouid. 8. Meta. Vobis immunibus huius esse mali datur. Horat. in arte. Mediocribus

esse poetis. Non homines, non dij, non concessere columnæ. Illa, Videris mihi esse prudens, Videor tibi esse grauis, non sunt huius loci: nam nominatiuus Prudens, Grauis non ad datiuum pertinet, quod hic requiritur, sed ad nominatiuum uerbi præcedentis, ut supra diximus. Cic. 2. Philip. Nescio quid turbatus mihi esse uideris.

Interrogationis, atq; responsionis consensus.

Interrogatio, & responsio casu consentiunt. Cui præceptori dedisti operam? Platoni. Cuius est hæc oratio? Ciceronis. Quem existimas fuisse principem oratorum? Demosthenem. Quo morbo fuisti impeditus? Assidua febricula.

Certa dictionũ proprietas in caussa est, quo minus interrogatio, & responsio casu cohæreant, ut cuius est hoc pallium? meum. Quanti emisti calamum? quadrante. Hæc, & similia progrediente tempore discent adolescentuli. quare ne hac exceptione terreantur.

DE CONSTRVCTIONE TRANSITIUA NOMINIS.

Genitiuus post nomen substantiuum.

QVotiescunque duo nomina substantiua rerum diuersarum in oratione continuantur, alterum erit genitiui casus. Cic. in Piso. Supplicium est pœna peccati. Idem Ep. lib. 2. Mirum me desiderium tenet urbis. Idem de Ami. Maximum ornamen-

tum amicitiæ tollit, qui ex ea tollit uerecundiam.

Huc spectat omnis substantiuorum sylua, siue rem possessam, siue numerum, siue mensuram significent, ut equus Alexandri. Paramicorum. Modius tritici. Præterea uerbalia in Tor, Trix, Sor, Vs, Io. ut Seruator patriæ, expultrix uitiorum, Censor morum, Contemptus diuitiarum, Moderatio animi. Denique substantiua omnia continuata res diuersas significantia quocunque nomine censeantur, neque de his admoneantur pueri, cum ad rem nihil faciant. Reus genitiuo, uel ablatiuo cum præpositione De gaudet. Reus audaciæ, auaritiæ, De ambitu, De ui apud Ciceronem leguntur.

Appendix.

Adiectiua cum Substantiuè ponuntur more substantiuorum construuntur. Cic. de Senec. tantum cibi, & potionis adhibendum, ut reficiantur uires, non opprimantur. Idem 1. Verr. Sicilia tota, si una uoce loqueretur, hoc diceret. Quod auri, quod argenti, quod ornamentorum in meis urbibus, sedibus, delubris fuit, id mihi tu C. Verres eripuisti, atque abstulisti. Pompeius 8. ad Att. Vos hortor, ut quodcunque militum contrahere poteritis, contrahatis.

Huius clasfis sunt Multum, Plus, Plurimum, Tantum, Quantum, Minus, Minimum, Summum, Extremum, Vltimum, Postremum. Cic. ad Att. lib. 2. Terentia delectata est tuis litteris, & impertit tibi multum salutis. Idem pro Milo. Vident, quantum in te sit animi, quantum ingenij, quantum auctoritatis. Idem Ep. lib. 6. præsertim cum rerum om-

niam mors sit extremum. Liu. lib. 2. bell. Mac. ad ultimum inopiæ sciret uenturos. Cur. lib. 8. ad ultimum periculi peruenerat. Cic. 2. Philipp. Pax est tranquilla libertas, seruitus postremum malorum omnium. Abdita rerum. Strata uiarum, Occulta saltuum, Incerta fortunæ, & id genus alia fere apud historicos, & poetas reperiuntur. Virg. 2. Æneid. Obsedere alij telis angusta uiarum. Liu. Ad incerta fortunæ regio more uenenum erat. Tacit. lib. 19. Perangusta, & lubrica uiarum flexerant. Idem lib. 1. Præmisso Cæcinna, ut occulta saltuum scrutaretur.

Substantiua, cum ad laudem, uel uituperationem referuntur, interrogandi, uel auferendi casu gaudent. Cic. Neque te monere audeo præstanti prudentia uirum, neque confirmare maximi animi hominem. Plin. lib. 7. cap. 2. Choramandarum gentem, uocat Tauron syluestrem, sine uoce stridoris horrendi, hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis.

Proposita exempla utrunque casum complectuntur: Ciceronis affert Budeus in commentarijs linguæ Græcæ. Hic uariabunt tyrones orationem, M. Tullius uir singularis ingenij à M. Antonio crudelissime trucidatus est. Singulari uir ingenio Cicero miserandum in modum interijt. Pueri tardi ingenij sæpe ingeniosis palmam præripiunt. Tardo ingenio pueri plerunque labore, & diligentia ingeniosos superant.

Genitiuus post nomen adiectiuum.

Adiectiua, quæ Scientiam, Communionem, Copiam, & his contraria significant, cum genitiuo

iunguntur ut Peritus, Ignarus, Particeps, Expers, Plenus, Inanis. Cic. in Brut. Fabius pictor & iuris, & litterarum, & antiquitatis bene peritus fuit. Ex eodem 2. de Orat. Antonius omnis eruditionis expers, atque ignarus fuit. Idem 5. de Fin. Virtutes ita copulatæ, connexæq; sunt, ut omnes omnium participes sint. Idem lib. 9. Ep. Stultorum plena sunt omnia. Ex eodem 1. de Orat. Omnia plena consiliorum, inania uerborum uidemus.

Hoc loco quamplurima nomina à Grammaticis recensentur, delectu tamen opus est, alijs enim Oratores, alijs historici, & poetæ frequentius utuntur. Doctus, Indoctus, Gnarus, Ignarus, Rudis, Callidus, Prudens, Imprudens, Nescius, Inscius, Certus, Incertus, Consors, Exsors, Compos, Impos, Immunis, Insons, Insolens, Insuetus, Diues, Largus, Liberalis, Benignus, Prodigus, Fecundus, Plenus, Refertus, Fertilis, Pauper, Egenus, Inops, Indigus, Parcus, Sterilis, Nudus, Vacuus, Truncus. Omnium parameram exempla, que tamen, ne longior essem prætermisi perpaucculis exceptis Cic. in Bruto. Socrates se omnium rerum Inscium finge bat, & Rudem. Idem Philip. 2. Tu mentis Compos es. Idem ad Att. 9. Sum, Sum, mihi crede, mentis Compos. Liu. 4. ab urbe. Tubero Incertus ueri est. Quinct. lib. 4. cap. 2. Iudex quam primum Certus esse sententiæ cupit. Certior genitiuo, uel ablatiuo cum præpositione de adiungitur. Cic. ad Att. lib. 3. Faciam te consilij nostri Certiorem. Idem 7. Ep. Facias me uelim Certiorem de toto statu tuo. Plenus apud Ciceronem fere cum interrogandi casu iungitur. pro Font. Referta Gallia negociatorum est, Plena ciuium Romanorum. Aliquando etiam cum ablatiuo, ut suo loco dicemus.

Item quædam in ax, ius, idus, & osus. Philosophus tenax recti, nullius culpæ conscius, auidus uirtutis, studiosus litterarum. Quibus adde Memor, Immemor, Securus: ut Memor beneficij, Immemor iniuriæ, Securus rumorum.

Quinct. lib. 1. cap. 1. Tenacissimi sumus eorum, quæ rudibus annis percipimus Cic. 2. Philipp. Huius rei ne posteritas quidem omnium sæculorum immemor erit. Idem Ep. lib. 5. Cum T. Pomponius homo omnium meorum in te studiorum conscius, tui cupidus, nostri amantissimus ad te proficisceretur, aliquid mihi scribendum putaui.

Non omnia, quæ in has syllabas exeunt, patrium casum admittunt, sed certa quædam, eaq; partim sunt oratoria, partim historica, & poetica. id quod optimus magister usus te docebit. Capax, tenax, rapax, ferax, edax, conscius, dubius, anxius, prouidus, cupidus, auidus, curiosus, incuriosus. Sene. Ep. 7. Parum tenax recti. Idem 6. de Beneficijs. Me tempestas occupauit, portus, ac præsidij dubium. Plin. lib. 25. cap. 2. Medicinæ peculiariter curiosus. Plin Iunior Epist. 173. Ita natura comparatum est, ut proximorum incuriosi, longinqua sectemur. Quinct. lib. 8. In quod sæpe etiam incidit Cic. Securus tam paruæ obseruationis. Seneca de Vita beata cap. 26. sapiens uiuit præsentibus Lætus, futuri Securus. Trepidus rerum suarum, Timidus lucis. Floridus æui, Feruidus ingenij, Validus animi, Deuius æqui, Egregius facti, Dubius animi. Multa præterea, quæ certis locis comprehendi non possunt, ut Præceps animi. Integer uitæ, Sceleris purus, Ambiguus consilij, Inglorius militiæ, Immedicus iræ, Fessus bel-

li, Laudis Auarus, Tenuis opum, quæ promiscue à Grammaticis numerantur inter ea, quæ genitiuo adhærent, ferè ad historicos, & poetas spectant. Seneca, qui proxime accedit ad historicos lib. 21. de uita beata, Abduntur, inquit, in aliquas rimas timida lucis. Idem cap. 6. Beatus est ergo iudicij rectus. Illud 2. de Inuent. quod citat Budæus in Commentariis linguæ Græcæ. Hoc autem ipsum genus erit eo firmius, si eo ipso in genere, quo arguetur, integer animi fuisse demonstrabitur, in nullo prorsus libro reperi, sed pro Animi, Antea, sic. Integer antea fuisse demonstrabitur.

Partitiua.

Partitiua genitiuo multitudinis gaudent. Cic. 1. de Nat. Elephanto belluarum nulla prudentior. Idem de Sen. Minus habeo uirium, quam uestrum uteruis. Idem Q. Fr. 2. Domus utriusque nostrum ædificatur strenuè.

Partitiuum nomen est, quod significat multa sigillatim, ut Quisque, Vnusquisque, Vterque, Neuter, uel Vnum è multis, ut Alter Alius. Hæc partim sunt uniuersalia, ut Nemo, Nullus, partim particularia, ut Quidam, Aliquis, partim interrogatiua, ut Quis, Vter? partim infinita, quæ eadem sunt, quæ interrogatiua, cum scilicet nihil quærunt, ut Nescio, quis uestrũ loquatur. Ignoro uter uestrũ sit doctior. Verum cũ pueri has finitiones, distributionesq; uix unquã teneant, nõ uideo, cur eis hæc sint inculcanda. Fortasse commodius fuerit, quæ maxime Partitiua sunt, habere in promptu, ordine elementorum, Alius, Aliqis, Alter, Alteruter, Nemo, Neuter, Nullus, Quis, Quicunq;. Quidam, Quilibet, Quisquis, Quiuis, Quispiam, Quisquam, Quisq;, Solus, Vllus, Vnusquisq;, Vter, Vterq;, Vtercunq;, Vterlibet, Vteruis.

Item numeralia nomina: Liu. 1. ab urb. Imperium summum Romæ habebit, qui primus uestrum ô iuuenes osculum matri tulerit. Curt. lib. 8. Octoginta Macedonum interfecerunt. Idem ibidem: Nolo singulos uestrum excitare.

Denique quæcunque adiectiua partitionem significant, interrogandi casum possunt admittere. Cic. de Sen. Multę etiam istarum arborum mea manu sunt satæ. Liu. 1. bel. Mac. Macedonum ferè omnibus, & quibusdam Andriorum, ut manerent persuasit. Curt. lib. 10. Cum paucis amicorum ad Leonnatum peruenit. Plin. lib. 8. cap. 48. Lanarum nigræ nullum colorem bibunt.

Plinius nonnullis substantiuis hanc constructionem tribuit li. 10. ca. 6. Volucrũ animal parit Vespertilio tantum li. 9. cap. 50. Piscium Lupus, & Trichias bis anno parit. Nisi forte quis dicat audiendum nomen partitiuum Solus. Numeralia frequentissime cum suis substantiuis copulantur: Septimus Rex Romanorum: Duo milites: Singuli duces.

Superlatiua.

Si multa eiusdem generis comparentur, utendum est superlatiuo cum genitiuo plurali. Cic. 5. Tusc. Theophrastus elegantissimus omnium philosophorum, & eruditissimus non magnopere reprehenditur, cum tria genera dicit bonorum. Plin. lib. 33. cap. 1. Demosthenes summus oratorum Græciæ.

Hic ut perspicuum est, comparantur multa eiusdem generis, nam & Theophrastus unus fuit, ex omnibus philosophis, & Demosthenes de Oratoribus unus. sic enim Laurentius, quæ sunt eiusdem generis explicat. Passim apud Cic. & ceteros scriptores inuenies genitiuum omnium cum superlatiuo, quod quidam uidentur negasse, captiosis nescio quibus conclusiunculis circunscripti. Idem ad Brut. lib. 2. Dij isti legulio malefaciant homini nequissimo omnium, qui sunt, qui fuerunt, qui futuri sunt. Interim conferuntur res diuersi generis maxime accedente aduerbio, Non solum. Cic. pro domo sua: Hoc tu scriptore, hoc consiliario, hoc ministro omnium non bipedum solum, sed quadrupedum impurissimo remp. perdidisti. Clodius, de quo hic agitur bipes proculdubio, non quadrupes fuit. Macrob. lib. 7. Satur. cap. 2. Ciceronem imitatus immerito à Valla reprehenditur: Age, inquit, Serui non solum adolescentium, qui tibi æquæui sunt, sed senum quoque omnium doctissime. Plin. lib. 33. cap. 1. de annulis agens: Longo certe tempore ne Senatum Romanum quidem habuisse aureos manifestum est. Siquidem his tantum, qui legati ad exteras gentes ituri essent, annuli publicè dabantur, credo quoniam ita exterorum honoratissimi intelligebantur. Nec enim Legatus Romanus unus erat ex gentibus exteris. Mart. Quæ maxime inter se sunt contraria contulit: lib. 12. Non es, crede mihi, bonus, quid ergo? Vt uerum loquar, optimus malorum. Nisi quis dicat more suo fuisse iocatum, atque de industria in grammaticorum leges peccasse. Cic. in Bru. Phalereus enim successit ex senibus adolescens, eruditissimus ille quidem horum omnium, sed non tam armis instructus, quam palæstra. Idem 2. de Orat. Tum Phalereus ille Demetrius omnium istorum mea sententia politissimus, alij eorum similes extiterunt. Hac Ciceronis loca apertissime docent non male Latine dici: Antonius est horum, siue istorum omniũ eloquentissimus, quamuis non sit unus ex his, aut ex istis.

Appendix.

Tam superlatiua, quam partitiua genitiuo singula-

ri coniunguntur. Cic. pro Quinct. Habet aduersarium P. Quinctius uerbo Sex. Næuium, reuera huiusce ætatis homines disertissimos, ornatissimos nostræ ciuitatis. Idem pro Rabir. Posth. Virum unum totius Græcię facile doctissimum Platonem in maximis periculis, insidijsq. uersatum eße accepimus. An quisquam Clodiæ gentis cum Pompeio Magno conferendus est?

Huc spectant, quæcunque nomina numero singulari multitudinem significant, ut Populus, Gens, Municipium, Aetas, Italia, Græcia, pro ipsis Italis, Græcis. Nemo totius Italiæ eloquentior fuit Cicerone Curt. lib. 9. Tuo capite ignobilem unicum emi, quis ferat non modo tuorum, sed ullius etiam gentis barbaræ, qui tuam magnitudinem nouit?

II. Appendix.

Tum Superlatiua nomina, tum etiam Partitiua, quæ cum suis substantiuis casu cohærent, & genere, & numero consentiunt Cic. 2. de Nat. Indus, qui est omnium fluuius maximus, non aqua solum agros lætificat, sed eos etiam conserit. Plin. lib. 18. cap. 1. Hordeum frugum omnium mollissimum est. Pomp. Mela lib. 2. cap. 7. Famam habet ob Cereris templum Enna præcipua montium.

Superuacanea uideri poßet hæc appendix, nisi Grammatici præciperent tam superlatiua, quam partitiua genus petere à genitiuo, si uelis grammaticè loqui, exempli caussa: Leo est

fortissimum animalium, grammaticè dici. at Leo est fortissimus animalium, Latinè. Ego certè nolim grammaticè loqui. Quod si quando adiectiua cum substantiuis non consentiant, in substantiua transeunt. Cic. Ep lib. 6. Præsertim cum omnium rerum mors sit extremum. Extremum substantiuum est, at in illo Quintil. 6. declam. Mors sit extrema malorum, adiectiuum. Cic. 2. Philipp. Pax est tranquilla libertas, seruitus postremum malorum: hic postremum non petit genus a genitiuo Malorum, sed est substantiuum. vt in illo Taciti lib. 3. Post celebre carmen, quo Germani suprema defleuerant. Eiusdem generis uidentur hæc loca Plinij lib. 9. cap. 8. Velocissimum omnium animalium nō solum marinorum est, delphinus, ocyor uolucre, ocyor telo. Idē lib. 10. cap. 27 Venenis Capreæ, et Cothurnices pinguescunt placidissima animaliū. Idem lib. 8. cap. 32. Ceruis quoq; est sua malignitas quanquam placidissimo animalium. Vel dicemus more Græcorum Masculina iungi cum neutris, quale est illud Virg. Triste lupus stabulis. Item Fæminina. Quint. lib. 11. cap. 1. tutissimum ergo pœnitentiæ confessio, & satisfactio culpæ. Lege Budæum in Commentarijs linguæ Græcæ. Quod si hæc displicent, subaudatur animal.

Quod si nullum sit substantiuum cum genitiuo, quod attinet ad genus consentient. Liu. 1. ab urbe. Summi, infimiq. Gabinorum Sex. Tarquinium dono deum sibi missum credere. Quinct. lib. 9. cap. 4. Equidem Ciceronem sequar: nam is emi- nentissimos Græcorum est sequutus. Plin. lib. 9. cap. 52. Quorum alia sunt candida, ut columbis, perdicibus, alia pallida, ut aquaticis &c.

Si genitiuus nominis sit collectiui, non necessario cum eo consentient superlatiua, aut partitiua, ut summi, infimiq; ciuitatis Tarquinium exceperunt. Nemo huius oppidi Tarquinium excepit. Item si Superlatiua substantiuè ponantur. Cic. Cum

omnium rerum mors sit extremum. Superlatiua Extremum, Supremum, Vltimum, Summum, ut supradiximus, substantiua aliquando fiunt genere neutro. Lucan. lib. 10. Cogunt tamen ultima rerum Spem pacis tentare ducem. Curt. lib. 6. Iamq; rex ultima Hyrcaniæ intrauerat. Idem lib. 8. Dyardenes minus celeber auditu est, quia per ultima Indiæ currit. Tacitus. lib. 20. Extrema Gallicæ oræ occupauere. Idem lib. 19. Summa nauium tabulis augent: Quintil. declam. 18. Orbitates, ac suprema liberorum plangantur.

III. Appendix.

Genitiuus tam superlatiui, quam partitiui in ablatiuum cum præpositione e, uel ex, uel de, mutari potest. Cic. pro Cluent. Ex his omnibus natu minimus P. Saturninus in eadem sententia fuit. Idem pro Sex. Rosc. Audacissimus ego ex omnibus? minime. Idem Ep. 16. De tuis innumerabilibus in me officijs erit hoc gratissimum. Idem 10. Philipp. Permitto, ut de tribus Antonijs eligas, quem uelis. Quint. 6. declam. Timui, nequē ex meis uiderem.

Liu. 1. ab urbe. Sextus filius eius, qui minimus ex tribus erat, transfugit ex composito Gabios, sic habent correcti libri, non minor ex tribus, ut quidam citant. Partitiua eleganter ablatiuo iunguntur. Cic. pro Ligar. Quam multi essent de uictoribus, qui te crudelem uellent, cum etiam de uictis reperiantur. Idem Academic. Quidam è philosophis faciendum omnino non putabant. Item Numeralia Cic. lib. 2. de diuin. Panætius, qui unus è stoicis astrologorum prædicta reiecit. Idem Paradox. C. Marium uidimus, qui mihi secundis in rebus unus ex fortunatis hominibus, in aduersis unus ex summis.

uiris

uiris uidebatur. Idem pro Planeio: Is enim unus fuit de magistratibus defensor salutis meæ. Vnus hoc modo ferè construitur cum principium numeri est; cum uero idem est quod solus, genitiuo etiam iungitur Plin. lib. 9. cap. 17. Acipenser unus omnium squamis ad os uersis contra aquam nando meat. Curt. lib. 8. Haud amplius quam ut duo ex tribus filijs secum militarent exegit. Cic. in Orat. Quoniam Secundum erat de tribus. Idem Ott. 2. Erat igitur ex tribus, quæ ad gloriam pertinerent, hoc tertium.

Mutatur interdum genitiuus superlatiui in accusatiuum cum præpositione, Inter, uel Ante. Cic. Pro .S. R. Rectum putabat pro eorum se honestate pugnare, propter quos ipse honestissimus inter suos numerabatur. Pomponius Mela lib. 2. cap. 2. Gentem sui nominis alluit Boristhenes inter Scytiæ amnes amænissimus. Liu. 1. ab Vrbe. Multitudini gratior fuit, quam Patribus, longe ante alios acceptissimus militum animis.

Superlatiuum nomen cum præpositione, Inter, non solum apud Poetas, sed etiam apud Oratores inuenitur. Quint. 6. Declam. Et, quod inter ista difficillimum est, amore mei uicit etiam matrem. Iust. lib. 36. Minimusq; inter fratres Ioseph fuit. Harum præpositionum adminiculo licebit nobis; has, & similes locutiones, quæ parum latinæ putantur; (Lucretia est castissima suarum sororum: Antonius est doctissimus aliorum) sine ulla Grammaticorum reprehensione efferre: hoc modo; Lucretia castissima inter suas sorores numeratur, uel habetur, Antonius longe ante alios doctissimus est, uel inter cæteros doctissimus est. Seneca de Vita beata cap. 28. Inter cætera mala illud pessimũ est. Nõ ne uides quemadmodũ res diuersi generis cõparētur? Nec enim Sex. Rosc. de quo Cicero loquitur, unus fuit ex suis municipibus: neque Romulus, de quo agit Liuius, unus de

aliis fuit: neque illud malum, de quo Seneca, unum e cæteris malis fuit: Age uero, cur reprehendamus eum, qui sic loquatur, Lucretia castissima est suarum sororum? Certe. M. Tull. Pro S. Rosc. ferè eodem modo locutus est. Sex. inquit, Roscius pater huiusce municeps Amerinus fuit cum genere, & nobilitate, & pecunia non modo sui municipij, uerum etiam eius uicinitatis facile primus: Primus sui municipii, quid aliud est, quàm suorum municipum primus? Item Gellius lib. 8. cap. 12. Vir ætatis suæ doctissimus: perinde est, ac si dixisset, suorum æqualium doctissimus. Quòd si tantopere censoriam Grammaticorum uirgulam perhorrescimus, utamur uerbo pro Superlatiuo, ad hunc modum; Lucretia suis sororibus plurimum castitate præstat: Lucretia suas inter sorores longe castitate præstat. Antonius eruditione cæteris condiscipulis plurimum præstat; uel suos inter æquales longe doctrina præstat. Audi Ciceronem De Cl. Nihil tam dissimile, quam Cotta Sulpitio; & uterque æqualibus suis plurimum præstitit. Ibidem de Hortensio loquens: Suos inter æquales longe præstitit. Idem 2. de Fin. Homini, qui ceteris animantibus plurimum præstat, præcipue à natura nihil datum esse dicere-mus? Certe Plin. lib. 34. cap. 10. tam morosæ & anxiæ obseruationis securus, Ostracitis, dixit, tota nigra, & cæterarum sordidissima.

IIII. Appendix.

Superlatiua præter proprium casum, admittunt etiam casum suæ positionis. Cic. De Cl. Fuit. sextus Aelius iuris quidem ciuilis omnium peritissimus: Omnium, superlatiui, Iuris Ciuilis, positiui casus est. Admittunt & genitiuum partitionis, more nominum, unde formantur. Plin. lib. 9. cap. 51. Plurimi piscium tribus mensibus, Aprili, Maio, Iunio pariunt.

Sunt, qui Superlatiua partitiuorum generi subijciant; cum hæc nudam partitionem, illa uero præcipue comparationem adsignificent. Quamuis enim hæc, illa aliqua cognatione attingant; quòd scilicet unum è multis significent; non continuo tamen partitiua sunt. Si quando tamen more partitiuorum construuntur; positiua, a quibus fiunt, imitantur. Vt enim, Multus, partitiuè ponitur, sic, Plures, & Plurimi. Eiusdem, generis uidentur illa, quæ substantiuis desti tuta, genitiuum habent. Luca. lib. 2. Minimas rerum discordia turbat. Suet. in Vesp. cap. 8. Hos partim subijci in seruos, ac uenire imperauit, partim in asperrimas Insularum auehi. Tacitus lib. 8. Prima consiliorum frustra ceciderunt. Et illud Quintiliani, quod supra attulimus. Nam is eminentissimos Græcorum est secutus. In his enim, & similibus, nulla uidetur comparatio esse, sed partitio; quod facilè intelligitur, si genitiuum eodem casu iungamus cum superlatiuo, hoc modo, Minimas res, Asperrimas Insulas. Eminentissimos Græcos: quod ipsis maxime partitiuis usu uenit. Quid enim aliud, Nulla belluarum, Quidam militum, Nemo principum, quam, Nulla belua, Quidam miles, Nemo princeps significat?

Genitiuus, uel Datiuus post nomen.

Nomina, quæ similitudinem, aut dißimilitudinem significant, interrogandi, uel dandi casum exigunt.

act.3.sc.2. *Ter. in Eun. Domini similis, & cet. Cic. 5. de Fin. Non uideo, cur non potuerit patri similis esse filius. Idem 2. Philp. Antonius saturauit se sanguine dißimillimorum sui ciuium. Idem De Cl. Nihil tam dißimile, quam Cotta sulpitio.*

Item, Communis, Proprius. Cic. de Sen. Id quidem non proprium senectutis est uitium, sed commune ualetudinis. Idem Pro S. Ros. Quid tam com-

mune, quam ſpiritus uiuis, terra mortuis, mare fluctantibus, littus eiectis? Plin. lib. 7. cap. 25. Cæſari proprium, & peculiare ſit, præter ſupradicta, clementiæ inſigne.

Quæ ſimilitudinem, diſſimilitudinem ve ſignificant, ſiue ad mores, ſeu formam referantur, gignendi, uel dandi caſum aſſumunt. Propoſita exempla ad mores pertinent; ad formam ille Ciceronis locus ſpectat 2. de Nat. Plectri ſimilem linguam noſtri ſolent dicere, chordarum dentes, nares cornibus ijs, quæ ad neruos reſonant in cantibus. Idem eiuſdem lib. 1. Eſt enim uis tanta naturæ, ut homo nemo uelit niſi homini, ſimilis eſſe, & quidem formica formicæ. Sed tamen cuius hominis? Ecce in utroque loco utrunque caſum coniunxit.

Datiuus poſt nomen.

Nomina, quibus commodum, uoluptas, gratia, fauor, æqualitas, fidelitas, & his contraria ſignificantur, datiuum poſcunt; ut, Conſul Salutaris, Pernicioſus reipublicæ; Iucundus, Moleſtus, Gratus, Inuiſus, Propitius, Infeſtus ciuibus. Fidus, Infidus imperio; Par, Impar tanto oneri. Cic. Epiſt. lib. 6. Erat meum conſilium cum fidele Pompeio, tum ſalutare utrique. Idem Att. lib. 12. O gratas tuas mihi, iucundasq; literas.

Item uerbalia in, Bilis; ut, Amabilis, Formidabilis, Optabilis; Cic. Phil. 7. Pax præſertim ciuilis, quanquam omnibus bonis, mihi tamen in pri

mis fuit optabilis.

Quædam prǽterea, quæ ex præpoſitione, Con, componuntur; ut Conſcius, Conſentaneus, Concors, Concolor, Confinis, cum adiectiua ſunt. Cic. 2. Tuſc. Mihi conſcius ſum, nunquam me nimis cupidum fuiſſe. Idem. I. A. Phil. 9. Sulpitij mors conſentanea uitæ fuit, ſanctisſimè, honeſtisſimèq; actæ.

Fidus, frequentisſimè datiuum habet, cum genitiuo raro admodum reperitur. Virg. 12. Præterea regina tui fidisſima dextra Occidit ipſa ſua. Par, apud poetas etiam genitiuo caſui adiungitur. Luca. 2. Quem metuis, par eius erat. Aequalis, cum ad ætatem, tempusque refertur, ferè genitiuum habet. Cic. 4. de Fin. conferam autem auunculū tuum cum. C. Graccho eius fere æquali. Quæ in, Bilis, exeunt, pasſionem ſignificant. Penetrabilis, ſæpe apud poetas actiue ponitur. Virg. 10. Aſpice, num mage ſit noſtrum penetrabile telum. Conſcius, cum ad perſonas refertur, datiuum habet. Teren. Adel. Conſcia mihi ſum, à me culpam hanc eſſe procul. Cum uero ad rem, genitiuo frequentisſimè. Cic. pro Cæl. Multarum rerum conſcij ſerui: Interdum datiuum: Cic. pro Cæl. Huic facinori tanto tua mens libæralis conſcia: Pro Clu. Conſcium illi facinori fuiſſe arbitrabantur, Seneca de uita beata, cap. 8. Concors ſibi. Colum. lib. 7. cap. 3. Palatum, atq; lingua concolor lanæ eſt. Plin. lib. 8. cap. 10. Sed tamen in extremis Aphricæ, qua confinis Aethiopiæ eſt. Idem lib. 12. cap. 8. Contermina Indis gens Arriana appellatur.
Supplex, Obuius, Obnoxius, Abſonus, Peruius etiam huc ſpectant: Cic. 1. Tuſc. Nec iudicibus ſupplex fuit. Idem 6. Att. Volent mihi obuiæ literæ tuæ. Plin. Epiſt. 58. Vides, quot periculis, quot contumelijs, quot ludibrijs ſimus obnoxij. Terent. Adel. Fratri ædes fient peruiæ. Liu. 6. belli punici; Peruiæ naues pugnantibus erant.

duxisset: extra duplex uallum fossæ circundedit. Colum. lib. 5. cap. 3. Esto ager longus pedes mille & ducentos, latus pedes centum uiginti.

Generalem dimensionem significant, Longus, latus, altus, profundus, crassus; certam mensuram, Digitus, uncia, palmus, dodrans, pes, cubitum, seu ulna; quod idem est. Passus, stadium, milliare, siue millarium. Plin. lib. 31. cap. 14. Didoron, quo utimur, longum sesquipede, latum pede. Interdum adhibetur genitiuus. Colum. lib. 11. cap. 2. Medicæ singulos cyathos serere oportet in areolis longis pedum denum.

Ablatiuus post nomen.

Immunis, diues, contentus, præditus, orbus,
Indignus, liber, locuples, extorris, inanis,
Plenus, inops, uacuus, cassus, dignusq́., refertus,
Et captus, uiduusq́., potens, alienus, onustus,
Et fretus, nudus, casum sumpsere latinum.

Cic. Att. 2. Nulla abs te per hos dies epistola inanis aliqua re utili, & suaui uenerat. Idem Att. 3. Ex tuis litteris plenus sum expectatione de Pompeio. Liu. 1. ab urbe: Inde una centuria facta est immunis militia.

Immunis etiam à Plinio lib. 17. cap. 14. ablatiuo iungitur; Caprificus omnibus immunis est, quæ adhunc diximus. Cic. pri. off P. Crassus tum cognomine Diues, tum copijs ciuitas. Idem de cl. C. Lentulus non tardus sententijs, non inops uerbis. Virg. 2. Aen. Nunc cassum lumine lugent. Liu. Extorrem urbe, domo, penatibus, foco, congressu æqualium. Cic. pro Rab. Confectus senectute, præditus morbo, mancus & membris om-

Adiectiua diuersitatis, & numeralia ordinis, ablatiuũ cum præpositione, A, uel Ab, admittunt. Cic. 4. Acad. Certa cum illo, qui à te totus diuersus est. Idem Att. 16. Nauigationis labor alienus ab ætate nostra: Idem 4. Acad. Post autem confictа à Carneade, qui est quartus ab Arcesila. Hir. lib. 4. belli Alex. Imperio, & potentia secundus à rege.

Alienus etiam genitiuo, & datiuo coniungitur. Cic. 1. de Fin. Quis alienum putet esse eius dignitatis, quam mihi quisq. tribuit. Salluſt. in Catil. Ille eos in domum D. Bruti perducit, quòd foro propinqua erat, nec aliena consilij propter Semproniam. Cic. pro Cæcin. Quod illi causæ maxime est alienum. Quint. lib. 1. proem. Ego autem cum existimem, nihil arti oratoriæ alienum. Vsitatius tamen ablatiuo iungitur.

Item, securus, liber, uacuus, purus, nudus, inops, orbus, Cic. his quidem temporibus in omni orbe terrarum uacui, expertes, soluti ac liberi fuerunt ab omni sumptu, modestia, munere. Idem; Tam inops ego eram ab amicis? aut nuda respub. à magistratibus.

Plin. lib. 28. cap. 9. Pelles eiusdem animalis substratæ securos præstant ab eo metu somnos. Cic. de Arusp. Quæ tandem est in hac urbe tanta domus ab ista religionis suspicione tam uacua, atq; pura. Sen. epist. 3. Mens ab omni labe pura, & splẽdida. Cic. pro Flac. Vsq. eo orba fuit ab optimatibus illa concio, ut princeps principum esset Meandrius.

Appendix.

Ablatiuus comparatiui intercedente coniunctione Quam, mutari potest in casum uerbo congruentem. Cic. 5. in Ver. Tu innocentior quam Metellus? Idem Att. 14. Nemo unquam nec poeta, nec orator fuit, qui quenquam meliorem quam se arbitraretur. Liu. 10. belli pun. Melior certiorq. est tuta pax, quam sperata uictoria. Teren. in Phor. Ego hominem calidiorem uidi neminem quam Phormionem.

Si ablatiuus a nominibus, Nemo, Nullus, aut a relatiuo, Qui, quæ, quod fiat, non erit locus huic permutationi; ut enim benè latinè dicimus; Marco Tullio, quo nemo Romanorum fuit eloquentior, caput per summam iniuriam abscissum est; Ita inepte dicemus; Marco Tullio, quam qui nemo Romanorum fuit eloquentior, &c.

II. Appendix.

Comparatiua, quemadmodum & cetera adiectiua, cum partitionem adsignificant, genitiuum desiderant. Liu. 3. ab urbe; In hanc sententiam ut discederetur, Iuniores patrum euincebant: Hor. in Arte: O maior iuuenum: Auctores tamen sæ

solito, dicto. Cic. de cl. Opinione ego Omnium maiorem cepi dolorem. Liu. 5. bel. pun. Reate saxum uisum uolitare, sol rubere solito magis, sanguineoq. similis.

Colum. lib. 3. cap. 19. Malleolus nec maior pede, nec dodrāte minor esse debet. Ibidem; Paulo minor dodrante, longior semipede. Ouid. 4. Fast. Speq; redit citius. Cic. de Amic Ne quod plus æquo in amicitia congeratur. Quint. lib. 9. cap. 4. Membrum longius iusto, tardum; breuius, instabile esse. Liu. lib. 3. bel. pun. Dicto prope citius, equum in uiam Claudius.

Ablatiuus significans laudem, uituperationem, partem.

Pleraque adiectiua ablatiuum postulant significantem laudem, uituperationem, uel partem. Q. de pet. Non erit difficile certamen cum ijs competitoribus, qui nequaquā sunt tam genere insignes, quam uitijs nobiles. Cic. 1. de Or. Sunt quidam aut ita lingua hæsitantes, aut ita uoce absoni, aut ita uultu motuq. corporis uasti, & agrestes; ut, etiam si ingenijs, aut arte ualeant: tamen in oratorum numerum uenire non possint. Sal. in Cal. Ex altera parte C. Antonius pedibus æger, quod prælio adesse nequibat, M. Petreio Legato exercitum permittit. 40

Quamuis oratores libentius adiectiuis substantiua copulent; ut, Vir summa eloquentia, eximia uirtute, excellenti ingenio;

tamen non raro ipsis adiectiuis ablatiuum laudis, ac uituperationis attribuunt. Cic. 4. de Fin. Horridiores euadunt, asperiores, duriores & oratione, & moribus. Idem 1. de Orat. Ego neminem nec motu corporis, nec ipso habitu atque forma aptiorem, nec uoce pleniorem, aut suauiorem mihi uideor audiuisse. Idem de Cl. Vt uita, sic oratione durus, incultus, horridus. Ablatiuo partis rarius utuntur: Idem 4. Tusc. Ergo is, quisquis est, qui moderatione, & constantia quietus animo est, sibiq; ipsi placatus: Quint. lib. 6. cap. 4. Qui pedibus æger cum uellet uideri commodioris ualetudinis &c. Poetæ Frequenter Mart. lib. 12. Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læsus.

Appendix.

Ablatiuum partis frequenter in accusatiuum mutant poetæ. Verg. 1. Æen. Os, humerosq. Deo similis. Hor. Excepto quod non simul esses, cætera Lætus. Item Historici, sed rarius. Liu. Falarica est Saguntinis missile telum, hastili oblongo, & cætera tereti, præterquam ad extremum. Pom. Mela, Sarmatæ totum brachati corpus, &, nisi qua uident, ora etiam uestiti.

Curtius lib. 6. ablatiuo usus est; Ego, inquit, cæteris lætus, hoc uno torqueor, Accusatiuus, Cætera, frequens est apud Liu. ut 1. ab urbe; Proximum regnum cætera egregium, ab una parte haud satis prosperum fuerat. Item apud. Plin. lib. 12. cap. 6. Est & terebyntho similis, cætera pomo amygdalis; & lib. 37. cap. 9. Est & alia iris cætera similis & prædura. Gell. lib. 19. cap. 10. Memini, me quondam, & Celsinum Iulianum Numidam ad Frontonem Cornelium, pedes tum grauiter ægrū ire uisere. Hanc constructionem, quam Seruius figuram græcam appellat, recentiores Synecdochem uocant; fortasse non ma-

lè; quod subtracta præpositio, Secundum, intelligatur Latinis, ut græcis κατα. Nam synecdoche non solum tropus est, sed etiam lexeos figura, cum nimirum subtractum uerbum aliquod satis ex cæteris intelligitur. Vide Quint. lib. 9. cap. 3. Denique, siue hac de causa ita appelletur, siue quia id, quod partis est, toti attribuitur, ut aliqua ex parte synecdochem tropum imitetur; missa hæc faciamus; nam pueris tenebras offundunt.

DE CONSTRVCTIONE TRANSitiua uerbi.

VErba, quod ad significationes seu genera attinet, (utrũque enim Donato, & Diomedi idem ualet) quinque sunt, Actiua, Passiua, Neutra, Cõmunia, Deponentia. Actiua ea demum crediderunt Phocas, Donatus, Diomedes cæteriq; ueteres, quæ, O, litera terminata, passiua fierent, litera, R, apppofita, ut, Laudo, Laudor. Neutra sunt, inquit Donatus 2. editione, quæ, O, litera terminantur, &, accepta, R, litera, latina non sunt; ut, Sto, Curro, sunt etiam neutra, quæ, I, litera terminantur; vt, Odi, Noui, Cœpi, Memini. Itemq; in, Vm, Syllabam desinunt; ut, Sum, prosum. Sunt etiam, quæ in, T, literam exeunt, & impersonalia dicuntur, ut, Pudet, tædet, pœnitet, libet, oportet. sed hæc, & similia defectiua existimanda sunt: Sunt præterea neutro passiua, ut Gaudeo, gauisus sum, Soleo, solitus sum, Audeo, ausus sum, Fio, factus sum, Fido, fisus sum: Hactenus Donatus. Diomedes neutra, O, litera finita, doctè, & acutè in tria genera distribuit; quorum alia agentis significationem habent, siue (ut Phocas nobilis & antiquus grammaticus inquit) quæ actum significant, & actiuam habent significationem, Vt, Facio, ambulo, curro; alia, quæ patientis habent significationem, ut, Veneo, uapulo; alia postremo sunt, in quibus nec agẽtis, nec patientis significatio dignoscitur, hoc est, quæ nec actiõnem, nec passionem significant, ut, Sedeo, iaceo, sto, nescis enim,

agat quis, an patiatur. Hæc ultima quidam supina dixerunt, inquit Diomedes, alij absolutiua Hinc apertissimè intelligitur, ueteres uerba omnia, quæ literam, R, assumere non possent, quantunuis cum accusatiuo coniungerentur (ut, Facio, calefacio, odi, noui) in neutris numerasse. Passiua sunt, quæ ita, R, litera terminantur, ut, ea deposita, actiua fiant, ut. Laudor, laudo. Communia, quæ, R, litera terminata, tum actionem, tum passionem significant, ut, Hortor, complector. Deponentia, quæ itidem littera, R, terminata, actionem tantum significant, ut, Aucupor, loquor. Ego (dicam enim, quod sentio) quadripartitam existimo esse hanc distributionem: Quædam nanq. actionem significant, ut, Aedifico, curro, sequor; Alia passionem, ut, Vapulo, uerberor; Alia tum actionem, tum passionem, ut, Dignor, amplector, de quibus, pluribus suo loco: Alia deniq; nec actionem, neq; passionem significant, ut, Sedeo, iaceo; hæc & similia proprie neutra sunt, meritòq. supina uerba à quibusdam appellata; quod uidelicet ueluti ociosa, resupinaq; stertant, utriusq; actionis expertia. Hactenus de uerborum generibus.

Quod uero ad constructionem attinet, duplex est uerbum, Alterum. Intransitiuum, quod post se, aut nullum casum habet, ut, Venio, redeo; aut similem præcedenti; Liu. 1. ab urbe, Iustè, pièq. legatus uenio; Teren. Andr edeo inde iratus, atq. ægreferens; de quo supradictum est: Alterum Transitiuum, quod in casum diuersum à præcedenti transit. Hoc in Actiuum, Passiuum, & Neutrum partitur, Actiuum uerbum est, quod post se accusatiuum postulat, cuiuscunq. sit positionis, ut, Laudo, facio, sequor, amplector, odi; Doleo uicem tuam, Ingrati animi crimen horreo, quanuis hæc duo postrema, & similia, neutropassiua possint appellari, ut postea dicemus: libenter hoc genus uerborum, si per grammaticos liceret, Accusatiuum appellarim; quemadmodum quidam ueterum Accusatiuas præpositiones uocant, quæ accusandi casu gaudent. Passiuum est, quod in Ablatiuum transit, cum præpositione, A, uel Ab, ut Laudor a te, Complector à patre; Hoc fere in Or, desinit. Neutrum, quod transit in genitiuum. datiuum uel ablatiuum

masculine

casum, ut, Egeo tui, Opitulor tibi, Fungor meo munere. Quæ diximus, de proprijs casibus accipienda sunt; nam de communibus omni uerborum generi post dicendum erit. Per hæc tria genera fusa, atq. dispersa sunt, quæ impersonalia uocant; Actiua, ut, Pudet, piget. Passiua, ut, Pugnatur, Itur; Neutra, ut, Libet, licet. De Neutris primo dicamus; tum quia casuum ordo id exigit; tum (quod magis me mouet) ut, cognita Neutrorum turba, facilius cognoscant adolescentes Actiua, siue Accusatiua uerba.

Genitiuus post uerbum.

Sum, genitiuum petit, cum possessionem significat: Cic. Epist. 2. Iam me Pompeij totum esse scis, Aut, ad aliquid pertinere. Idem 12. Philip. Cuiusuis hominis est errare: nullius nisi insipientis, perseuerare in errore. Idem 1. Off. Adolescentis est, maiores natu uereri: Item hæc duo, Interest, & Refert. Cic. 2. de Fin. Interest omnium rectè facere. Quin. lib. 9. cap. 4. Plurimum refert compositionis, quæ quibus anteponas:

Est, Interest, refert, cum officium, atq. ad rem pertinere significant, prima, & secunda persona carent, qua de causa impersonalia uerba siue uerba sine personis (ut Varro loquitur) possunt appellari. Itaq. cum uerbum impersonale dicimus, præpositio, In, priuationem declarat primæ, & secundæ personæ, quibus uerbum priuatur; non nominatiui, siue personæ agentis, seu patientis, ut grammatici iuniores uolunt. Sed de hac re pluribus suo loco dicemus ex eodem Varrone. Hæc tria uerba (ut ad rem redeamus.) modò nominatiuum habent aperte; Cic. 5. Tusc. Sapientis est proprium, nihil, quod pænitere possit, facere; Idem in Partit. Quod enim permagni interest, sæpe pro

pag. 1. a
41. a. fo

necessario habetur; Idem epist. lib.5. Non scripsi id, quod tua nihil referebat: Modo infinitum uerbum, aut orationis mēbrum loco infiniti accipiunt, Idem 2. de Orat. Tardi ingenij est riuulos consectari, fontes rerum non uidere; Idem epist. 3. Vtriusq. nostrum magni interest, prius ut te conueniam, quam decedas: (Prius ut te conueniam, quam decedas) hoc membrum, siue pars totius orationis, uerbi Interest, nominatiuus est; Itidem, Maiores natu uereri, uice nominatiui ponitur: nisi quis uelit, Officium, seu Proprium, subaudire; ut, Adolescentis Officium est, maiores natu uereri; ut illud, sapientis est proprium, nihil, quod pœnitere possit, facere.

Exceptio.

Interest tamen, & refert, hos ablatiuos habent, Mea, tua, sua, nostra, uestra. Cic. 16. epist. & tua, & mea maxime interest, te ualere. Terent. Hecy. Tua quòd nihil refert, percontari desinas. Cic. pro Cluem. Hic sua putat interesse, se re ipsa, & gesto negocio, non lege defendi. Idem pro Syl. Vestra enim, qui cum summa elegantia, atq. integritate uixistis, hoc maxime interest. Terent. in Eun. act. 2. sc. 3.

Cuius, uel cuia interest, genitiuo, uel ablatiuo effertur. Cic. pro Mur. Ea cædes potissimum crimini datur ei, cuia interfuit; non ei, cuia nihil interfuit. Idem 1. Philip. Quis enim est hodie, cuius intersit istam legem manere. Quibus genitiuis iungantur pronomina, Meus, tuus, suus, noster, uester. Item, dicatur ne benè latinè, Tua adolescentis interest, maiores natu uereri; Mea consulis refert, rempub. uigilanter administrare; & cætera id genus suo loco inuenies.

Verbum, Est, pro Ablatiuis, Mea, Tua, Sua, Nostra, Vestra, habet, Meum, Tuum, Suum, Nostrum, Vestrum. Cic. 2. de Fin. Si memoria forte defecerit, tuum est, ut suggeras. Idem epist. lib. 6. Puto esse meum, quid sentiam, exponere. Ouid. 4. Fast. Nulla mora est operi; uestrum est dare, uincere nostrum.

Appendix.

Magnum, paruum, tantum, quantum iunguntur in genitiuo cum uerbis Interest, & Refert. Cic. 16. Epist. Magni ad honorem nostrum interest, quamprimum me ad Vrbem uenire. Idem Att. 2. Permagni nostri interest, te esse Romæ. Idem ad Q. Fra. lib. 1. Parui refert, abs te ipso iudici. Att. 8. Scio, quanti Reip. intersit, omneis copias in unum locum primo quoq. tempore conuenire.

Obiter notabis uerbum Interest, loco genitiui, posse accusatiuum cum præpositione Ad, recipere. Cic. Epist. 5. Et quidem ad nostram laudem non multum uideo interesse. Postremum locum quidam legunt, Scio quanti reipub. sit; Intersit, tamen legendum esse confirmat epistola Ciceronis 15. eiusdem lib. ad Pompeium, in qua refert Cicero eadem uerba, Magniq. inquit, interesse reipub. scripseras, omnes copias primo quoq. tempore in unum locum conuenire. Cic. pro lege Man. Etenim illud primum parui refert, nos publicanis amissa uectigalia postea uictoria recuperare. Vlpian. lib. 47. Pand. scilicet, si tanti interfuit.

Cætera huiusmodi per aduerbium adduntur, ut; Plurimum interest, Maxime refert, Nihil interest: Cic. 1. Tusc. Theodori quidem nihil interest, humi ne, an sublime putrescat. Idem epist. 5. equidem ad nostram laudem non multum uideo interesse; sed ad properationem meam quiddam interest, non te expectare..

Huius classis sunt, Parum, paululum, aliquantulum, multũ, permultum, magis, maxime, minus, minime, nihil, aliquid, uehementer, tantopere, magnopere, infinitum, tantulum, plus, plurimum. Plin. lib. 16. cap. 30. Infinitum refert lunaris ratio. Cæterorum passim occurrunt testimonia, quæ, ne longus sim, prætermitto. Quantum, apud Cicer. inuenies Pro Mur. Ostendam alio loco, quantum salutis communis intersit, duos Consules in repub. Kal. Ianuarijs esse. Idem pro Mil. Semper ille, & quantum interesset Publij clodij &c. Plin. lib. 2. cap. 16. Tantum interest, subeant radij, an superueniant.

Misercor, Satago; genitiuum casum asciscunt. Cic. Att. Qui misereri mei debent, non desinunt inuidere. Terent. Heaut. Clinia rerum suarum satagit.

Verisimile est, miserendi uerbum etiam dandi casum olim habuisse; quod aperte Diomedes, & Priscianus docent, quamuis ueterum testimonia non satis sint aperta; Nam illud Cicer. 2. Tusc. Perge, aude nate, illachrima patris pestibus, & miserere; gentes nostras flebunt miserias; Non uidetur ad rem facere, cum datiuus, Pestibus, non cum uerbo, Miserere, sed cum, Illachryma iungatur, quod elegantissime dandi casum petit. Idem 3. de Nat. Quid dicam de Socrate, cuius

morti illachrymari soleo, Platonem legens Liu. 10. belli Maced. Meo infœlici errori unus illachrymasti. Illud itidem, Senecæ de uita beata, cap. 24. Huic misereor; in ueteribus codicibus sic legitur. Hunc promereor, illi reddo, huic succurro, huius misereor; Vide Pintiani castigationes. Recolo tui, nondum apud ueteres, quod meminerim, legi.

Obliuiscor, recordor, reminiscor, memini pro recordor, tum genitiuum, tum accusatiuum postulant. Cic. 3. Tusc. Est proprium stultitiæ, aliorum uitia cernere, obliuisci suorum. Idem 8. Philip. Omnia obliuiscor: in gratiam redeo. Terent. Eun. act. 4. sc. 7. *Faciam, ut mei semper memineris. Cic. de Senec. Omnia, quæ curant senes, meminerunt.*

Cic. pro Plan. Huius meriti in me recordor. Idem 2. In Rul. Est operæ pretium, maiorum diligentiam recordari. Cæsar. 1. belli ciu. sin bello persequi perseueraret, reminisceretur & ueteris incommodi Romanorum, pristinæq. uirtutis Heluetiorum. epist. lib. 4. & potius reminiscere, quæ digna tua persona sunt. Recordor, reminiscor, memini pro recordor, etiam cum ablatiuo, & præpositione, De, iunguntur. Cic. pro Plan. Quoniam istis uestris lachrymis de illis recordor, quas pro mea salute sæpe, & multum profudistis. Idem pro Lig. De alijs quibusdem quæstionibus reminiscentem. Idem ad Att. 15. De Planco memini. Ibidem & de Herode & Metio memini, & de omnibus, quæ te uelle suspicor.

Memini, pro Mentionem facio, cum genitiuo, uel ablatiuo, & præpositione De, iungitur. Quint. lib ij. cap. 2. Neque omnino huius rei meminit usquam poeta. Idem ibidem, De quibus multi meminerunt.

Datiuus post uerbum.

Sum, modo Datiuum unum habet: Cic. Att. 6. Sed nuntiant, melius esse ei: Teren. Adel. Natura tu illi pater es, consilijs ego: Modo duos: Cic. Att. 6. Respondebo primum postremæ tuæ paginæ, quæ mihi magnæ molestiæ fuit.

act.1.sc.2.

Sum, uariè cum datiuo iungitur; modo enim pro, Habere ponitur, ut, Sunt mihi omnia scripta Ciceronis; Summa necessitudo mihi tecum est: Cum duobus datiuis iunctum, plerunque per uerbum Afficio, seu, Affero, exponitur; Epistola tua fuit mihi magnæ molestiæ, uoluptati; & parentibus honori, & amicis utilitati, & reipublicæ emolumento esse poteris. Modo datiuus pro nominatiuo ponitur. Cic. 1. de diuin. Quod ne dubitare possimus, maximo est argumento, quod nuper contigit. Idem pro Domo sua; Libertatis simulachrum in ea domo collocabas, quæ domus ipsa erat indicio tui crudelissimi tribunatus. Denique multa, quæ putantur datiuum habere, vt, Proximus, Propinquus, Cognatus, Amicus, Socius, Familiaris, Commilito, Conseruus, Condiscipulus, & alia id genus substantiua, datiuum habent, beneficio uerbi substantiui; ut, Cæsar est propinquus Marcello; Lentulus est familiaris Ciceroni. Nam hæc separata à uerbo substantiuo non datiuum habent, sed genitiuum; vt, Annibal occidit Omnes propinquos Fabij; non Fabio. Omnes commilitones Iulij iugulati sunt; non Iulio. Proximus, propinquus, cognatus adiectiua, & quæ sunt generis eiusdem, datiuum ferè postulant, etiam absente, sum.

Verba, quæ auxilium, adulationem, commodum, incommodum, fauorem, studium significant, dandi casum postulant, ut, Auxilior, adulor, commo

do, incommodo, faueo tibi, studeo philosophiæ. Cic. 6. In Ver. Homini iam perdito, & collum in laqueum inserenti subuenisti. Idem 4. In Cat. Consulite uobis, prospicite patriæ.

Auxilium significant, Auxilior, opitulor, patrocinor, subuenio, succurro, medeor, medicor. Adulationem, adulor, assentor, blandior, lenocinor, palpor, subparasitor. Commodum; consulo, prouideo, prospicio, caueo, metuo, timeo. Incommodum, deleo, displiceo, incommodo, detraho, impono, insulto, illudo, insidior, irascor, malecupio, maledico, malefacio, maleuolo, noceo, officio, obtrecto. Fauorem, faueo, studeo, arrideo, assentio, uel assentior, accedo tibi, & tuæ sententiæ, adstipulor, benefacio, benignefacio, benecupio, benedico, beneuolo, consentio, subscribo, suffragor. Studium, studeo, uaco. Singulorum exempla frequentissimè tibi occurrent. Quare ad alia transeamus:

Datiuo item adhærent composita ex uerbo Sum, & quæ obsequium, obedientiam, submissionem, repugnantiam significant, ut, Prosum, obsequor, obtempero, seruio, repugno tibi. Cic. 2. Off. Contemnuntur ij, qui nec sibi, nec alteri prosunt, (ut dicitur) in quibus nullus labor, nulla industria, nulla cura est. Idem pro Syl. Ego uero quibus ornamentis aduersor tuis? aut cui dignitati uestræ repugno?

Quæ ex uerbo substantiuo componuntur, sunt hæc. Absum, adsum, desum, insum, intersum, obsum, præsum, prosum, subsum, supersum; quæ & alios casus possunt admittere, accedente præpositione, ut, Nec in Antonio defuit hic ornatus: In oratore perfecto inest omnis philosophorum scientia: Roscius ne in conuiuio quidem ullo interfuit? In hac re nulla subest suspicio:

Paucæ sententiæ ad consulatum defuerunt. Siluerunt principes; neque in illa concione affuerunt. Hæc apud Ciceronem, & his similia, eius scriptis euoluendis, leges. Verbum, Possum, quamuis his genere, & cognatione proximum sit, usu tamen alienum est. Cic. Pro. Sex. Ros. Apud me & amicitia, & beneficiis, & dignitate plurimum possunt. Pro eodem; Ego, qui neque usu satis, & ingenio parum possum. Iungitur etiam cum Accusatiuo, qui tamen a uerbis, Facio, & Ago, uidetur regi: Cic. pro Planc. Quid enim possum aliud, nisi mœrere? nisi flere? Obsequium significant, Inseruio, indulgeo, morigeror, obsecundo, obsequor, placeo, satisfacio. Obedientiam, ausculto, obedio, obtempero, pareo. Submissionem, ancillor, famulor, seruio, cedo. Repugnantiam, aduersor, obsto, obsisto, obstrepo, reluctor, repugno, resisto, reclamo, refragor.

Dandi præterea casum desiderant, quæ euentum significant, ut, Accidit, cadit, contingit, euenit, obuenit, obtingit. Cic. 1. ad Q. Fr. A te mihi omnia semper honesta & iucunda ceciderunt. Idem 4. in Ver. Sorte prouincia Sicilia Verri obuenit. Idem 1. Off. Quod cuique obtigit, id quisque teneat.

Eiusdem generis sunt, Incidit, cedit, succedit, beneuertit, maleuertit, usuuenit; quæ prima, & secunda persona priuantur. Vnde uerba sine personis, quando præcipuis personis carent, nominantur, siue impersonalia, eodem sensu. Hæc habent a fronte nominatiuum casum, modo aperte; Cic. de Senec. Si id culpa senectutis acciderit, eadem mihi usuuenirent omnia; Sal. Iugur. Metelloq; Numidia euenit; Liu. 3. ab vrbe, Quod bene uerterent ipsi, reiq; publicæ. Modo membrum orationis, uice nominatiui. Quint. 6. Declam. Non contigit mihi, quod ceteris miserrimum est, filium efferre. Cic. 3. in Ver. Accidit, ut illo die ueniret Lampsacum.

Item, Libet, licet, liquet, expedit, &, quæ sunt generis eiusdem. Ter. Adel. Facite, quod uobis libet: Cic. 2. de Orat. Si tibi id minus libebit, non te urgebo. Idem 7. In Ver. Non idem mihi licet, quod ijs, qui nobili genere nati sunt. Idem 4. Acad. si habes, quod tibi liqueat, neque respondes, superbis.

Hæc, ut apertum est, nominatiuus antecedit: Cic. pro Mar. Multi dubitabant, quid optimum esset; multi, quid sibi expediret. Antecedit & Infinitum, siue orationis membrum, loco nominatiui. Cic. 5. Tusc. Peccare nemini licet. Idem, de Senec. Non libet mihi, deplorare uitam. Generis eiusdem sunt, Conducit, competit, constat, dolet, suppetit, superat pro suppetit, suppeditat pro suppetit, præstat, placet, restat; stat, sedet pro placet. Cic. lib. 13. Epist. Conducit hoc tuæ laudi. Plin. Competit fermè & hoc omnibus. Cic. 5. In Ver. Nympho, antequam planè constitit, condemnatur Teren. Adel. Sed hoc mihi dolet, nos penè sero scisse. Cic. Parad. Vter igitur est ditior; cui deest, an, cui superat? Idem de Claris Orat. Cui si uita suppeditasset, consul factus esset. Idem epist. 16. Mihi placebat, si firmior esses, ut te Leucadem deportares. Idem pro Sest. Multo mihi, multo, inquam, Iudices, præstat, in eandem illam recidere fortunam, quam tantam importare meis defensoribus, & conseruatoribus calamitatem. Idem. 3. Off. Qui è diuisione tripertita, duas partes absoluerit, huic necesse est, restare tertiam. Virg. 5. Idq; pio sedet Aeneæ. Cic. Epist. lib. 9. Modo nobis stet illud, una uiuere in studijs nostris. Adde supradictis, Incessit, accedit, confert, conuenit, patet, uacat. Liu. 1. belli Maced. Grauior cura Patribus incessit. Cic. pro Quinct. Illud quoque nobis accedit incommodum. Quinct. lib. 3. cap. 9. Interim confert admirationi multum etiam infirmitas; ut cum idem, Tydea paruum, sed bellatorem, dicit, fuisse. Cic. 3. de Fini. Posterius priori non conuenit. Idem Att. 4. Velim domum ad tuos scri-

bas,ut mihi tui libri pateant, non secus ac si ipse adesses. Ouid. 2. de Trist. Non uacat exiguis rebus adesse Ioui.

Multa denique ex uerbis neutris, & præpositionibus Ad, Con, In, Inter, Ob, Præ, Sub; dandi casum sibi assumunt, ut Assurgo, Conuiuo, Immineo, Illachrymo, Interuenio, Obuersor; Præ-
4. *luceo, Succumbo. Cic. Pro Sest. Mihi ante oculos obuersatur reipub. dignitas. Idem in Sall. Ego meis maioribus uirtute præluxi. Quinct. lib. 9. cap. 1. De omnibus ætatis suæ, quibusq. conuiuebat, silentium egit.*

Multa sunt huius loci, quorum nonnulla testimonia afferam. Cic. in Pis. Quis tibi paruit? quisnam in curiam uenienti assurrexit? Idem pro domo sua, Impendebat direptio; imminebat tuus furor omnium fortunis. Suet in Vesp. cap. 15. Iustis supplicijs illachrymarit etiam, & ingemuit. Liu. 1. ab urbe, Huic orationi Seruius cum interuenisset. Ibidem, Muro lapideo circundare urbem parabat, cum Sabinum bellum cœptis interuenit. Cic. pro Deiot. Deiotarus nunquam succumbat inimicis, ne fortunæ quidem. Huc spectant, Acclamo, Accubo, Accumbo, Accresco, Adiaceo, Adnascor, Assisto, Assideo, Assuesco, Consuesco, Insulto, Inhio, Incumbo, Indormio, Incubo, Illuceo, Impendeo, Ingemisco, Insuesco, Insideo, Interiaceo, Occurro, Occurso, Obrepo, Oborior, Obequito, Præsideo, Præeo, Præcurro, Subiaceo, Subrepo, Succresco, Suboleo, succlamo, & alia, quæ ordine elementorum digesta paulo post uidebis. Sunt præter ea, quæ hactenus numerauimus, alia, quæ locis communibus comprehendi minime possunt, ut, Confido, Nubo, Proficio, Sufficio, Hæreo, Itemq; cætera. Neque ij loci, quibus usi sumus, placent; nam uerba quamplurima necessario sunt excipienda, si rem diligentius inspicias. Quid? Iuuo, Adiuuo, Leuo, Subleuo, Erigo,

Confirmo, Corroboro, Alo, Nutrio, Sustento, Hortor, Moneo, & alia penè infinita, non ad auxilium, commodum, fauorem pertinent? Perdo, Vexo, Infesto, Crucio, Occido, & alia innumera, quis non uidet incommodum significare? Quæ cum ita sint, uisum est non inutile, neutra, quæ datiuum admitterent, literarum ordine recensere, non, ut memoriæ à pueris mandentur, sed, ut crebrius legantur.

Absum, Acclamo, Accumbo, Accubo, Accresco, Accedo tibi, & tuæ sententiæ, idest assentior, accedit hoc meis malis, pro, Additur, Acquiesco, Accidit, Adsum, Adulor, Adhæreo, Adhæresco, Allaboro, Adequito, Adnascor, Adno, Adnato, Aduoluor, Affulgeo, Antecedo, Antecello, Anteeo, Antesto, Ancillor, Appareo, Applaudo, Appropinquo, Arrideo, Assisto, Assideo, Assuesco, Assurgo, Asseruio, Assentor, Assentior, Astipulor, Ausculto, pro, Obedio, Auxilior. Benecupio, Benedico, Benefacio, Benignefacio, Beneuolo, Bene fit tibi, Beneuertat, Blandior. Caueo, Consulo, pro Prospicio, Confido, Consentio, Consuesco, Commodo, pro Prosum, Cedo, pro Locum do, Conducit, Confert, Cedit, Cadit, Contingit, Competit, Constat, Collibet. Detraho, Despero, Deseruio, Desum, Deficio, Displiceo, Dissentio, Diffido, Dolet. Euenit, Expedit, Excello. Fido, Famulor, Faueo. Gratulor, Gratificor. Hæreo. Illudo, illabor, incessit, indulgeo, insum, insulto, inhio, incumbo, pro innitor, inseruio, insusurro, insisto, ignosco, illachrymor, illachrymo, incomodo, indormio, incubo, illuceo, impono, pro decipio, impendeo, immineo, immoror, inhæreo, ingemisco, inuideo, irascor, inno, as, innitor, insto, insuesco, insideo, interuenio, interiaceo, intersum, intercedo, id est, oppono me, & impedio, interdico, pro repugno. Libet, licet, lenocinor, liquet. Malecupio, maledico, maleuolo, malefacio, malefit, maleuertat, medicor, medeor, metuo amice, morigeror, moderor, id est, modum adhibeo. Nubo, noceo. Obedio, obsecundo, obtempero, obsequor, obluctor, obsto, obsisto, obtrecto, oborior, obnitor, obrepo, obsum, obloquor, obequito, obirascor, obuersor, obuenit, obtingit,

A B C D E F G H I L M N O

P occurro, occurſo, officio, opitulor. Palpor, patet, patrocinor, placeo, parco, pareo, præſto, præſum, præcurro, præeo, præcello, præluceo, præſideo, prouideo, proſpicio tibi, id eſt, conſulo tibi, præſtolor, præſtat, proficio, proſum, proximo.
R Recipio tibi, id eſt, ꝓmitto, renũtio, id eſt abſtineo, & alieno me, Refragor, reclamo, reluctor, repugno, reſiſto, reſpõdeo, ꝓ ſatisfa-
S cio. Subiaceo, ſuccurro, ſuccedo, ſucceſco, ſucclamo, ſuboleo, ſubrepo, ſuccumbo, ſubſum, ſubſeruio, ſubſcribo, id eſt, Aſſentior, ſufficio, id eſt, Par ſum, ſuffragor, ſeruio, ſuperſum, ſuppetit, ſuppeditat, & ſuperat, pro, ſuppetit, ſatisfa-
T cio, ſtat, ſtudeo, ſupplico. Timeo amicè, tempero, pro, ab-
V ſtineo. Vaco, id eſt, Operam do, uacat, uſuuenit, uenit mihi in mentem.

Datiuus uel Accuſatiuus poſt uerbum.

Antecedo, anteeo, anteſto, anteuerto, attendo, præſto, præcurro, preeo, præſtolor, inceſſit, illudo, dandi, uel accuſandi caſum admittunt. Cic. 4. de Fin. Virtus tantum præſtat cæteris rebus, ut dici uix poſſit. Liu. 7. belli Mac. Robore nauium, & uirtute militum Romani Rhodios præſtabant.

Sunt quædam uerba, quæ uarios caſus, pro uaria ſignificatione admittunt; cuiuſmodi ſunt, Auſculto, caueo, conſulo, cedo, commodo, detraho, formido, incumbo, impono, inſideo, interdico, moderor, metuo, prouideo, proſpicio, recipio, reſpondeo, ſubeo, ſuccedo, ſuperat, ſuppeditat, ſufficio, timeo: hæc ambigua appellantur. Alia, eadem manente ſignificatione, uarios nihilominus caſus habent: huius generis ſunt Antecedo, anteeo, &c. Cic. 2. Off. Natura hominis pecudibus, cæteriſq; beſtijs antecedit. Cæſar 3. belli Gall. Scientia

atque usu nauticarum rerum cæteros antecedunt. Cic. 9. Phil. Cum Seruius Sulpitius ætate illis anteiret, sapientia omnibus, subito ereptus, totam legationem orbam, & debilitatam reliquit. Idem. 2. Off. Admiratione quadam afficiuntur ij, qui anteire cæteros uirtute putantur. Idem. 2. de Inuen. Crotoniatæ omnibus corporum uiribus antesteterunt. Pom. Mel. lib. 3. cap. 6. Ex ijs Codanonia, quam adhuc Theutori tenent, ut magnitudine alias, sic fœcunditate antestat. Terent. Eun. Miror, ubi ego huic anteuerterim. Tacit. Damnationem ueneno anteuertit. Cic. pro Archia: Quoniam me in hoc genere dicendi tam diligenter attenditis. Idem 3. de Fin. Quare attendo te studiose. Idem pro Cluen. Attendite exitum. Proximum seculum datiuum dedit huic uerbo. Plin. lib. 1. Epist. Nunc. rego te, ut non tantum uniuersitati eius attendas, uerum etiam, &c. Idem lib. 7. Neminem despicit, ac ne sermonibus quidem malignis attendit. Idem in Panegy. Iurat in legem attendentibus Dijs; nam cui magis, quam Cæsari attendant? Suet. in Galba, pro operam dare, uidetur posuisse. Inter liberales, inquit, disciplinas attendit, & iuri. Cic. 4. in Cat. Hæc, non ut uos, qui mihi pæne studio præcurritis, excitarem, locutus sum. Idem in Orat. Horum uterque Isocratem ætate præcurrit. Idem pro Mil. Hesterna etiam concione incitati sunt, ut uobis uoce præirent, quid iudicaretis. Plin. lib. 28. cap. 2. Descripto præire aliquem. Liu. 8. ab urbe, Agedum pontifex publicus populi Romani, præit uerba, quibus me pro legionibus deuoueam. Teren. Eun. Quem præstolare Parmeno hic ante ostium. Cic. Att. 2. Ita tamen, ut, quoniam tu nihil certi scribis, in Formiano tibi præstolor usq; ad tertium nonas Maij. Idem, ad eundem. 3. Ego huic spei, & expectationi, quæ nobis proponitur, maxime tamen uolui præstolari apud te. Idem. 1. in Catil. Quanquam quid ego te inuitem, à quo, iam sciam, esse præmissos, qui tibi ad Forum Aurelium præstolarentur armati? Val. Max. in prol. Nec mihi cuncta complectendi cupido incessit. Liuius. 1. ab urbe; Grauior cura Patribus incessit. Colum. lib. 22. cap. 10. Incessit hominibus sterilitas annonæ. Incessit, multo

frequentius cum accusatiuo legitur. Liu. 1. ab urbe; Timor deinde Patres incessit. Idem 4. belli Pun. Ipsum ingens cupido incesserat, Tarenti potiundi. lib. 7. dec. 4. Timor incessit Liuium. Tacit. lib. 1. Cum Panonicas legiones timor incessit. Teren. And. Noua nunc religio isthæc incessit. Cic. pro Dom. Hic non illudit auctoritati horum omnium, qui adsunt, summorum uirorum? Idem. 1. de Orat. Ipsa uero præcepta sic illudere solebat, &c. Adulor, etiam cum accusatiuo iungitur. Cic. in Pis. Sine ulla specie consulari horrentem, trementem, adulantem omnes, uidere te uolui; uidi. Colum. lib. 7. cap. 12. de canibus. Illi quoque furem adulantur. Despero, cum accusatiuo: Cæs. 5. belli Gal. Desperare fugam: Cic. 2. in Cat. Honores, quos quieta repub. desperant, perturbata, consequi posse arbitrantur: Cum datiuo, Idem in Pis. quid? quod tu toties diffidens, ac desperans rebus tuis, in sordibus, lamentis, luctuq; iacuisti? Cæs. 3. belli Gall. Suis fortunis desperare cœperant. Allatro, præcedo, anteuenio, deficio frequentissime cum accusatiuo iunguntur, raro cum datiuo; Plin de Viris illust. In Capitolium intempesta nocte eunti nunquam canes allatrauerunt. Plau. Asin. Vt uestræ fortunæ meis præcedent Anteuenio, apud eundem leges, cum eodem casu, Cæs. 3. belli Gall. Cum iam amplius horis sex continenter pugnaretur, ac non solũ uires, sed etiã tela nostris deficerent; Cic. accusatiuo utitur in 4. In. Ver. Me dies, nox latera deficerent, si hoc nunc uociferari uellem. Idem pro S. Ros: Tempus hercle te citius, quam oratio deficeret. Insulto, medicor, interdum accusatiuum habent, ut, Decet datiuum. Iuuen. Sat. 1. Palpo, iunxit cum accusatiuo, Quẽ munere palpat canis. Indignor, cũ accusatiuo rei iungitur, Quinct. lib. 6. Quidam indignantur imperia, quosdam continet metus, Cic. 2 de Inuen. Et dicere ea, quæ indignantur aduersarij, tibi quoq. indigna uideri. Excello, apud Lactantium, cum accusatiuo legitur. Antecello, docent multi, etiam cun accusatiuo iungi ex Cicer. pro Cornelio Bal. Qui eloquentia cæteros antecellis, quem locum nondum potui inuenire, cum orationem pro Cor. Bal. semel atque iterum perlegerim,

Credo tamen habuisse accusatiuum, nam Auctor ad Heren. lib. 2. passiuè eo usus est. An ad inferiores, qui omnibus his rebus antecelluntur. Quædam datiuum simul, & accusatiuum admittunt, ut metuo, timeo tibi calamitatem, inuideo tibi laudem, assentior tibi cætera: gratulor tibi uictoriam, cur tibi hoc non gratificer nescio? Alia etiam casum præpositionis petunt repetita præpositione, cuiusmodi sunt absum, adhæreo, adhæresco, detraho, despero, insum, insideo, inhæreo, appropinquo, illudo, insulto. Cic. Att. 11. Non cessat de nobis detrahere. Idem de Ora. 3. Quæ cum dixisset in Albutium illudens, ne a me quidem abstinuit. Idē pro Mil. Quæ tot annos illum in hanc Rem publicam insultare uideret, & pateretur. Sunt præterea, quæ supra elementorum ordine enumerauimus, & alia ferè poetica. Aduigilo, adfremo, allabor, bello, certo, contendo, concurro, colludo, constrepo, diffideo, grator, insurgo, inuigilo, insileo, lateo, indoleo, immorior, immurmuro, incerpo, intercurro, occumbo neci, morti; obambulo, obmurmuro, præsilio, pugno, remurmuro. Quædam alia, quæ a nonnullis adduntur consultò prætermisi, quod apud ueteres, aut nulla testimonia repererim, aut non satis aperta, uerbi causa Verbo dominandi dandi casum tribuunt, citantque Ciceronem pro Caio Rabirio Posth. Dominatus est enim, inquit, Alexandriæ. Item Virg. 1. Aenei. Victis dominabitur Argis, cum uterque casus non proprius, sed communis uideatur. Eodem enim modo, dicimus Mortuus est Alexandriæ, & Morietur Athænis, Argis. Itaque malim uti ablatiuo cum præpositione in, quod frequentissimum est apud bonos auctores. Cic. Tus. 1. Vetat enim dominans ille in nobis Deus iniussu hinc nos suo demigrare. Idem pro Cec. Denique nimia ista, quæ dominatus in ciuitate potentia, in hoc solo genere quiescit. Aut accusatiuo cum eadem præpositione. Idem de Sen. Ita enim senectus honesta est, &c. si usque ad extremum spiritum dominatur in suos.

Interdico.

Interdico, singulare est, nam præter datiuum ablatiuum habet. Ces. 1. Belli Galli. Postea quam in uulgus militum relatum est, qua arrogantia in colloquio Ariouistus usus, omni Gallia Romanis interdixisset, multo maior alacritas studiumque pugnandi maius exercitui iniectum est. Item accusatiuum Liui. 4. Belli Mac. Feminis duntaxat usum purpuræ interdicemus.

Interdico frequenter præter datiuum accusatiuum habet. Valer. Max. lib. 2. cap. 2. interdixit etiam ei conuictum hominum, usumquè balneorum. Seneca lib. 3. de ira. si iubes Cæsar, statim illi domum meam interdicam. sic Iustinus lib. 5. Sueto. in Nerone. Cum ablatiuo frequeuentissime reperitur. Cic. 6. Philipp. Sic contemnit tamquam si illi aqua, & igni interdictum sit. in Ep. fam. futurum puto, ut aqua, & igni nobis interdicatur. Videntur dixisse etiam ueteres interdico tibi aquam, & ignem, unde a Cicerone dicitur pro domo sua. Vbi enim tuleras, ut aqua, & ignis mihi interdiceretur? Ibidem. Velitis, iubeatis ne, ut M. Tullio aqua, & ignis interdicatur? Verba sunt Clodij. Verbum hoc præter accusatiuuum, non uidetur habere ablatiuum, ut interdico te aqua, & igni. Nam illud Cæsaris ita scriptum est in libris quos uidi, quemadmodum citauimus prope finem. 1. Belli Gall. neque arbitror, Romanos, ut quidam citant, usquam esse.

Ablatiuus post Verbum.

Sum, ablatiuum significantem laudem, uel uituperationem.

tionem. Cic. 1. Lentulo. Tu fac animo forti ep^a. 5. & magnoq́ue ſis. Idem poſt red. ad Q. Bona ua- 509. letudo iucundior eſt eis, qui è graui morbo recreati ſunt, quàm qui nunquam ægro corpore fuerunt. Idem contra Rull. Quem ueſtrum tam 3. 227. tardo ingenio fore putauit. Idem in Bruto. Summo iſte quidem ingenio dicitur fuiſſe.

Appendix.

Sum interdum genitiuum habet etiam cum laus, uel uituperatio ſignificatur. Cic. pro Seſt. Ni- 31. mium me timidum, nullius animi, nullius conſilij fuiſſe confiteor. Idem ad Octau. Antonius uir maximi animi, utinam etiam ſapientis conſilij fuiſſet. Plinius ad Clementem lib. 4. Erat epiſt. 2. puer acris ingenij, ſed ambigui.

Non ſemper quæ ablatiuo efferuntur, genitiuo efferri poſſunt, cuiuſmodi ſunt hæc. Terent. Eunuch. Bono animo es. Idem Adelph. Bono animo fac ſis. Idem Phor. Animo uirili, præſentiq́ue ſis. Cic. in Bru. Nunc ſi es animo, expone nobis, quod quærimus. Idem ad Canin. 2. hoc animo qui ſunt, deteriores fiunt. Idem Att. 6. Equidem ſum magna animi perturbatione. Item illa apud eundem. Hic capite, & ſupercilijs ſemper eſt raſus. Mira ſum alacritate ad litigandum. Incredibili ſum ſolicitudine. Sum magno dolore, & multa id genus alia, itaque delectu opus eſt. Alia contra genitiuo potius, quam ablatiuo aſſeruntur. Terent. Andr. Nullius conſilij ſum. Suet. in Auguſt. Cibi minimi erat, ac ferè uulgaris.

Hæc: egeo, indigeo, careo, uaco, uictito, uescor,
Viuo, superſedeo, potior, delector, abundo,
Mano, fluoque, fruor, ſcateo, nitorque, redundo,
Glorior, oblector, triſtor, lætorque, laboro,
Conſto, pluit, ualeo, poßum, ſto, fungor, & utor,
Quem caſum ignorant Graij, ſibi iure repoſcunt.

Cic. Q. Fr. 3. *incredibile eſt mi frater, quam egeam tempore.* Idem offic. 1. *Nihil honeſtum eſſe poteſt, quod iuſtitia uacat.* Plin. lib. 6. cap. 30. *Pars quedam Aethiopum locuſtis tantum uiuit, fumo, & ſale duratis.* Cic. pro ſeſt. Roſc. *commoda quibus utimur, lucemque qua fruimur, ſpiritumque quem ducimus à Deo nobis dari, atq; impertiri uidemus.* Liu. 1. ab Vrbe. *Nuntiatum eſt Regi patribusque in monte Albano lapidibus pluiße.*

Careo, abundo, ſcateo apud ueteres etiam cum genitiuo iungebantur. Vnde Terent. Heauto. dixit. Tui carendum. Lucilius. Quarum abundamus rerum. Gell. lib. 1. cap. 1. Iraꝛumque ſcatebat. Vaco pro careo huius eſt loci: Nam cum operam dare ſignificat datiuum amat. Exempla facile inuenies apud idoneos autores. Plaut. Moſtel. Victitabam uolupe parſimonia, & duritia. Solinus. ſi modo tibi ſatis idoneus uidetur, de Eſſænis loquens, cap. 47. Palmis inquit uictitant. Viuo pro uictito, alor. Cic. 7. Verr. Ego naues inanes fuiſſe dico, remiges nautasq; dimißos, reliquos ſtirpibus uixiſſe palmarum. Superſedeo, ideſt, abſtineo. Idem de In. 1. omnino narratione ſuperſedendum eſt. Idem de D. 1. Herculis ſimulacrū ſudore manauit. Idem ibidem. Quid? quod fluuius attratus ſanguine fluxit? Sic afluo, difluo, circumfluo. Idem Tuſ. 1. Fiducia uirtutis nobis utendum eſt ad ſpem beate uiuendi. Idem

in orat. Quidā nominibus ueterum gloriantur. Laboro, ideſt, premor, male habeo. Cæſar lib. 3. Belli Ciuil. Maxime re frumentaria laborant. Sic laborare fame, frigore, morbo. Quint. lib. 2. cap. 17. conſtat experimentis medicina. Cic. Offic. 1. Alios uidemus uelocitate ad curſum, alios uiribus ad luctandum ualere. Idem pro Quint. Verum ita ſe res habet, ut ego, qui neque uſu ſatis, & ingenio parum poſſum, cum patrono diſertisſimo comparer. Sto pro obtemperare, aſſentiri, fidem habere, hærere, per ſiſtere, eleganter iungitur cum ablatiuo. Cic. pro Fla. Marcus Gratidius legatus ad quem eſt aditum actionem ſe daturum negauit, re iudicata ſtari oſtendit placere. Idem pro Cluen. & ſi uterque cenſor cenſoris opinione ſtandum putauit, quid eſt, quam ob rem & cetera. Hinc ſunt illæ locutiones: ſtare decreto, pacto, iureiurando, promisſis. Huc accedunt & illa: abire magiſtratu, conſulatu, cedo patria, urbe, domo. Exundo, exubero addi poſſunt, quamuis rara ſint ex his, quæ ſupra poſuimus: conſto, laboro frequentisſime præpoſitionem, ex, admittunt. Ci. Tuſ. 3. cum conſtemus ex animo, & corpore. Idem in Orat. Actio conſtat è uoce, atque motu. Quo modo fere loquitur Cic. laborare ex deſiderio, ex renibus, ex inteſtinis, ex pedibus, ex inuidia, Tulliana ſunt. Nitor, glorior præpoſitionem in, interdum admittunt. Idem pro Mil. in huius uita nititur ſalus ciuitatis: Idem de Na. 2. Propter uirtutem iure laudamur, & in uirtute recte gloriamur. Idem in uat. De tuis diuitiis intolerantisſime gloriaris.

Appendix.

Egeo, indigeo, potior, etiam caſum interrogandi admittunt. Cic. Att. 7. Egeo conſilij, quod optimum factu uidebitur, facies. Idem Phil. 6. Hoc bellum indiget celeritatis. Idem Lent. 1. otium nobis exoptandum eſt, quod ij qui potiuntur rerum, præſtaturi uidentur. ep. 20. 27 546. ep. 8.

Potior frequentissime cum genitiuo iungitur etiam pro frui, tenere, interdum uincere. Cic. ad Lent. 1. si exploratum tibi sit posse illius regni potiri. Idem de Fin. 1. Nullas etiã consequũtur uoluptates, quarum potiundi spe inflamati multos labores, magnosque susceperunt. Saluſt. Romani signorum, & armorum potiti sunt. Idẽ Cati. cui fatũ foret urbis potiri. Auctor ad Her. 4. Atheniensium potiti sunt Spartiatæ. Crebra occurrunt exempla maxime apud historicos. Cum genitiuo rerum elegantissime copulatur, significatquè summam imperij administrare.

Appendix. II.

Potior, uescor, fungor non recusant accusandi casum. 417. et pſl. *Cic. Tuſ. 1. Ego doleam si ad decem millia annorum gentem aliquam urbem nostram potituram putem. Plin. lib. 10. cap. 3. Aues nonnullæ uescuntur ea, quę rapuere pedibus. Terent.* act. 3. sc. 4. *Adelph. Neque boni, neque liberalis functus officium est uiri.*

Hæc tria uerba nõ raro accusatiuo adhærent. Ter. Adelph. ille alter sine labore patria potitur commoda. Ibidem. Miseriam omnem capio, hic potitus gaudia. Plaut. Asinar. Fortiter malum qui patitur, idem post potitur bonum. Cic. Phil. 13. Vincamus odium, pacemque potiamur. Legitur & pace. Plin. lib. 5. cap. 50. si caprinum iecur uescantur. & lib. 9. cap. 50. Oua uescentes. Et lib. 11. cap. 37. Qui absinthium uescuntur. Tacitus in uita Agricolæ. eo ad extremum inopiæ uenere, ut infirmissimos suorum mox sorte ductos uescerentur. Terent. Heaut. Attente tute illorum officia fungere. Ibidem. Hæc ego præcipio tibi, hominis frugi, & temperantis functus officium. Tacitus lib. 3. suprema erga memoriam filij sui munera fungeretur. Idem lib. 4. Ego me Patres conscripti mortalem esse, & ominum officia fungi, & cætera meminisse posteros uolo. Pluit interdum eundem casum habet. Valer. Max. lib. 1. cap. 6. Eiusdem generis mon-

stra alio tumultu credita sunt, puerum infantem semestrem in foro Boario triumphum proclamasse: in Piceno lapides pluisse. Iulius obsequens de prodigijs. In area Vulcani per biduum, in area concordiæ totidem diebus sanguinem pluit. Item utor apud priscos. Plaut Casin. Cætera, quæ uolumus uti, Græca mercamur fide. Neque illud Ciceronis 2. de Orat. quod quidā citat, si ærarij corpus utimur ad belli adiumēta, cōtra nos facit, cū ubiq; sic legatur, si ærarij copijs, & ad belli adiumēta, & adornamenta pacis utimur, uetigalibus seruiamus. Abuto apud Comicos sæpe accusatiuum habet. Prologo Andriæ, Nam in prologis scribundis operam abutitur.

Appendix. III.

Neutra sæpe ablatiuum admittunt significantem partem. Cic. de Orat. 1. Equidem & in uobis animaduertere soleo, & in me ipso sæpissimè experior, ut exalbescam in principijs dicendi, & tota mente, atque omnibus artubus contremiscam. Idem ad Quint. Fra. 1. si tibi bellum aliquod magnum, & periculosum administranti prorogatum imperium uiderem, tremerem animo.

Hoc genere loquendi frequentius utuntur poetæ, qui ablatiuum etiam in accusatiuum mutare consueuerunt. Horat. 1. Epist. 6. Animoque, & corpore torpet. Idem 2. Sermo. Saty. 7. Tremis ossa pauore. Virgi. 3. Georg. stare loco nescit, micat auribus, & tremit artus.

Plura exēpla non solum apud Ciceronē, uerū etiā apud alios scriptores inuenies. Idem Att. 5. stamus animis, & quia cōsilijs, ut uidemur, bonis utimur, speramus etiā manu. Idē Tus. 4. Dicit Hectorē toto pectore tremētē. Cæci. ad Cic. li. 6. cū uero ad ipsius

Cæsaris nomen ueni, toto corpore contremisco. Huc accedunt illa: cadere, cōcidere animo. Item pendere animis. Cic. Tus. 1. Quod si expectando, & desiderando pendemus animis, cruciamur, angimur. Cum uerò singulari numero utimur, genitiuo locus est. Idem. 1. de leg. Ego animi pendere soleo, cum semel quid orsus, si traducor alio. Cælius ad Ciceronem lib. 8. Ego quidem uehementer animi pendeo. Sic. Cic. Att. 8. 11. 12

DE CONSTRVCTIONE VERBI ACTIVI.

Verbum actiuum, uel potius accusatiuum ~~uerbum~~ cuiuscunque id demum positionis sit, post se accusandi casum postulat. Vt Deum cole. Imitare diuos. Amplectere uirtutem. Noui animi tui moderationem. Non decet ingenuum puerum scurrilis iocus. Heu quam miseram uitam uiuunt auari. Cic. ad Att. 9. ingrati animi crimen horreo. Idem Att. 14. Amariorem me senectus facit, stomachor omnia.

Hæc tria postrema, & similia tantisper actiua censentur, dum accusandi casum sibi uendicant. Nihil ferè in tota constructionis ratione difficilius est, quam uerbi actiui naturam cognoscere. Ego, ut uerum apertè, & ingenuè confitear, nondum rationem inire potui, qua hanc præceptionem ita tyronibus proponerem, facile ut intelligi posset. Nam illud tritum, & peruulgatum præceptum, Omne uerbum significans actionem post se accusatiuum postulat, ne ij quidem, qui philosophiæ præceptis sunt imbuti, facile intelligent, neq; mirum. Cur enim pugno, dimicō, seruio, noceo, malefacio, insidior, aduersor, & sexcenta alia, non habent accusandi casum, cùm actionem significent? Nisi uerò quis existimet minorem ibi esse actionem ubi res ferro, &

flammis agitur, quam ubi lingua, & calamo. Quid enim causæ est, quamobrem lego, & scribo actionem significent, pugno, dimico actionis sint expertia? Quid? seruio, noceo, insidior otiosa erunt, canto, rideo actuosa? Verum quoniam supra ex ueterum grammaticorum sententia confirmauimus, hæc etiam actionem significare, neq; idem ualere actionem significare, & actiuum esse uerbum, nihil est cur his diutius, immoremur. Nobis quod ad constructionem attinet illud erit uerbum actiuum, uel potius accusatiuum (sic enim uelim appellare omne id quod in accusatiuum transit) quod post se accusatiuum postulat, cuiuscumq; positionis. Porrò uerborum omnium positiones, siue terminationes quinq; sunt, cum quinq; non amplius literis indicatiuo modo, ut placet Diomedi finiantur. O. R. T. M. I: ut amo, amor, pudet, possum, noui, Diomedes, Phocas, Donatus, Priscianus, eadem demum appellant actiua, quæ o litera finita passiua fieri possunt R littera apposita: quibus facio, calefacio, uolo, noui, odi, & reliqua omnia quantumuis accusandi casu gaudeant neutra sunt si R literam assumendi negetur facultas. Nobis tamen ut puerorum imbecillitati consulamus, dabunt ueniam ueteres illi huius artis proceres, si omnia, quæ accusatiuum admittunt, cuiuscunq; illa sint, terminationis actiua appellauerimus. Horum quinq; sunt genera, siue ordines. Primum genus transitiui accusatiuum primæ, secundæ, & tertiæ personæ, ut amo me, te, illum. Secundum in accusatiuum tertiæ personæ rei mutæ fertur, ut aro campum: colo agros. Tertium in accusatiuum significantem rem uerbi, ut uiuo uitam, curro cursum, aut in accusatiuum mensuræ, qua rem ipsam metimur, ut uixi duas ætates, curro stadium. Res uerbi interim ablatiuo effertur. Cælius ad Cic. lib. 8. Si Parthi nihil uos calefaciunt, nos hic frigore frigescimus. Cic. ad Quint. Frat. 3. Patiamur illum ire nostris itineribus. Quartum genus multa deponentia amplectitur, & communia omnia cum actionem significant, ut sequor bonos, amplector hospitem. Postremum genus amplectitur nonnulla uerba mutila, siue defectiua cuiusmodi sunt, noui, memini, pudet, & cætera eiusmodi. Item quæ Neutro actiua licet appellare, cuius generis sunt anhelo, erubesco, crepo, cal

leo, doleo, horreo, indignor, ingemo, spiro, inclamo, lætor, maneo, mæreo, obstupesco, roro, sono, sudo, stupeo, stomachor. Cic. Att. 15. Hoc loco fortibus sanè oculis Cassius, Martem spirare diceres. Idem Philip. 2. Edormi crapulam istam, & exhala. Terent. Adelph. Ego illius sensum pulchrè calleo. Seneca Epist. 66. Non contremiscamus iniurias, non uulnera, non egestatem. Plin. lib. 17. cap. 10. Periculum tantum eo die est, si rorauerit quantulumcunq; imbrem. Idem Prefat. Quanto tu ore patris laudes tonas.

Conferamus, quæ diximus in pauca. Verba O finita quæ addita R litera fiunt passiua, ut laudo, uitupero: item quæ ad res multas pertinent, ut sero, colo, planto, rigo, pastino, occo, puto, ablaqueo, uindemio, meto: præterea quibus res uerbi, seu mensura rei additur, ut viuo uitam, ætatem, curro cursum, stadium. Postremo communia omnia cum actionem significant accusatiuum exigunt. Deponentia cum latissimè pateant, nam quædam interrogandi, alia dandi, alia accusandi, alia deniq; auferendi casu gaudent, hac ratione, quæ accusatiuum petunt deprehendes. Verbum deponens, aut transitiuum, aut intransitiuum est. De intransitiuis satis dictum est. Transitiua, quæ genitiuum, datiuum, ablatiuum petunt, paulo ante commemorata sunt. Superest igitur, ut cætera accusandi casum poscant. Quod idem de ijs, quæ O litera finiuntur dictum sit; nam si transitiua sunt neq; interrogandi, dandi, auferendi, casum exigunt, actiua sunt. Quæ causa me impulit, ut prius de uerbis neutris, quam actiuis agerem. Mutila, quæ accusatiuo gaudent pauca sunt, memini, odi, noui, cedo pro da, esse pro edere, pænitet, piget, pudet, miseret, miserescit, tædet, Neutra actiua legendis probatis scriptoribus obseruabis. Deponentia literarum ordine colliget, cui otioso esse licebit.

A *Abominor, adipiscor, adorior, admiror, admetior, æmulor, aggredior, alloquor, architector, assequor, aspernor, auguror, auspicor, aucupor, auersor.*
C *Calumnior, comitor, commentor, commereor, comminiscor, consolor, consequor, contemplor, cohortor, confiteor, conspicor, conqueror, consector, contestor, contueor, conor.*
D *Demero*

or, demoror, demolior, demetior, demiror, deprecor, depopulor, depeculor, detestor, dignor, diffiteor, dilargior, dispartior. Emetior, ementior, effaris, uel effare, eloquor, execror, exequor, exhortor, exordior. Fateor, faris, uel fare, fabulor, fabricor, fœneror, frustror, furor. Hortor, helluor. Iaculor, imitor, imprecor, impertior, inficior, insequor, insector, intueor. Lamentor, loquor, lucror, ludificor. Machinor, meditor, mentior, pro imitor, mercor, mereor, metior, minor, minitor, miseror, moderor, molior, moror, muneror, mutuor. Nanciscor, nundinor, nutricor. Obluiscor, obtestor, ominor, opinor, operior, ordior. Patior, paciscor, percontor, persequor, pigneror, polliceor, populor, precor, prædor, præmeditor, præstolor, profiteor, prosequor. Queror. Rimor, recordor, reor, remor. Scitor, sciscitor, scrutor, sequor, speculor, solor, suspicor. Testor, testificor, tueor, tutor. Veneror, uereor, ulciscor. Cic. Att. 9. Hic quidem mera scelera loquuntur Cæs. 1. Bell. Gall. Non minorem laudem exercitus, quam ipse Imperator meritus esse uidebatur. Mereri benè, uel malè de aliquo, est ei commodare, uel incommodare. Cic. ad Lentulum Epist. Fam. 1. Erat infinitum bene de me meritos nominare. Idem pro Mil. Non enim inimici mei te mihi eripient, sed amicissimi non male aliquando de me meriti, sed optime. E F H I L M N O P Q R S T V

Decet, dedecet, iuuat, delectat, modo nominatiuum habent aperte. Cic. in Brut. Decet hoc illum nescio quomodo. Plin. lib. 9. Ad Sabinianum. Iuuabit hoc te. Plaut Captiu. Neq; unquam quidquam me iuuat, quod edo domi. Cic. 1. Fam. Me status hic reipublicæ non delectat. Modo infinitum, aut uerbum cum suo casu loco nominatiui habent. Idem Tus. 4. Oratorem uero irasci minime decet, simulare non dedecet. Plin. Epist. 13. Iuuat me, quod uigent studia. Cic. ad Quin. Frat. 2. Teq; hilari esse animo ualde me iuuat. Quint lib. 1. cap. 2. Tum præcipue in Epist. secretis, & familiaribus delectabit; ne hoc quidem neglectum reliquisse. Verbum oportet cum his, quæ modo commemorauimus quidam coniungunt, quasi uero accusatiuum post se postulet, cum uerbum sit absolutum, atq; intransitiuum. Quod modo nominatiuum aperte habet. Terent. Heaut. Hæc

facta ab illo oportebant Syre. Cic. pro Cor. Est enim aliquid, quod non oporteat etiam si liceat. Modo membrum orationis lo cō nominatiui. Idem. Irritari Antonium non oportuit.

Genitiuus præter Accusatiuum.

Verba accusandi, absoluendi, damnandi, potißimum accuso, accerso, arguo, alligo, astringo, coarguo, defero, incuso, insimulo, postulo, absoluo, damno, condemno, conuinco, præter accusatiuum, genitiuum admittunt, qui pœnam, crimenue certum, aut incertum significet. Cic.
246. *pro Caio Rab. An non intelligis primum quos homines, & quales uiros mortuos summi sceleris*
pag.47. *arguas? Autor ad Herennium lib. 2. Caius Cæcilius iudex absoluit iniuriarum eum, qui Lucium poetam in scena nominatim læserat. Idem*
pag.123. *lib. 4. Maiores nostri si quam unius peccati mulierem damnabant, simplici iudicio multorum maleficiorum conuictam putabant. Cic. pro Caio*
237. *Rab. Ciuem Romanum capitis condemnari cogit.*
act.4.sc.7. *Teren. Eun. Hic furti se alligat. Plautus Penul. Homo furti se astringit.*

metalepticos furti pro omni fraude ac dolo accipit.

Rogabis fortasse cur hæc potisſimum uerba subiecerim: ne si uerborum turbam congesſiſſem, ansam rudibus præberem errandi, nec enim corripio, reprehendo, uitupero, culpo, castigo, punio, plecto, multo, purgo, excuso cum genitiuo iunguntur. Quis enim reprehendo te auaritiæ, culpo te pertinaciæ, multo te exilij unquam dixit? ago te iniuriarum, furti, non pu-

to apud idoneos auctores inueniri. Sed ago tecum iniuriarum ; furti : est namq; uerbum neutrum cum ad crimen refertur. Cic. pro Cluen Deinde aliquando cum seruo Habiti furti egit. Auctor ad Heren. lib. 1. Cum eo Actius egit iniuriarum. Ibidem. Possit dicere secum furti agi non peculatus oportere. Praeterea illa, quae circumferuntur. Sugillas parsimoniae, infamas inscitiae, traducis luxuriae Seneca lib. 10. Epistolarum Epist. 8. Cum coeperat uoluptates nostras traducere, laudare castum ; taxas ambitionis, calumniaris maleficij, an bene latine dicantur uiderint, qui eis utuntur, certe ego nondum apud probatos legi : Neq; apud Quint. Declamat. 8. est, infamas parricidij, neq; itidem apud eundem 6. Declamat. est, In utroq; parricidij peccas. Quare interim dum ueterum testimonijs haec non confirmantur, dicam potius culpare, reprehendere, sugillare, infamare, taxare, calumniari alicuius parsimoniam, inscitiam, & caetera. Quint. 8. Declamat. Nunquid, & pueritiam miseri iuuenis infamas? Vlpian. Si famosa actio non sit, uel pudorem non sugillet. Praeterea malim cum Cicerone dicere, Arrogantiam alicuius increpare ; improbitatem notare, quam aliquem arrogantiae increpare, notare improbitatis, quod loquendi genus durissimum est, atq; rarissimum. Suet. In Calig. Modo auaritiae singulos increpans, quod non puderet eos locupletiores esse, quam se. Gell. lib 4. cap. 12. Si eques Romanus equum habere gracilentum, aut parum nitidum uisus erat, impolitiae notabatur. Libentius etiam cum Cicerone pro Mil. dicam, Inuidiose potentiam alicuius criminari, quam aliquem potentiae criminari. Postremo illud, teneo te mendacij, quod Plauti testimonio confirmant, quam recte, ipsi uiderint : Plauti locus in Truc. ita habet, Manifestam mendacij mala te teneo. Mendacij à nomine manifestã regitur. Sic Salust. In Iugurth. Iugurtha manifestus tanti sceleris. Teneri uoce passiua furti, damni, commodati, depositi crebro dicunt iuris periti, qua de re paulo post. Quibusdam persuasissimum est uerba accusandi, absoluendi, damnandiq; ablatiuum sine praepositione poscere, si nomen criminis sit incertum, cuiusmodi est peccatum, maleficium, scelus, facinus, & caetera, cum haec genitiuo efferantur ; quemad-

modum, quæ certum crimen significant. Cic. Tus.3. Peccati se insimulant, quòd dolere intermiserint. Auctor ad Herennium lib. 4. Maiores nostri si quam unius peccati mulierem damnabant, & cætera. Cic. Ver. 7. conuictus maleficij. Auctor ad Herenn. lib. 4. Multorum maleficiorum conuinctam putabant. Cic. ad Terent. lib. 14. Adiuuat etiam Piso, quod ab urbe discedit, & sceleris condemnat generum suum? Idem pro Caio Rab Caium Marium, quem uerè patrem patriæ, parentem, inquam, nostræ libertatis, atq; huiusce reipublicæ possumus dicere, sceleris, atq; parricidij nefarij, mortuum condemnabimus? Sic est in libris correctis non criminis nefarij, quod etiam nobiscum facit. Idem: non intelligis quales uiros mortuos summi sceleris arguas? Sic est in emendatis: Laurentius legit criminis, quod non minus ad rem facit. Plin. lib. 13. cap. 3. Cuius sceleris nos coarguimus illum primum Cic. pro Cælio. Nec dubitet, quin tanti facinoris reus arguatur. Salust. Catil. Quid aut acerbum, aut nimis graue est in homines tanti facinoris conuictos? Cic. Ver. 3. In quo uideo Neronis iudicio non te absolutum esse improbitatis, sed illos damnatos esse cædis Ipsum etiam uocabulum criminis aliquando genitiuo effertur. Marcellus lib. 46. Pandect. Reo Criminis postulato interim prohibet rectè pecuniam à debitoribus solui. Iustinus lib. 9. Apud quos cum potentissimi quique rei eius ipsius criminis postularētur, &c. Quæ cum ita sint, non uideo cur non dicatur benè latinè. Hanc accusare potes uel furti, uel sacrilegij, uel utriusque maleficij, aut criminis, aut sceleris. Item accusasti ne eum unius peccati, an multorum maleficiorum, condemnatus ne es furti, an sacrilegij, an alterius tantum? Credo te utriusque sceleris, facinoris condemnatum iri, uel subaudito substantiuo, credo te utriusque accusatum iri.

Appendix.

Genitiuus criminis maxime cum his uerbis accuso, arguo, defero, postulo, appello, absoluo, damno,

condemno, in ablatiuum cum præpositione De, mutari potest. Cic. Att. Non committam post hac ut me accusare de Epistolarum negligentia possis. Liui. 6. Bell. Pun. Blaftius de Proditione Dasium appellabat.

Verba hæc eleganter ablatiuum admittunt cum præpositione, Cic. pro Rosc. Amer. Iam, quos nemo propter ignobilitatem nominat, sexcenti sunt, qui inter sicarios, & de ueneficijs accusabantur: Idem 2. de Inuent. Negari oportebat de uita eius, & moribus quæri; Sed de eo crimine; quo de arguatur. Idem pro Sext. Rosc. Nomina filiorum de parricidio delata sunt. Idem Att. 2. Sextius ab indice Gneio Nerio Pupinio de ambitu est postulatus. Idem ad Q. Frat. Quo die hæc scripsi, Crassus erat de præuaricatione à tribunis ærarijs absolutus. Idem Verr. 2. Quod in Marco Attilio, qui de maiestate damnatus est, hoc planum factum est, eos pecuniam ob rem iudicandam accepisse. Idem Phil. 2. Cuius etiam familiares de ui condemnati sunt.

Exceptio.

Hoc tamen nomen, Crimen, ablatiuo sine præpositione effertur. Cic. Curioni. 2. Si iniquus es in me iudex, condemnabo eodem ego te Crimine. Dicimus etiam capite aliquem damnare, punire, plectere. Auctor ad Herenn. Eum uos iurati capite damnastis, Suet. lib. 4. cap. 1. Ausus est milites capite punire. Marcellus Pandect. 48. Capite Plecti debent, uel in insulam deportari.

Vocabulum criminis uidetur Grammaticis occasionem dedis-

se iungendi etiam cætera nomina ablatiuo casu sine præpositione cum uerbis accusandi, absoluendi, damnandiq; . Præcipiunt enim in uniuersum omnia hæc posse genitiuum, uel ablatiuum admittere, ut accuso te furti, uel furto, arguo te auaritiæ, uel auaritia, atque eodem modo cætera, quod nullis ueterum testimoniys probant. Postulare repetundis fateor dixisse Suet. in Oth. cap. 2. & Tacitum lib. 3. Si modo libri uacant mendo. Certe malim cum Cicerone de repetundis dicere. Pylius, inquit, de repetundis eum postulauit. Quint. lib. 5. cap. 13. Eras hæres & pauper, & magna pecunia appellabaris a creditoribus. Cicero præpositionem adiunxit phil. 2. Appellatus es de pecunia, quam pro dono, pro hortis, pro sectione debebas. Illud Solini cap. 66. Quod si etiam ipse peccato aliquo argutus sit, ac reuictus, morte mulctatur; non me magnopere mouet; tum quod in correctis libris adhibeatur præpositio in, tum etiam, quod auctor hic uideatur non parum de pura, ac recta loquendi ratione defluxisse. Posterior lectio propior uero est, nam uerba hæc interdum præpositionem, in, admittunt. Cic. 2. de Inuent. Quare uitam eius, quem arguit, ex antefactis accusator improbare debebit, & ostendere, si quo in pari ante peccato conuictus sit. Idem ad Q. Frat. 2. Primum me tibi excuso in eo ipso, in quo te accuso. Damnare uotis dixit Virg. Eglog. 5. Damnabis tu quoq; uotis. Liu. lib. 7. ab Vrb. Damnatos uoti; & 7. Bell. Pun. Damnarenturque ipsi uotorum.

Appendix. II.

Absoluo, libero, alligo, astringo, multo, obligo, obstringo, quemadmodum suapte natura ablatiuum petunt, ita & ablatiuum significantem pœnam, crimenue sine præpositione admittunt. Liu. 1. ab Vrb. Ego me, etsi peccato absoluo, supplicio non libero. Cic. 1. de Orat. Vitia hominum, atq; fraudes, damnis, ignominiys, uinculis, uerberibus, exi

Hæc extra crimen, ablatiuum, ut clarum est, exigunt: exempla, ne molesti simus, prætermittimus. veniamus ad crimen. Liu. 2. ab Vrb. Latæ deinde leges, quæ consulem suspicione absoluerent Hoc uerbum etiam ablatiuum cum præpositione, ut paulo ante diximus, recipit. Cic. pro Cælio Præuaricatione est Ascitius liberatus. Idem pro Flac. Ne Lucius Flaccus nunc se scelere alliget, cum iam testem illum effugere non possit. Idem Phil. 4. Quem si consulem illa prouincia putaret, neque eum r. ci peret, magno scelere se astringeret. Damno, cùm pro multo accipitur, eodem modo construitur. Vnde Tacitus in lib. de Germa. Damnare tributis:, dixit. Et seneca lib. 15. Epist. Damnari morbis uirilibus. Cic. de Arusp. Qui ludos certissimos scelere obligares. Idem 3. offic. Num igitur se obstrinxit scelere, si quis tyrannum occidit, quamuis familiarem? Papinianus lib: 47. Pandect. Ob pecuniam ciuitatis subtractam actione furti, non crimine peculatus tenetur. Quædam ex his cum genitiuo reperiuntur. Liui. lib. 1. Dec. 5. Senatus nec liberauit eius culpæ regem, neque arguit. Hoc rarissimum est. Absoluo sæpissime cum genitiuo copulatus, dequo suprà. Alligo, astringo, supra cum interrogandi casu uidisti. Vide nunc obligo, obstringo. Caius lib. 47. Pandect. eum, qui quid utendum acceperit, si ipse alij commodauerit, furti obligari responsum est. Vlpianus ibidem: Furti obligetur. Idem ibidem ablatiuo usus est, ne furto sis obligatus. Ibidem Iabolenus. Furto se obligat, Vlpianus eodem lib. Qui alienum quid iacens in terra lucrifaciendi causa sustulit, furti obstringitur. Teneor passiuum uerbum etiam ad crimen spectat. Caius ibidem. Si pignore creditor utatur, furti tenetur. Pomponius ibidem: Debitori iste tenetur Furti. In eodem lib. inueni & teneri damni, commodati, depositi, quæ locutio figurata est. Nam deest ablatiuus actione, crimine, uel similis, quem iurisperiti aliquando adhibent. Papinianus ibidem. Ob pecunia ciuitati subtractam actione furti, non crimine peculatus tenetur. Paulus ibidem. Furti actione tenebitur. Vlpianus. Dicendum est teneri eum furti iudicio. Ibidem. Furti actione non teneor. Quæ cum ita sint, non uideo cur non dicatur bene latinè. Si quis furetur rem sacram

de profano, tenetur ne sacrilegij, an furti, an utriusq;? Cur enim non audiatur ablatiuus actione, uel iudicio? Eodem modo: Qui sustulerit rem suam de sacro, furti ne tenetur, an sacrilegij, an neutrius? perinde est ac si dicas Furti ne actione tenetur, an sacrilegij an neutrius? Qui hæc, & similia nomina tantum ablatiuo efferenda esse docent, ueterum testimonijs confirment. Dicitur præterea aliquis furti conueniri, uel actione furti, quo pacto loquitur Vlpianus eodem lib. Quædam consulto, & cogitato prætermisimus, cuiusmodi sunt prehendi furti, & furto apud Gellium lib. 11. *cap.* 18. *Perdere aliquem capitis apud Plautum, & cætera eiusdem generis. Sunt qui laudandi uerba, & his contraria adiungant, ut laudo, commendo, probo te parsimoniæ, admiror te iustitiæ. Tu si uis latinè, & oratoriè loqui dicito, laudo tuam parsimoniam, admiror tuam iustitiam. Nam illud Silij lib.* 4. *Laudabat lethi iuuenem. Item Virgilianum illud lib.*1. *Vir Troiane quibus cœlo te laudibus æquem, Iustitiæ ne prius mirer, belli ne laborum? ad Hellenismum spectat. Neque excusandi uerba huius loci sunt, Quis enim dixerit excuso me tibi negligentiæ? dic cum Cicerone, Excuso tibi negligentiam meam, aut affero excusationem negligentiæ meæ. sic ille ad Att. Varroni memineris excusare tarditatem literarum mearum. Idem in Fam. ait, afferre excusationem cessatiotionis. Reum facere rei capitalis, alienæ culpæ, de ambitu, de ui, ad nominis substantiui constructionem spectant. Nam reus interrogandi, uel auferendi casu cum præpositione de, gaudet. Cic. pro Mil. Milo reus est præclari facti. Idem pro Flac. Reus auaritiæ. Idem Att.* 2. *Nunc reus erat apud Crassum diuitem de ui.*

Admoneo, commoneo, commonefacio, genitiuum habent cum accusatiuo. Quinct. lib. 1. *cap.* 5. *Grammaticos sui officij commonemus. Auct. ad Herenn. lib.* 4. *Cum ipse te ueteris amicitiæ commonefaceret, commotus es?*

Liui. 5. Bell. Maced. Qui admonerent eum fœderis Romani.
Admoneo & commoneo, pro genitiuo possunt, & ablatiuum cum præpositione de, admittere. Cic. pro leg. Manil. De quo uos paulo ante inuitus admonui. Idem ad Marc. 4. Fam. Putaui ea de re te esse admonendum. Idem 7. Verr. Te neque præsens filius de liberorum caritate, neque absens pater de indulgentia patria commonebat.

Item miseret, miserescit, piget, pænitet, pudet, tædet. Plautus Trinumm. Miseret te aliorum, tui te nec miseret, nec pudet. Terent. Heaut. Inopis te nunc miserescat mei. Cic. Cælio lib. 2. Eos partim scelerum suorum, partim etiam ineptiarum pæniteret. Idem pro Domo sua. Me non solum piget stultitiæ meæ, sed etiam pudet. Idem Att. 5. Quid quæris? tædet omnes nos uitæ.

Verbis impersonalibus, quæ ad hunc locum sese obtulerunt facile nominandi casum apertè, uel obscurè tribuimus. Hæc, quæ in manibus habemus, non ita facilè antecedit nominatiuus: dabimus tamen operam, ut in lucem prodeat tandem aliquando. Primum omnium, hæc priscis illis temporibus integra fuisse omnibusque personis, numerisque absoluta, docent non obscura uestigia. Enn. Hecub. Miserete manus, date ferrum, ut me anima priuem. Virg. 8. Arcadij quæso miserescite regis. Plautus Mena. Adolescens quæso loquere tuum mihi nomen, nisi piges. Quinct. lib. 9. cap. 3. Eo usque processum est, ut non pæniturum, pro acturum pænitentiam dixerit Salust. Cic. Tus. 4. Vix à se manus abstinuit, tanta fuit uis pænitendi. Pacuuius apud Nonium. Prologo nunc pænitebunt, libant liberi grato ex loco. Plaut. Casin. Ita nunc pudeo, atque ita nunc paueo. Gell. lib. 1. cap. 2. Has ille inanes tum flaret glorias, iamq; omnes finem cuperent, uerbisq; eius defatigati pertæduissent. Nomina-

tiuum apertè simul cũ accusatiuo nunc accipe. Terent. Adelph. Non hæc te pudent, Lucan. lib. 8. Semper metuet, quæ sæue pu debunt. Terent. Phorm. Quare obsecro, ne plus minusve faxit, quod nos postea pigeat. Idem Adelph. Quem neque pudet quicquam, neque metuit quenquam. Plaut. in Sticho. Et me quidem hæc conditio nunc non pœnitet. Hæc loca apertè docent uerba hæc figuratè genitiuum habere pro nominatiuo. Nam iusta, & recta constructio est hæc Plautina, hæc conditio pœnitet me, figurata uero pœnitet me huius conditionis. Sic non hæc te pudent? Iusta est, non horum te pudet figurata: Iusta tamen exoleuit, atque in eius locum figurata successit. Huic locutioni similis est illa, uenit mihi in mentem Pompeij, uel Pompeius. Cic. de Fin. 5. venit enim mihi Platonis in mentem, quem accepimus hic disputare solitum. Idem pro Rosc. Amer. Venit enim mihi in mentem oris tui. Atticismus est, ut docet Prisci. lib. 18. Vbi Græca cum Latinis confert. Budæus comment. lin guæ Grecæ etiam docet Hellenismum. Nam Iusta oratio est, cum nominatiuus uerbum, Venit, antecedit. Cic. Att. Cum au tem Dolabella uenit in mentem, respiro. Ad eundem. Nunquam ea res mihi tam bellè in mentem potuisset uenire. Quinque hæc uerba uidentur quondam fuisse deponentia, cui rei argumento est carmen Turpilij apud Nonium, Quàm matris nunc patris me miseretur magis. Quadrigarius apud Bell. lib 20. cap. 5. Cai Mari, ec quando te nostrum, & Reipublicæ miserebitur. Cic. 1. de Inuent. Commune est quod omnes uulgo probarunt, & sequuti sunt. Huiusmodi est, ut maioribus natu assurgatur, ut supplicum misereatur, Vnde adhuc illa extant, Misertum est, pigitum est, puditum est, pertæsum est. Plaut. Trinum. Nam nunc eum uidi miserum, & me eius misertum est, Terent. Heaut. Sic me dij amabunt, ut me tuarum misertum est fortunarum. Statius lib. 7. Nec pigitum paruosq; lares, humilesq; subire. Plaut. Bac. Neque mei, neque te tui intus puditum est factis, quæ facis. Liu. 3. ab vrb. Nec nominis homines tum pertæsum esse. Cic ad Q. Frat. lib. 1. pertæsum est enim leuitatis, assentationis animorum, non officijs, sed temporibus seruientium. Suet. in Cæs. cap. 7. Et quasi pertæsus ignauiam

suam, quod nihil dum a se memorabile actum esset. Aliquando omittitur accus. Virg. 4. Aeneid. Si non pertæsum thalami, tædæq; fuisset. Cic. ut modo diximus, Pertæsum est enim leuitatis. Id quod sæpe numero actiuis usu uenit. Idem Att. 2. Prorsus uitæ tædet. Idem Phil. 1. Fortunæ, amplitudinis, claritatis, gloriæ num pænitebit? Terent. And. Num cogitat quid dicet? nam facti piget? Illud Cic. pro Ligario, Cai Cæsar caue credas, caue ignoscas, caue. te fratrum pro fratris salute obsecrantium misereatur, corrupte legitur, pro Misereat. Et ut demus ita a Cicerone fuisse scriptum, non uideo, cur passiuum uerbum sit appellandum, cum passiua accusatiuũ minime regãt, quare si quæ huius generis reperiantur, deponentia uidentur potius appellanda. Cuiusmodi est vereor, Pacuuius apud Nonium. Nihil ne te populi ueretur, qui uociferare in uia? Accius. Si tui ueretur te progenitoris, cedo. Cicero hoc eodem non personaliter usus est, ut ex Gellio initio huius libri ostendimus. Priscianus lib. 8. docet ex Apollonio in ipsis uerbis nominatiuum latere. verbi causa, Pudet me tui, hoc est, Pudor me habet tui, Miseret me tui, miseratio me habet tui. Mihi magis placet Plautina resoluendi ratio. Habent quemadmodum & cetera impersonalia nonnunquam infinitum, aut membrum orationis loco nominatiui. Cic. ad Q. Frat. lib. 2. Non me hoc dicere pudebit. Idem 4. Academ. Pænitet cum illa sensisse. Idem ad Att. 2. Quod te offenderim me pænitet.

Verba Aestimandi.

Verba æstimandi, præsertim æstimo, duco, facio, habeo, pendo, puto, præter accusatiuum hos ferè genitiuos assumunt, magni, maximi, pluris, plurimi, parui, minoris, minimi, tanti, tantidem, quanti, quanticunque, Cic. Att. 8. Ego pro Pompeio libenter emori possum, facio pluris omnium

hominum neminem. Terent. Andr. Merito te maximi feci Chreme. Idem Heaut. Tu illum nunquam ostendisti quanti penderes.

Cic. 2. de Fin. Magni æstimabat pecuniam. Ibidem, Sed quia id parui duceret. Idem 6. Verr. Quanti is a ciuibus suis fieret; quanti auctoritas eius haberetur ignorabas? Idem 6. Phil. Habetur hic pluris quàm alius. Idem Lentul. lib. 1. Putare aliquid minimi. Idem pro Planc. Magni putare honores. Quidam genitiuum Maioris addunt, sed sine ueterum testimonijs addunt, & uerbum curandi; sed Terentianus locus, quo id confirmant uitiosè legitur, sic enim restituendus est, Heaut. Actu. 4. Scena 3. Tu fortasse quid me fiat paruipendis, dum illi consulas; non autem dicas, parui curas, ut uulgo legitur.

Appendix.

Dicimus etiam magno, permagno, & magno pretio æstimare. Cic. 3. de Fin. Ne ego istam gloriosam, memorabilemq. uirtutem non magno æstimandam putem. Idem 3. Verr. Tu ista permagno æstimas? Valer. Max. lib. 5. 1. 4. Magno ubiq. pretio uirtus æstimatur.

Appendix. II.

Nauci, flocci, pili, assis, teruntij, nihili cum uerbo facio iunguntur. Cic. de Fin. 2. Eum nihili facit. Dicimus etiam tuas minas huius non facio Flocci, Nihili tuas fortunas pēdo, non assis, non floc-

ci te æstimo, pro nihilo habeo, puto, duco diuitias omnes præ uirtute. Non nihilo bonam ualetudinem æstimo.

Hos genitiuos separatim posuimus, quod non cum omnibus uerbis æstimandi coniunguntur. Plaut. in Bacch. Perij, hoc seruum meum non nauci facere ausum. Cic. Att. 13. Prorsus aueo scire, nec tamen flocci facio Catull. Nec facere pili cohortem Senec. lib. 7. Epist. Istos tristes, & superciliosos alienæ uitæ censores assis ne feceris. Plaut. in Capt. Neque ridiculos teruntij faciunt. Teren. Adelph. Hanc iniuriam nolle mihi factam esse, huius non facio. Idem Eunuch. Inuidere omnes mihi, mordere clanculum, ego non flocci pendere: Ibidem Aut ego istuc abs te factum nihili penderem? Plaut. Mustel. Neq; quod dixi, flocci æstimat. Illud primo de Inuent. non habeo nauci Marsum augurem, uidetur prisci alicuius poetæ. Cic. pro Domo sua. Dixi apud Pontifices istam adoptionem nullo decreto huius collegij probatam, pro nihilo etiam habendam. Idem pro Cæcin. Respuere defensionem, & pro nihilo putare. Idem 4. Verr. Tu ausus es pro nihilo præ tua præda tot res sanctissimas ducere? Idem 4. de Fin. Quippe qui primum ualetudinem bonam expetendam negent esse, eligendam dicant; non quia sit bonum ualere, sed quia sit non nihilo æstimandum.

Appendix. III.

Sum pro æstimor genitiuos magni, maximi, pluris, plurimi, cæterosque admittit. Cic. Pro Sest. Quis Carthaginiensium pluris fuit Annibale, Consilio, uirtute, rebus gestis? Idem ad Caß. lib. 15. Magni erunt mihi tuæ litteræ.

Singularia.

Aequi, boniquc facio, boni cousulo singularia sunt. Terent. Heaut. Equidem istud Chreme æqui, boniq. facio. Seneca Epist. 127. Hanc coqui, ac pistoris moram boni consulo.

Datiuus cum Accusatiuo.

Verba dandi, reddendi, committendi, promittendi, declarandi, anteponendi, postponendi præter accusatiuum, datiuum exigunt. Cic. Pro Plane. Salutem tibi ijdem dare possunt, qui mihi reddiderunt. Terent. Eunuch. Ego me tuæ commendo, & committo fidei. Cic. Philip. 10. Græcia tendit dexteram Italiæ, suumq. ei præsidium pollicetur. Idem Att. 10. Meas cogitationes explicaui tibi superioribus literis. Idem Part. Ista tua studia uel maximis meis occupationibus anteferrem libenter. Plin. lib. 13. cap. 19. Cyrenaica regio lotonsuæ postposuit Paliuro.

Dandi, ut do, dedo, tribuo, largior, concedo, ministro, suppedito, mucto, commodo, præbeo, exibeo, impendo &c. Reddendi ut reddo, restituo, refero, remunero, rependo, remetior, soluo, &c. Committendi, ut committo, mando, commendo, trado, credo. Promittendi, ut promitto, polliceor, spondeo. Declarandi, ut aperio, declaro, expono, explico, significo, indico, demonstro, ostendo, dico, narro, loquor, &c. Anteponendi, ut antepono, antefero, præpono, præfero. Pustponendi, ut postpono, posthabeo, postfero. Plin. lib. 3. cap. 4. Vrbibus, & agrorum cultu uirorum, morumque dignatione, amplitudine opum, nulli prouinciarum postferenda.

Appendix.

Alia prӕterea ſunt huius ordinis, ut facio tibi iniuriam, ago uobis maximas gratias, interdixiſti nobis uſum purpurӕ; minor, minitor tibi mortem, tormenta: ſcribo, mitto tibi, & ad te literas. Vatinius ad Ciceronem lib. 5. Omnia mihi dura imperas. Sulpitius ad Cic. lib. 4. Ea tutè tibi ſubijce, quę alijs tutè prӕcipere ſoles.

Impero, prӕcipio tibi hoc latinè dicitur. Cic. pro Roſc. Amer. Nonnunquam etiam puerum uocaret, credo cui cœnam imperaret. prӕcipio tibi ut ſcribas, ne ſcribas, Saluſt. Iugur. Micipſa pater meus moriens mihi prӕcepit, uti règni Numidiӕ tantum modo procurationem exiſtimarem meam. Cic. de Amicit. Rectè etiam prӕcipi poteſt in amicitiis, ne quis intemperata quӕdam beneuolentia, &c. Plin. Epiſt. 172. Imperare dolori, ut ſcriberem, potui. Quinct. Imperauit ſibi ne quas admitteret preces. Iubeo tibi hoc, iubeo tibi ut ſcribas, ne ſcribas, nondum, quod meminerim, apud claſſicos reperi. Macrob. lib. 1. Saturnal. cap. 12. datiuo uſus eſt ſequente particula Ne, propter quod, inquit, Hercules facturus ſacrum, &c. ſacrorum cuſtodibus iuſſit ne mulierem intereſſe permitterent. Iubeo te, ut ſcribas, ne ſcribas arbitror nõ bene latinè dici, cum hoc uerbũ accuſatiuũ perſonӕ reſpuat: quẽ ſi aliquãdo habere uideatur, occultè aliunde pendet. Plaut. Aulul. Aut ſi reſpexeris donec ego te iuſſero; ſimul enim auditur reſpicere. Terent. Heaut. C. Quin ego met iam ad eam referam. S. imo filium iube potius, ſubaudi, deferre. Cic. Att. 6. ſpero quӕ tua prudentia & hercule, ut me iubet Acaſtus, confido te iam ut uolumus, ualere. Interdum duos accuſatiuos uidetur habere. Idem ad ſulpit. lib. 13. Quod quo minore dubitatione facere

possis, literas ad te a Marco Lepido Coss. non quæ te aliquid iuberent (neque enim id tuæ dignitatis esse arbitrabamur) sed quodam modo quasi commendatitias sumpsimus. Deest infinitum facere. Te, enim præcedit infinitum suppressum, aliquid uero sequitur. Malim ut ad rem redeam uti infinito, quam finito uerbo accedente particula ut, uel ne. Iubes me Romam proficisci, quam iubes mihi, ut Romam proficiscar. Iubeo sequente ut, sine casu apud Plaut. Amphitr. legitur. Iubet, sententiam ut dicant suam. Iubeo accusatiuum rei habet Cic. 1. de leg. Lex est ratio summa insita in natura, quæ iubet ea, quæ facienda sunt, prohibetque contraria. Hinc legimus passiuum iubeor, iubemur, iubetur, iussus apud idoneos scriptores. Cum decernere, statuere, creare significat, nō solū accusatiuū rei, sed etiā personæ admittit. Idem pro Corn. Populus Romanus legem iussit de ciuitate tribuenda. Idem Philip. 2. Hic autem iratus, quæ dixit, Dij boni: cum primum Cæsar ostendisset se priusquam proficisceretur Dolabellam consulem esse iussurum. Iussurum, idest, creaturum. Claud. in Ruff. 2. 70. Hispanis, Gallis, iubes. i. imperas.

Appendix. II.

Multa denique composita ex actiuis, & præpositione ad, in, ob, præ, sub, præter datiuum, etiam accusandi casum postulant. Cic. Att. 3. Inimici mei mea mihi nō me ipsum ademerunt. Idem lib. 10. Vereor ne Pompeio quid oneris imponā. Idem Phili. 3. Antonius ignobilitatem obijcit Caij Cæsaris filio. Idem de Vniuers. Præfecit Deus animum, ut dominum, & imperatorem obedienti corpori. Idem pro Mur. Nolite mihi subtrahere uicarium meę diligentiæ.

in, ob, præ, ſub componuntur huius ſunt ordinis, ſed quamplurima, cuiuſmodi ſunt affero, admoueo, adÿcio, adiungo, addo, addito, admetior, applico, admiſceo, appono, adiudico, &c. Infero infigo, importo, iniungo, inÿcio, indo, ingero, incutio inſero, inuro, &c. Oppono, offundo, offero. Præcludo, præcipio, præſcribo, præfinio, præparo. Subduco, ſubſcribo, ſubiungo, ſuppono, ſuggero.

Gemini datiui præter accuſatiuum.

Sunt, quibus geminus datiuus præter accuſatiuum apponitur, do tibi hoc laudi, uitio, culpæ, crimini, pignori, fœnori. Vertis id mihi uitio, ſtultitiæ. Ducis honori, gloriæ, laudi, uitio, damno, Cic. pro Sext. Roſc. Profectò te intelliges inopia criminum ſummã laudem Sexto Roſcio uitio, et culpæ dediſſe. Plaut. Epiſt. Quis erit, uitio qui id non uertat tibi? Terent. Adelph. Tu nunc id tibi laudi ducis, quod feciſti inopia.

Cic. pro Planco. Tu id in me reprehendis, quod Quincto Metello laudi datum eſt? Idem pro Domo ſua. Id quod mihi crimini dabatur, non modo peccatum non erat, ſed erat res poſt natos homines pulcherrima. Plaut. Moſtel. Quadraginta etiam dedit hucuſq; pignori. Cic. Verr. 4. Idem pecuniam his, qui ab iſto aliquid mercabantur, fœnori dabat. Plaut. Captiu. Neq; pol tibi nos, quia ſeruus, æquum ſtultiæ uertere. Saluſtius in Iugurt. Quod apud Numidas honori ducitur. Cic. in Saluſt. Neq; te tui piget homo leuiſſime, cum ea culpas, quæ in hiſtorÿs gloriæ mihi ducis. Teren. Adelph. Prologo, Vos eritis iudices, laudi, an uitio duci factum oporteat. Plau. Bacch. Minuſq; id mihi damno ducam.

Geminus, Accusatiuus post Verbum.

Moneo, doceo, cum compositis. Item, Flagito, posco, reposco, rogo, interrogo, cælo, duos accusandi casus admittunt. Cic. Att. Id ipsum, quod me mones, quatriduo ante cogitaram. Idem Epist. lib. 7. Silij causam te docui. Idem ad Q. Fra. lib. 1. Hoc te ita rogo, ut maiore studio rogare non possim.

Cic. Epist. lib. 7. Vt ego quoq; aliquid te admoneam de uestris cautionibus. Idem 6. in Ver. Hoc modo me commonuit Pisonis annulus, quod totum effluxerat: Hic quidam hunc locum legunt; sed in omnibus libris, quosquidem uiderim, Hic modo me commonuit, legi: quare sine ueterum testimonio non ausim huic uerbo geminum accusatiuum dare, sed accusatiuum cum genitiuo, uel ablatiuo, ut supra dictum est. Sallust. Catil. Iuuentutem multis modis facinora edocebat. Cic. 2. de Orat. Hæc sunt illa, quæ me ludens Crassus flagitabat. Idem. 3. In Ver. Nummos magistratum Sicyonium poposcit. Idem in 6. in eundem? Ad Verrem adirent, & eum simulacrum Cereris, & Victoriæ reposcerent. Idem 5. Tusc. Non quenuis hoc idem interrogarem. Idem epist. lib. 2 Non enim te cælaui sermonem. Erudio, instituo, informo, instruo, imbuo, quanuis sint uerba docendi, non tamen geminum accusatiuum habent, sed ablatiuum cum accusatiuo: Erudire aliquem artibus, institutis, præceptis, laboribus, disciplina. &c. Informare, instituere, instruere aliquem ingenuis artibus doctrina, literis græcis: Imbuere bonis moribus, doctrina, religione. Erudio, apud poetas duos accusatiuos admittit. Stat. 10. Theb. Et quæ te leges, præceptaq; fortia belli Erudijt genitrix, nimium didicisse queretur. Sic Ouidius aliquoties.

Appendix.

Moneo, admoneo, commoneo, doceo, edoceo, erudio te de hac re, ideſt commonefacio, certiorem facio. Cic. Att. ij. Extremum eſt, quod te orem, cum Camillo communices, ut Terentiam moneatis de teſtamento. Sall. Cat. Senatum edocet de itinere hoſtium. Cic. Epiſt. lib. 2. obuiæ mihi, uelim, ſint tuæ literæ, quæ me erudiant de omni repub. Interrogo, cælo, eandem præpoſitionem admittunt. Idem in Part. Sic ego te uiciſſim ijſdem de rebus interrogem. Idem Epiſt. lib. 7. Baſſus noſter me de hoc libro cælauit. Cælo etiam datiuo gaudet maxime uoce paßiua. Ter. Phor. Si hoc cæletur patri, in metu ſum.

Verba, Admoneo, commoneo, ſupra illuſtrauimus exemplis: Doceo, frequenter præpoſitionem recipit. Cic. 2. de Orat. Equidem ſoleo dare operam, ut de ſua quiſq; re me ipſe doceat. Cælo frequentisſimè hoc modo conſtruitur. Idem pro Deiot. De armis, de ferro, de inſidijs te cælare uoluit. Et 6. in Verr. Cupiſſe te cælari de Phaleris; raro duos accuſatiuos habet.

Ablatiuus præter Accuſatuum.

Induo, inſterno, ueſtio, exuo, calceo, cingo, & his ſimilia ablatiuum præter accuſatiuum ſibi aſciſcunt. Cic. 2. de Nat. Oculos natura membranis tenuißimis ueſtiuit, & ſepſit. Idem. 3. de

Nat. Diligentius urbem religione, quam ipsis mœnibus cingitis.

Liu. lib. 7. belli Pun. Nec ante abscessum est, quam castris quoq; exuerunt hostem. Plin. lib. 8. cap. 42. Neminem hic, quàm Alexandrum, regio instratus ornatu, cepit in sedem. Auctor ad Heren. lib. 4. Cum citharœdus prodierit optimè uestitus, palla inaurata indutus. Plin. lib. 7. cap. 20. Nos quoq; uidimus Athanatum nomine, prodigiosæ ostentationis, quinquagenario thorace plumbeo indutum, cothurnis quingentorum pondo calceatum, per scenam ingredi. Liu. 7. ab urbe; Armant iuuenem æquales: pedestre scutum capit, hispanico cingitur gladio. His similia, sunt, Conuestio, amicio, orno, tego, accingor. Cic. pro Dom. Ergo eius domum euersam duobus lucis conuestitam uidetis. Idem. 2. Phil. Sedebat in rostris collega tuus, amictus toga purpurea. Nondum hæc uerba, quod meminerim, legi apud ueteres cum duobus accusatiuis constructa uoce actiua; passiua, apud historicos, & poetas reperiuntur. Cur. lib. 10. Itaq; reuocatus, uestem fratris eam ipsam, quæ in sella erat, induitur. Suet. in Ner. Plerunq; synthesim indutus. Virg. 2. Aenei. Deinde comantem Androgei galeam, clypeiq; insigne decorum Induitur. Sen. in Her. Oetæ. Nondum teneras uestita genas. Quid si hæc more græcorum dicta sunt? Cuiusmodi illud Vergilij est. 2. Aen. Perfusus sanie uitas, atroq; ueneno: Nisi forte quis dicat, apud priscos geminum accusatiuum etiam habuisse. Excalceo, discalceo, discingo, nondum cum accusatiuo, & ablatiuo iuncta inueni.

Item implendi uerba, onerandi, liberandi, & his contraria. Cic. de Vniuer. Cum constituisset Deus, bonis omnibus explere mundum, mali nihil admiscere. Idem 2. Phil. Omnibus eum contumelijs onerasti. Idem 6. in Ver. Apollonium

omni argento ſpoliaſti. Idem 1. in Cat. Magno me metu liberabis, dummodo inter me, atq; te mu nus interſit. Idem 2. Off. Nunquid ſe obſtrinxit ſcelere, ſi quis tyrannum occidit? Multa præterea, priuandi. Cic. Att. 9. Aegritudo me ſomno priuat. Teren. Phor. Emunxi argento ſenes.

Huius claſſis ſunt, Impleo, compleo, expleo, repleo, ſatio, ſaturo, ſarcio, refercio, cumulo, augeo, obuio, onero, premo, opprimo, leuo, exonero, exhaurio; nudo, uiduo, ſpolio, orbo, euerto, ; ut Euerto miſeros omnibus fortunis; Libero, ſoluo, exſoluo, expedio, alligo; obligo, aſtringo, impedio, implico, irretio, illaqueo, priuo, abſtineo; fraudo, prohibeo, pello, abdico, me prætura, conſulatu, magiſtratu: Afficio, muneror, dignor, proſequor. Horum exempla, quoniam ubiq; ſe ſe offerunt, prætermittimus, ne longiores ſimus, quàm res poſtulat. Impleo, etiam genitiuum admittit. Cic. Epiſt. lib. 9. ſed quando, ut uideo, æſtimationes uendere non potes, neq; ollam denariorum implere. Liu 1. ab urbe; Adoleſcentem ſuæ temeritatis implet. Idem lib. 5. Multitudinem, quæ ſemper ferè regenti eſt ſimilis, religionis iuſtæ implet: Frequenter ſic loquitur Liuius, ſed ablatiuus uſitatior eſt; Interdum ablatiuum cum præpoſitione, De, Cic. 4. Acad. Res iam uniuerſas profundam, de quibus uolumina impleta ſunt, non à noſtris tantum, ſed etiam à Chryſippo. Mart. Hos niſi de flaua loculos implere moneta, non decet. Nec hic Laurentij acumen uidetur locum habere. Compleo apud Plautum cum genitiuo reperitur, Menech. Paraſitus, qui me compleuit flagitij, & formidinis. Superiobus addi poſſunt, Muto, commuto, permuto. Sal. Catil. Nec, niſi uictor pace bellum mutauit. Cic. pro Cluen. Fidem ſuam ad perniciem innocentis pecunia commutauit, Permutare aliquid pretio ære, merce &c.

Ablatiuus cum præpositione A, uel Ab, præter Accusatiuum.

Verba petendi, rogandi, percontandi, præter accusatiuum ferè ablatiuum cum præpositione, A, uel Ab, postulant; ut, Posco, reposco, flagito, efflagito, postulo, deprecor, peto, contendo, exigo. Cic. 1. in Ver. Nihil est, quod minus ferendum sit, quàm rationem ab altero uitæ reposcere eum, qui non possit suæ reddere. Idem Epist. lib. 4. Quid acta uita, quid studia tua à te flagitent, uidebis. Idem 2. de Orat. Quo faciliùs id à te exigam, quod peto, nihil tibi à me postulanti recusabo. Idem pro Syll. Quam multorum hic uitam est à L. Sylla deprecatus. Quæro percontor, sciscitor à te, uel ex te. Cic. in Vat. Quæro illud etiam ex te, quod priuatus admisisti. Idem 1. de Nat. Epicuri ex Velleio sciscitabar sententiam. Auctor ad Her. lib. 1. Ab aduersarijs percontatur accusator, quid futurum sit.

Verba petendi, rogandi, percontandi accusatiuum cum ablatiuo poscunt, nonnulla etiam duos accusatiuos admittunt, ut supradiximus. Cic. 6. in Ver. Non debebam ego, ab iste has literas poscere. Idem in eundem. 4. Si hoc à me muneris non uniuersa prouincia poposcisset. Idem in eundem. 7. Flagitat abs te filium. Idem in eundem, 3. Accidit, cum iste à Cn. Dolabella efflagitasset, ut se ad regem Nicomedem remitte-

ret. Idem Epist. lib. 3. Omnia uolo, à me & postules, & expectes. Idem pro Mur. Quæ deprecatus sum à Dijs immortalibus, rem eandem precor ijsdem Dijs immortalibus. Rogo etiam habet ablatiuum. Idem Epist. 13. Nunc à te illud primum rogabo, ne quid inuitus mea causa facias. Salust. Iug. A Metello petendi consulatum gratia missionem rogat. Interrogo à te, non memini legisse. Cic. Epist. lib. 15. Hoc à te ita contendo, ut in eo omnes fortunas meas positas putem. Plau. in Amph. Nunc me orare à uobis, iussit Iupiter. Idem in Bacch. Nunc, si me fas est, obsecrare abs te pater. Idem Trinum. Res quædam est, quam uolo ego me abs te exorare. Cic. Epist. lib. 3. A te autem pro uetere nostra necessitudine etiam, atq; etiam peto, ut eius filios, qui in tua potestate sunt, mihi condones. Supplico datiuum habet, ut suo loco diximus. Cic. pro S. Rosc. Non quæro abs te, quare patrem. S. Roscius occiderit. Idem 1. de Nat. Ab utroq; autem sciscitor, cur mundi ædificatores repente extiterint. Idem de Claris orat. Cum Theophrastus percontaretur ex anicula quadam quanti illud uenderet. Scitor eiusdem est naturæ. Ouid. 10. Metam. Scitabor ab ipsa, Nominibus dictis cuius uelit esse mariti. Horat. 1. Epist. Scitari libet ex ipso, quodcunq; refert. Plaut. Aul. Secede huc; nam sunt, quę ex te scitari uolo. Hæc quatuor Quæro, scitor, sciscitor, percontor, cum ablatiuum habent personæ, ferè membrum orationis loco accusatiui habent. Quæso ablatiuum etiam habet cum præpositione, Ab, uel Abs. Cic. Epist. 13. Magnopere à te quæso, ut eam uoluntatem &c. Idem pro Arch. Quæso à uobis, ut mihi in hac causa detis ueniam. Non nulla huius classis, præter ea, quæ supra commemorauimus, interdum duplicem accusandi casum admittunt. Cic. ad Q. Fr. lib. 1. Illud extremum te oro, & hortor. Idem in Verr. 7. Idq; postremum parentes suos liberi orabant, ut leuandi cruciatus sui gratia pecunia lictori daretur. Ter. Eun. Vnum uos oro, ut me in uestrum gregem recipiatis. Idem in And. sine, te hoc exorem. Plau. Cap. unum exorare uos sinite nos. Idem in Bacch. Hanc ueniam illis te exorem, sine. Cic. pro Quinct. Itaque te hoc ob-

secrat, ut &c. Plaut. Aulul. Quæso, quod te percontabor, ne id te pigeat proloqui. Non statim existimabimus, si quæ uerba præter proprium accusatiuum admittant hos, Hoc, illud, istud, id, quid, quod, aliquid, nihil, multa, unum, atque cæteros id genus, posse etiam quosuis alios admittere nam his multo liberius, quàm cæteris utuntur auctores. Teren. Heaut. ego domi ero, si quid me uoles. Cic. Att. lib. 6. Non quo me aliquid iuuare posses. Terent. Eun. Id amabo adiuta me, Cic. Att lib. 7. Nec te id consulo. Idem in Cat. 1. sin tu, quod iandudum te hortor, exieris. Oro, exoro, obsecro, obtestor, post accusatiuum personæ, ferè subiunctiuum postulant, intercedente, Vt. Cic. Att. lib. 11. Itaque, ut facias, te obtestor atque obsecro. Idem pro Mil. Oro, obtestorq; uos, ut misericordiam huic tribuatis. Idem 2. de Orat. Frater exorauit me ipsum, ut huc secum uenirem. Ibidem. 1. Nunc te iam exoremus, necesse est, ut nobis explices quicquid est illud, quod tu in dicendo potes.

Multa præterea uerba auferendi, remouendi, abstinendi, accipiendi, præter accusatiuum ablatiuum etiam casum cum præpositione, A, uel, Ab, admittunt. Cic. pro Dom. Clodius pecunias consulares à senatu abstulit. Idem pro Mil. Ego Clodij furorem a ceruicibus nostris repuli. Cæsar, Paucis diebus se se cibo abstinuit; atque ita interijt. Cic. Præclarum à maioribus morem accepimus. Fœneror, mutuor abste pecuniam. Cic. 2. Tusc. A uiris uirtus est nomen mutuata.

Auferendi; ut Aufero, abduco, abstraho, abalieno, auello, abrado, auoco, eripio, abripio, surripio, furor. Remouendi, ut, remoueo, deterreo, absterreo, amoueo, arceo, repello,

auerto.

auerto. Abstinendi, ut Abstineo, contineo, refrano, cohibeo. Accipiendi, ut Accipio, audio, emo, conduco, mercor, sumo, reporto, fero, colligo. Quædam etiam præpositionem, De, admittunt. Cic. pro Cor. Audiui hoc de patre meo puer. Idem pro Flac. Is fundum Romæ mercatus est de pupillo. Idem pro Sex. Rosc. Bona huius de L. Sylla duobus millibus nummum sese emisse dicit Chrisogonus.

Intelligendi uerba præpositionem Ex recipiunt; quæ interdum imitantur nonnulla ex ijs, quæ modo commemorauimus. Cic. Epist. lib. 2. Ea certissima putabo, quæ ex te cognoro. Idem de Sen. Poma ex arboribus, si cruda sunt, ui auelluntur; si matura, & cocta, decidunt.

Intelligendi sunt, Intelligo, cognosco, agnosco, conijcio, disco. Ex ijs, quæ modo commemorauimus, maxime quæ è præpositione Ex, componuntur, ut Expello, eijcio, eripio, præpositionem ipsam repetunt. Cic. pro Quin. Expelli, atq; eijci è prædio.

Varia Constructio.

Quædam modo datiuum, modo ablatiuum cum præpositione habent, præter accusatiuum; ut Furor, surripio, eripio, aufero. Cic. Att. Si ego tuum ante legissem, furatum me abs te esse diceres. Plin. lib. 12. cap. 14. Nemo furatur alteri.

Induo, dono, impertio, aspergo, datiuum, uel ablatiuum sine præpositione habent. Cic. pro S. Rosc. Non pauca suis adiutoribus largè, effuseq;

donabat. Idem pro Cornel. Eum Pompeius ciuitate donauit.

Induo, sæpissime cum datiuo coniungitur. Cic. 2: de Fin. Ex eius spolijs sibi & torquem, & cognomen induit. Liu. 3. ab urbe, Nouum sibi ingenium induere. Exuo, interdum eundem casum habet. Ouid. 2. Metam. Iandudum uincula pugnat. Exuere ipse sibi. Cic. pro Mur. Meũ laborẽ hominum periculis subleuandis impertio. Teren. Adel. Sed cesso, Seram hoc malo impartire. Cic. pro Mur. Si illius facilitatem, & comitatem tuæ grauitati seueritatiq; asperseris. Idem pro Plan. Hunc tu uitæ splendorem maculis aspergis istis. Inspergo, etiam huc potest accedere. Plin. lib. 12. cap. 17. Folia brutæ arboris inspergunt. Potionibus Parthi. Cato cap. 63. Inspergere oleum sale.

Verbum Pasſiuum.

Verbum pasſiuum ablatiuum cum præpositione, A, uel Ab, postulat post se, qui ex nominatiuo uerbi actiui fit. Cic. 1. de Nat. Nihil est uirtute amabilius, quam qui adeptus est, ubi cunque erit gentium à nobis diligetur. Idem Epist. lib. 6. Liber tuus & lectus est, & legitur à me diligenter, & custoditur diligentisſimè.

Verba pasſiua nonnunquam dandi casum pro auferendi more Græcorum admittunt. Cic. ad Att. lib. 6. Habes meam causam, quæ si Bruto non probatur, nescio, cur illum amemus. Interdum accusatiuum, addita præpositione. Per. Idem lib. 4. Careo cum familiarisſimis multis, quos aut mors eripuit nobis, aut detraxit fuga, tum omnibus amicis, quorum beneuolentiam nobis conciliarat, per me quondam, te socio, defensa respubli-

ca. Idem Att. lib. ij. Permagni eius interest, rem ad interregnum uenire; id assequetur, si per prætores consules creantur: Nos autem habemus in libris non modo consules à prætoribus, sed ne prætores quidem creari, ius esse. Cum actiua passiuis permutantur, accusatiuus in nominatiuum migrat, ut Legi librum tuum; Liber tuus lectus est à me. Si uerbum geminum accusatiuum postulet, mutabitur in nominatiuum, qui præstantior est, hoc est, qui personam significat altero, permanente. Doceo Antonium literas; Antonius docetur à me literis. Si uero uterq; accusatiuus ad eandem rem spectet, uterq; in nominatiuum mutabitur, Vt creo Cæsarem consulem; Cæsar creatur à me consul. Nemo uocat Senecam magistrum; Seneca uocatur à Nerone magister. Ceteri casus integri manent. Cic. 6. in Verr. Quanti is à suis ciuibus fieret; quanti auctoritas eius haberetur, ignorabas. Cic. pro Cluen. Maiestatis absoluti sunt multi. Plin. lib. 33. cap. 3. Induitur etiam pedibus aurum. Cic. pro Rab. Post. Demetrius, aspide ad corpus admota, uita priuatus est. Manet itaq; genitiuus, datiuus, ablatiuus uerbi actiui, ut uides, nisi perturbetur sensus; quod fit, cum uerbum actiuum ablatiuum admittit personæ, ut Aufero à te uestem; Accipio à te literas; Multa à te audiui; Peto à te ueniam; Nam, si dicas, Vestis auferetur à me à te. Literæ accipiuntur à me à te; Multa audita sunt à me à te; Venia petitur à me à te; incertum est, quid tibi uelis.

Verba Passiua, quæ tempora sine personis habent, hoc est, præcipuis personis, prima & secunda.

Sunt uerba passiua, quæ tertia persona contenta sunt: Hæc præcedit nominatiuus, si actiua sequatur accusatiuus; ut Dormio totam hyemem, Mar. lib. 13. Tota mihi dormitur hyems. Nunc tertiam uiuo ætatem; Ouid. 12. Metam. Nunc

tertia uiuitur ætas. Quod si in actiuis lateat accusatiuus, latebit etiam in passiuis nominatiuus. Cæs. 4. bel. Gall. Nostri milites amplius quatuor horas fortissimè pugnauerunt: A nostris militibus amplius horis quatuor pugnatum est. Interdum uterq; casus apparet. Plau. Pseud. Priusquam istam pugnam pugnabo, ego etiam prius dabo aliam pugnam. Cic. pro Mur. Cum ex omnibus pugnis, quæ sunt innumerabiles, uel acerrima mihi uidetur illa, quæ cum rege commissa est, & summa contentione pugnata. Sall. in Iug. Quæ negocia multo magis, quam prælium malè pugnatum à suis, regem terrebat.

Quæ grammatici uocant uerba impersonalia passiuæ uocis, appellat Varro species declinationum, quæ tempora habent sine personis; Cuius uerba subijciemus, quo res omnis perspicua sit, Quæ uerba, inquit, tempora habent, neq. casus, si habent personas, eorum declinationum species sunt sex, Vna, quæ dicitur temporalis, ut Legebam, gemebam, lego, meto, Altera personarum, ut Sero, meto, seris, metis, Tertia rogandi, ut, Scribo ne? legis ne? scribis ne? lego ne? Quarta respondendi, ut Fingo, pingo, fingis, pingis, Quinta optandi, ut Dicerem, facerem, dicam, faciam, Sexta imperandi, ut Cape, rape, capito, rapito. Vides, quemadmodum Varro appellet uerba, quæ habent tempora, & personas, quæ hodie appellamus personalia. Vides itidem, quemadmodum primæ, & secundæ personæ duntaxat meminerit, propterea quod propriè personæ dicantur? Audi quæ sequuntur. Item sunt declinationum species quatuor, quæ tempora habent sine personis in rogando, ut Foditur ne? & fodietur ne? feretur ne? Respondendi species eadem figura fiunt extremis syllabis demptis, Optandi species, ut Viuatur ametur, uiueretur, amaretur. Imperandi

(hic postremus locus mutilus est, apparentitamen exempla) paretur, pugnetur, Et infiniti modi, Parari, pugnari. Quis non uidet Varronem hominem suæ ætatis doctisſimum, quæ hodie impersonalia uocis pasſiuæ dicimus, appellaſſe declinationum species, seu uerba, quæ habent tempora sine personis? Quis unquam Seror, uiuor, pugnor, Sereris, uiueris, pugnaris dixit? Ergo uerba, quæ habent tempora sine personis, siue (ut nostri loquuntur) Impersonalia uocantur, nõ quod sine patiẽtibus personis à fronte expresſis ferè legantur, sed quia personis priuantur: Cum audis personas, intellige, quæ principatum tenent. Idem sensit Phocas clarus grammaticus, Sunt, inquit, uerba, quæ in personis deficiunt, & impersonalia dicuntur, ut Pudet, tædet, &c. Neq. Donatus ab hac sententia alienus fuit, Sunt, inquit, quæ, in T, literam exeunt, & impersonalia dicũtur, ut Pudet, tædet, pœnitet, libet, oportet. Sed hæc, & sim:lia, defectiua existimãda sunt. Merito hæc defectiua, siue mutila existimãda eſſe censet Donatus, ut pote quibus præcipuæ ꝑsonæ deficiant Ex hoc Varronis loco multa efficiuntur, primò, actiua illa, quæ transeunt in accusatiuum tertiæ duntaxat personæ, ut Sero, meto, pastino, aro, rigo, & cætera eiusdem generis, cum pasſiua fiunt, eſſe huius ordinis, nisi quis rebus mutis uocem tribuat, ut si terra, de agricolis conquesta dicat, Aror ab ingratis agricolis, si agricola terram sic alloquatur. Terra parens nostrum omnium, quam sæpe à nobis araris? sed ad rem redeamus. Plau. Epid. Mihi istic neq. seritur, neq. metitur. Plin. lib. 18. cap. 3. Actus uocabatur, in quo boues agerent, cum aratur uno impetu iusto. Cic. Phil. 2. Ab hora tertia bibebatur, ludebatur, uomebatur. Horum nominatiuus facile intelligi potest. Frumentum, ager, uinum, ludus. Ludere ludum, apud Terentium legi. Deinde ab Amo, & similibus uerbis, quæ in omnes personas transeunt, fieri impersonalia, quod ueterum auctoritate probari potest. Plaut. Pseu. Quid agitur, Calidore? Cal. Amatur, atq. egetur acriter. Hoc est dicere, Quid agis; Amo, atq. egeo. Cæterum ab his uerbis tum demum fiunt impersonalia, cum uoce actiua absolute ponuntur, quod uerbis, Amo, turbo, potisſimum accidit. Teren. Adel. Cur perdis adolescentem nobis? cur amat? Idem.

And. Meum gnatum, rumor, est amare. Ibidem, Omnes, qui amant, grauiter sibi dari uxorem ferunt. Tacit. lib. 3. si una altera ue ciuitas turbet Idem 4. Cum repente turbare fortuna cœpit. Hinc passiuum fit Idem lib. 1. Postquam turbatum in castris accepere. Teren. Eun. Nescio quid profecto, absente nobis, turbatum est domi, Ne te moueat nomen, Quid; ponitur enim hic, ut apud Ciceronem Philip. 2. Nescio quid turbatus mihi esse uideris, Verum, ut ad Plautum redeamus, dices ubi est nominandi casus utriusque uerbi amandi, & egendi. Verbi amandi, honestius tacetur, quam exprimitur; Egendi atq; ceterorum, quæ primo aspectu prorsus uidentur absoluta, usitatius ornatiusq. supprimitur, quam explicatur, ut in illo Martialis uersiculo: Non bene (crede mihi) seruo seruitur amico. Seruitus, elegantius, omittitur, quam adhibetur; quanuis aliquando actiuo adiungatur. Plaut. Milit. Nam ego iandiu apud hunc seruitutem seruio. Sic à Cicerone, cum in Verr. 7. dixit, Curritur ad prætorium, nominatiuus, Cursus neglectus est; quanuis uerbo actiuo addiderit contra Rull. 2. Cur non eosdem cursus hoc tempore, quos. L. Cotta, L. Torquato consulibus, cucurrerunt? Vrges egendi uerbum non eiusdem esse generis, nec enim dicimus, Egeo egestatem, ut Noceo noxam, Seruio seruitutem, qui enim diuitiarum flagrant cupidine, non egent egestate, sed pecunia; Venit in mentem illud Quinctiliani, quo tibi satisfaciam: Ex quo mihi, inquit, inter uirtutes grāmatici habebitur, aliqua nescire, Multa quæ hodie sunt absoluta, aut neutra apud priscos fuere actiua. Turpil. apud Non. Meos parentes careo: Afranius apud eundem Malemerentur de nobis heri, qui nos tantopere indulgent; Teren. Eunuch. Eiicienda est hercle hæc animi mollities, nimis me indulgeo. Plaut. Mil. Iura, non nociturum esse hominem de hac re neminem. sic euigilo, festino, propero, etiam apud posteros. Ouid. Aspicies illic positos ex ordine fratres, Quos studium cunctos euigilauit idem. Idem 2. Met. Iam, quas induat illa, festineat uestes. Plau. Pen. Quicquid agit, properat omnia. Tacit. lib. 2. Nisi uoluntariam mortem properauisset; Vnde passiua etiam fiunt. Idem de moribus Germanorum, Nec uirgines festinantur. Plin. Paneg. Hinc delubra occulta celeritate pro-

perantur. Cic. Att. lib.9. At quam honesta, & quam expedita tua consilia, quam euigilata suis cogitationibus. Verisimile est (ut eo se referat oratio, unde egressa est) Egeo, ut careo, ut indulgeo, ut noceo, prisca illa ætate etiam accusatiuum admisisse; Egetur pecunia, uel quid simile, quod hodie neq. apponitur, neq opus est. Factitatum hoc fuisse priscis illis seculis, argumento est illud Marci Catonis, apud Gell. lib. 10. cap. 14. Contumelia mihi factum itur; Vides, quemadmodũ contumelia præcedat uerbum, Itur, quod monstri simile est hac ætate? Non uideo, cur uerba hæc interim non habeant, si opus erit, tertiã personam multitudinis: Cur enim non dicant glires, totæ nobis dormiuntur hyemes? Nec desunt ueterum testimonia, quibus id confirmemus Ouid. Epist. Noctes uigilantur amaræ Tacit. lib. 17. Nec enim hic, ut ceteris gentibus, quæ regnantur, certa dominorum domus. Idem de German Trans Lygios, Gothones regnantur. Cic. 1. de Orat. Attamen ista, quæ abs te breuiter decursa sunt, audere cupimus Idem pro Quinct. Septingenta millia passuum uis esse decursa biduo Idem. 1. de Off. Quo in genere etiam multa in repub. peccantur Postremo docemur ex ijsdem uerbis Varronis, uerba impersonalia omnes modos habere, id quod nonnulli ueterum (ut refert Diomedes) negarunt, vnde hæc, non uerba impersonalia, sed modum impersonalem appellarunt: Hinc fit, ut ipse Diomedes non progrediatur ultra indicatiuum, cum impersonalia inflectit; Verum ceterorum modorum exempla etiam apud ueteres inueniuntur. Ouid. Ponite iam gladios hebetes, pugnetur acutis, Cæs. 3. belli Gall. Cum iam amplius horis sex continenter pugnaretur. Cic. 3. Off. Cum à Consulibus male pugnatum apud Claudium esset. Idem Att. 10. Hic maneri diutius non potest. Teren. Hæc Trepidari sentio, cursari sursum, deorsum.

Post se ablatiuum singularis uel pluralis numeri, cum præpositione, A, uel Ab, exigunt. Cic. Epist. lib. 6. Nihil est à me inseruitum temporis causa, Idem in eisdem lib. 1. Eius orationi uehementer ab omnibus reclamatum est. Hic casus sæpe nu-

mero tacetur. Plau. Pseu. Quid agitur? statur hic ad hunc modum. Idem Pers. Quid agitur? niuitur.

Hæc uerba passiuorum constructionem omninò sequuntur, nam Modo ablatiuum habent, Cic. pro Dom. Ab uniuerso senatu reclamatum est, Idem ad Att. lib. 2. Non meo uitio fit, hoc quidem tempore (à te enim peccatum est) ut me ista epistola nihil consoletur, Modo datiuum. Mart lib. ij. Tota mihi dormitur hyems, Modo accusatiuum cum præpositione Per, Cic. 4. in Verr. Confirmabat is curaturum se esse, ne quid ei per filium suum noceretur. Item seruantur casus actiui. Idem 2. Off. occurritur autem nobis, & quidem à doctis, & eruditis, Diomed. lib. 1. Ait uerba hæc habere significationem agentis, utputa, inquit ille, Legitur, scribitur, hoc est, Omnes legunt, Omnes scribunt. Quæ interpretatio in causa fuit, ut quidam, crediderint, ea generalitatem, ut uocan', significare, atq. ablatiuũ tantum multitudinis admittere: Idem tamen Diomedes alio in loco, ubi accuratius de impersonalibus ait, infinita impersonalia passionem significare, adducitq. illud Ciceronis. Nihil mihi ab istis noceri potest, Item illud Sallustij in Iugurt. Cum Gallis de salute, non de gloria certari. Ibidem docet hæc admittere ablatiuum singularem. Tertiã inquit, personam admittunt passiuam, & declinantur passiua declinatione more impersonali, quasi, Pugnatur a me, a te, ab illo. Mirum est existimasse Diomedem modum infinitum passionem significare, cætera uero actionem. Potuisset idem illo suo argumento docere, Verba, quæ maxime passiua sunt, actionem significare: Socrates laudatur ab omnibus; Omnes laudant Socratem: Legitur Cicero ab omnibus: Omnes legunt Ciceronem Sed hæc hactenus. Deuoranda fuit tandem aliquando toties repetita crambe.

Verba communia.

Verba communia, si qua sunt significatione passiua,

more passiuorum construuntur; quæ eruditius seculum ferè reiecit, seruatis nonnullorum præteritis temporibus, & quæ inde formantur, ut *A quo sunt hæc dimensa? Non sunt hæc a te meditata*. Huius generis sunt, expertus, complexus, testatus, interpretatus, largitus, comitatus, mentitus, ementitus, itemque cætera, quibus raro apponitur ablatiuus. Cic. Phil. 12. *Quis audeat bene comitatum aggredi?* Idem pro Syl. *Scelestum, ac nefarium facinus, atq; eiusmodi, quo uno maleficio scelera omnia complexa esse uideantur.*

De Verbis communibus agit Gell. lib. 15. cap. 13. Subijciam nonnulla, cætera, si uacabit, perleges. Vtor, inquit, & uereor, & hortor, & consolor, communia uerba sunt, ac dici utroq; uersum possunt, uereor te, & uereor abs te, id est, tu me uereris, Vtor te, & abs te id est, tu me uteris, Hortor te, & hortor abs te, id est, tu me hortaris: Testor quoque, & interpretor significatione reciproca dicuntur. Sunt autem uerba hæc ex altera parte inusitata, & an dicta sint in eam quoque partem, quæri solet: Citat nonnullos priscos auctores. Priscianus lib. 8. multa uerba numerat, quæ etiam præsenti tempore, & imperfecto pretento sunt communia, ex quibus nonnulla descripsimus, cætera si uoles, legito. Cic. ad Nepot. Hoc restiterat etiam ut à te fictis aggrederer donis. Ad eundem: Qui habet, ultio apetitur, qui est pauper, aspernatur. Idem in Oecon. Homo ex eo numero hominum, qui apud nos hoc nomine dignantur. Idem; Cupio, eum tam inuidiosa fortuna complecti. Multò plura afferre priscorum testimonia, quæ, ne te diutius remorer, prætermitto. Dignor, passiuè bis usus est Cicero 2. de Inuentione. Hæc, & similia cum passiuè accipiuntur, potius passiua uerba dicenda sunt: nam, ut idem Auctor

eodem libro docet, quondam actiua fuerunt, Amplecto, complecto, horto, largio, & alia quamplurima, quæ tum apud ipsum, tum etiam apud Nonium inuenies.

Neutro pasſiua.

Vapulo, ueneo, fio, ut pasſionem ſignificant, ita pasſiuorum more constrountur. Cic. Epist. 16. Quantam diligentiam in ualetudinem tuam contuleris, tanti me fieri à te iubicabo. Malo à parentibus uapulare, quam aſſentatoribus aures patefacere. Quin. Fabricius malebat à ciue ſpoliari, quam ab hoste uenire.

Quinque a Grammaticis hoc loco numerantur, Vapulo, ueneo, fio, exulo, liceo; quorum duo poſtrema prætermiſimus; quod nondum ea cum ablatiuo perſonæ agentis legerimus. Ceterorum exempla accipe. Quinct. lib. 9. cap. 2. Tum agendi criminis gratia, ita testis in reum rogatur; An ab reo fustibus uapulaſſet. Item lib ij. de Fabricio; Id mirantibus quibuſdam reſpondit; a ciue ſpoliari malle, quam ab hoste uenire. Fio, cum ablatiuo ſine præpoſitione iungitur, ſed alia ſignificatione. Cic. Epiſt. lib. 14. Quid puero miſero fiet. Idem, ibidem; Quid de Tulliola mea fiet. Idem. 6. Att. Quid illo fiet, quem reliquero? quid de me autem, ſi non cito decedo? Poſteriori membro præpoſitionem addidit, quæ ubique uidetur deſiderari. Teren. And. Nunc primum audio, quid illo factum ſit. Ibidem, Quid me fiet. Idem Heaut. Tu fortaſſe, quid me fiat, paruipendis. Plaut. Milit. Quid illa nunc fiet? Idem Bacch. datiuo uſus eſt; Quid mihi fiet poſtea. Futurus, eodem modo conſtruitur. Cic. 2. Philip. Vide quæſo Antoni, quid tibi futurum ſit. Teren. Heaut. Quid te futurum cenſes.

Communes omnium uerborum constructiones.

Hactenus de propria atque priuata uerborum constructione dictum sit. Deinceps de communi omnibus dicendum erit.

Genitiuus communis.

Propria pagorum, castellorum, urbium, primæ uel secundæ declinationis, ponuntur in genitiuo, post quoduis uerbum, si interrogatio fiat per aduerbium, Vbi, Cic. 4. Att. Egnatius Romæ est. Idem ad Q. Frat. 2. Accepi litteras tuas datas Placentiæ. Idem Att. 16. Veteranos, qui qui Casilini & Calatiæ sunt, perduxit ad suam sententiam. Propria sequuntur appellatiua quatuor, Humi, belli, militiæ, domi, quorum postremo adiungi possent adiectiua, Meæ, tuæ, suæ, nostræ, alienæ. Cic. 5. Tusc. Theodori nihil refert, humi ne, an sublime putrescat. Idem 2. Off. Quibuscunque rebus uel belli uel domi poterunt, rempublicam augeant. Sallust. in Catil. Domi militiæq. boni mores colebantur. Cic. Non ne maius, sine periculo domi tuæ esse, quam cum periculo alienæ.

Humi, iungitur interdum cum uerbis significantibus motum.

Plin. lib. 9. cap. 13. Pinnis, quibus in mari utuntur, humi uice pedum serpunt. Virg. 1. Aenei. Nec prius absistit, quam septem ingentia uictor corpora fundat humi. Plin. lib. 8. cap. 83. Intentos ingenteis arcus defigunt humi Colum. lib. 8. cap 15. Canaliculis humi depressus. Ouid. 3. Metam. Spargere humi aliquod. Et ibidem lib. 5. Prosternit humi iuuenem. Domi etiam cum substantiuis copulatur. Cic. ad Att. lib. 1. Clodius deprehensus domi Caesaris, & Philip. 2. Qui tibi uenit in mentem, redigere in memoriam nostram, te domi P. Lentuli esse educatum? Quidam solent dubitare, dicendum ne sit, Marcellus natus est Romae, nobilis urbis, an nobili urbe: Quibus respondeat Cicero pro Archia; Primum (inquit) Antiochiae, nam ibi natus est, Loco nobili, & celebri quondam urbe, et copiosa, atque eruditissimis hominibus, liberalissimisque studijs affluenti, &c.

Appendix.

Si propria tamen fuerint tertiae declinationis, uel pluralis numeri, auferendi casu utendum est. Cic. 1. de Diuin. Babylone paucis post diebus Alexander est mortuus. Idem. Epist. 16. Si statim nauiges, nos Leucade consequere. Idem epist. 13. Commendo tibi maiorem in modum domum eius, quae est Sicyone. Idem Att. 16. Malo cum timore domi esse, quàm sine timore Athenis tuis. Idem Att. 9. Lentulum nostrum scis Puteolis esse. Idem pro Cornel. Vnum obijcitur, natum esse Gadibus, quod nemo negat.

Septuaginta septem testimonia paraueram, quibus planum facerem nomina tertiae declinationis ablatiuo efferri, cùm huius sint loci, non datiuo, ut nonnullis persuasum est: cuius senten-

tiæ laudant auctorem Seruium, qui usque eo in ea fuit, ut existimarit illud Vergilij, Tyria Carthagine qui nunc Expectat, metri necessitate dictum esse: Ciceronem uero antiptosin fecisse, cum dixit in Philip. An tu Narbone in mensas hospitum cum uomeres. Verum, ne tibi pariam fastidium, multis omissis ostendam, neque Vergilium necessitate coactum, ablatiuo fuisse usum; neque Ciceronem, ut ipse ait, antiptosin fecisse, Cic. ad Att. 16. Sextum, nunciauit, cum una sola legione fuisse Carthagine. Hunc locum uidentur grammatici ad normam Seruij correxisse: Sed in correctis sic legitur. Liu. 1. belli Punic. Annibal Sagunto capto, Carthaginem nouam in hyberna concesserat, ibiq; auditis quæ Romæ, quæq; Carthagine acta, decretaq; forent, &c. Etiam hic locus uitiose citatur. Ibidem lib. 4. Hippocrates, & Epicides nati Carthagine, sed oriundi ab Syracusis. Idem. lib. 6. Ipse paucos dies, quibus morari Cartagine statuerat, &c. Eodem lib. Hunc ordinem laboris, quietisq;, quoad Carthagine morati sunt, seruauerunt. Et lib. 7. Quinq; millia Numidarum Carthagine esse. Eodem lib. Et armorum affatim erat captorum Carthagine. Et ibidem; Ex octoginta nauibus, quas captas Carthagine habebat. Eodem; Fama erat, magnum naualem apparatum eo anno Cartagine esse. Idem lib. 8. Lucio Martio Tanacone, Marco Syllano Carthagine Noua, ad præsidium Hispaniæ relictis. Eodem; Consilium de his Carthagine erat. Eodem; Carthagine nihil ciuilis roboris est. Eodem; Hæc Carthagine parabant. Idem. 3 belli Maced. Iudicum ordo eadem tempestate Carthagine dominabatur. Eodem; Carthagine, & multitudinis assuetæ domum Annibalis frequentare, concursus ad uestibulum ædium est factus. Et lib. 4. Hunc Aristonem Carthagine obuersantem, &c. Idem lib. 1. Decad. 5. Certius aliquanto, quæ Carthagine acta essent, ab rege resciuerant. Plin. lib. 15. cap. 18. Atqui tertium, inquit, ante diem scitote decerptum Carthagine; tam prope à muris habemus hostem. Suet. in Gal. Carthagine Noua conuentum agens, tumultuari Gallias comperit. Nulla necessitate compulsi omnes hi, quos citauimus, ablatiuo usi sunt. Non inficias eo, aliquoties apud Plautum, datiuum pro ablatiuo repe-

viri, Carthagini, Sicyoni, pro Carthagine, Sicyone: Sed suspicor, Grammaticorum diligentia id factum esse. Iam uero illud Ciceronis, quod circunfertur; Arbitrabantur Corintho, & Carthagini non defore qui illa restituerent; non est huius loci: Quod ut apertius uideas, integrum locum subijciam; In Rull. 2. Arbitrabātur orintho & Carthagini, etiam si Senatū & magistratum sustulissent, agrumq; ciuibus ademissent: tamen, non defore, qui illas restituerent, atque, qui ante omnia commutarēt, quam nos audire possemus. Corintho, & Carthagini, non sunt casus communes, sed proprij uerbi, sustulissent. Quod ad antiptosin attinet; si Cicero, cum, Narbone, dixit, figurate locutus est (ut placet seruio) anteponenda est Tulliana antiptosis seruij præceptioni; cum non aliter Cicero loquatur 2. Philip. Vide quæso, Antoni, quid tibi futurum sit, quem & Narbone hoc consilium cum C. Trebonio cepisse notissimum est. Idem Att. 8. Partim Albæ, partim Sulmone collocauit. Ibidem; Sulmone C. Actium Pelignum aperuisse Antonio portas &c. Idem 3. de Nat. Quos Homerus, qui recens ab illorum ætate fuit, sepultos esse dicit Lacedæmone. Idem de Senect. Dicere aiunt, solutum Lacedæmone honestissimum hospicium. Sic idem 3. de Leg. de Senect pro Deiot. Tarracone, dixit Sic Liuius, Præneste, Crotone, Frusinone, Lacedæmone, Chalcide, Demetriade, Medeone. Plin Salamine, Colophone, Tarracone, Babylone, Leucade, hic Iustin. Suet. Horat. Virg. Ouid. Silius. Tyburi, fateor esse apud Ciceronem ad Att. 16. Nunc demum rescribo his literis, quas mihi misisti, conuento Antonio Tyburi. Item apud Suetonium in Calig. cap. 8. Liuius uero lib. 10. belli Pun. Tibure, dixit, Tybure haud ita multo ante mortuus, quo ab Alba traductus fuerat. Idē. 5. ab Vrbe, Anxusi, dixit; Neglectum Anxusi præsidium &c. Forte, Tybur, & Anxur, apud ueteres litera uel, E, uel, I, ablatiuum terminauit; uel seruio blanditi sunt librarij: Cuius præceptionem inuenies in secunda editione Donati. Nobiscum facit Diom. lib. 1. Etiam, inquit, nomina ciuitatum in aduerbia redigi possunt; & illa quidem, quæ genitiuo casu, I, uel, Æ, literis finiuntur, quando in ipsis ciuitatibus sumus, uel illic

aliquid agimus, ipso genitiuo casu uti debemus, ut, Romæ sum, Arimini uersor, Arimini moror. Quando Autem ad ipsas ciuitates pergimus: aduerbium facimus ad locum, casu accusatiuo, ut, Romam uado, Ariminum pergo: Si uero digredimur, septimo casu utendum est, ut Roma uenio, Arimino discedo. Ea uero nomina ciuitatum, quæ genitiuos in, Is, syllabam mittunt, in una tantum parte dissentiunt a superioribus; nam & aduerbium loci in loco septimo casu conseruabimus, ut, Narbone sum, quia facit, huius Narbonis; Babylone sum, quia facit huius Babylonis. Idem docet Priscianus lib. 15. multo copiosius.

Appendix.

Ruri uel rure, dandi uel auferendi casu utimur, cum huius est loci. Plau. Bacch. Si illi sunt uirgæ ruri, at mihi tergum domi est. Liu. lib. 8. Decad. 4. Morientem rure, eo ipso die sepeliri se iussisse ferunt.

Terent. Adel. Ruri agebat uitam. Et in Phor. Ruri se continebat. Plau. Casin. Rure incubat in præfectura. Liu. 7. ab urbe: Secundum in sex locis tenuit nullis domi militiæq; ad conciliandam gratiam meritis, ut qui rure & procul cætu hominum iuuentam egisset.

Si uero per aduerbium, Quo fiat interrogatio, accusandi casu efferuntur, cuiuscunque sint declinationis ac numeri; ut, quo is? Romam, Brundusium, Carthaginem, Athenas, Delphos, Gades, Rus, Domum. Cic. Att. 14. Epistolas Catinam, Tauromenium, Syracusas commodius mit-

tere potero. Ter. Heaut. Domum reuertor mæstus. Idem Eun. Rus ibo.

Liu. lib. 5. bell. Maced. Athenas primum, inde Chalcidem, inde in Thessaliam iere. Idem 1. belli Pun. Gadeis profectus, Herculi uota soluit. Idem 1. ab urbe; Delphos mittere statuit. Cic. in Pis. Cn. Pompeium domum suam compulistis. Verbum Nuntiandi latentem motum significat interdum; Cic. 4. in Verr. Res ab omni conuentu cognita celeriter domum nuntiatur: Idem Epist. lib. 16. Ita Romam erat nuntiatum: Liu. lib. 9. belli Punic. Missisq;, qui Carthaginem ingens gaudium nuntiarent: Idem 7. belli Mac. Quæ postquam Samum sunt nuntiata. Priscianus addit humum, militiam; quod tamen nullis testimonijs docet.

Si per Vnde, uel Qua, fiat interrogatio, ablatiuo utemur: Vnde redis? Roma, Carthagine, Athenis, Delphis, Gadibus, Rure, Domo. Qua iter fecisti? Roma, Brundusio, &c. Cic. Att. 5. Accepi Roma sine tua epistola fasciculum literarum. Idem Att. 16. Hac super re scribam ad te Rhegio. Ter. Eun. Video rure redeuntem senem.

Appendix.

Propria nonnunquam præpositionem accipiunt maxime apud historicos: Cic. Att. 9. A Brundusio nulla adhuc fama uenerat. Idem Att. 8. Nauis, & in Caieta parata est nobis, & Brundusii. Liu. 1. belli Pun. Interim ab Roma legatos uenisse nuntiatum est.

Q uin. Et.

Quinct. lib. 1. cap. 5 ait, fieri solæcismum adiectione, cum proprijs additur præpositio, ut Veni de Susis in Alexandriam. Cicero Attico se per literas purgat, à quo fuerat reprehensus, quòd, In Piræea scripsisset: ait enim, se In, non ut oppido præposuisse, sed ut loco; existimauerat enim Piræeum locum esse, non oppidum. Rem totam subyciemus, quo facilius intelligatur. Scripserat Cicero ad Atticum lib. 6. his uerbis; In Piræea cum exissem pridie idus Octobris, accepi ab Acasto Seruo meo statim tuas literas. Eum accusauerat Atticus in quadam epistola solecismi, quod præpositionem addidisset. Cui Cicero ita respondit lib. 7. Venio ad Piræea, in quo magis reprehendus sum, quòd homo Romanus Piræea scripserim, non Piræeum (sic enim omnes nostri locuti sunt) quam, quòd In addiderim: Non enim hoc ut oppido præposui, sed ut loco. Et tamen Dionysius noster, qui nobiscum est, & Nicias Cous non rebatur, oppidum esse Piræea. Sed de re uidero. Nostrum quidem si est peccatum, in eo est, quud non ut de oppido locutus sum, sed ut de loco. Sequutusq. sum, non dico Cæcilium, Mane ut ex portu in Piræeum, (malus enim auctor latinitatis est) sed Terentium, cuius fabellæ propter elegantiam sermonis putabantur à C. Lælio scribi. Heri aliquot adolescentes coymus in Piræeum: Et idem, Mercator hoc addebat captam è Surrio. Quod si, δήμους, oppida uolumus esse, tam est oppidum Surrium, quàm Piræeus. Sed, quoniam grammaticus es, si hoc mihi ζήτημα persolueris, magna me molestia liberabis. Hactenus ille: Apud quem nihilominus aliquandò leges præpositionem proprijs additam: Vt ad Att. lib. 8. Ego autem, cùm esset incertum iter Cæsaris, quòd uel ad Capuam, uel ad Luceriam iturus putabatur, Leptam ad Pompeium misi, & literas: ipse, ne quo inciderem, reuerti Formias. Liuius, cum significatur Motus è loco, ferè præpositionem addit; ut lib. 1. belli Pun. Legati Romani ab Carthagine in Hispaniam traiecerunt. Idem 2. belli Maced. Attalus ab Argis Sicyonem est profectus.

Nomina insularum, regionum, prouinciarum, cæterorum denique locorum præpositione indigent.

Cic. 4. in Verr. Ex Sicilia in Africam gradus imperij factus est Romanis. Idem Att. 9. Promitto tibi, si ualebit, tegulam illum nullam in Italia relicturum. Idem Att. 14. Nonis Quinctilis ueni in Puteolanum. Idem Att. 13. Ego in Tusculano te expecto.

Cum his nominibus detrahitur præpositio, fit solœcismus detractione, ut Aegipto uenio: Vide Quinct. lib. 1. cap. 5. Hanc tamen poetæ interim pro suo iure omittunt. Virg. 3. Aen. Ibitis Italiam, portusq; intrare licebit. Idem 1. Aen. Italiam fato profugus, Lauinaq; uenit Littora. Cum adhibetur uerbum Petendi, non opus est præpositione, ut Peto Rhodum, Macedoniam, Galliam. Cic. 3. Off. Nauesq; in cursu onustas petentes Rhodum uiderit. Liu. 1. belli Pun. Dum ipse terrestri per Hispaniam, Galliasq. itinere Italiam peteret.

Datiuus Communis.

Quoduis uerbum admittit datiuum eius personæ, in cuius gratiam, commodum, uel incommodum aliquid fit. Plaut. Milit. Tibi aras, tibi occas, tibi seris, tibi eidem metis. Cic. Att. 1. Libros tuos caue cuiquam tradas; nobis eos, quemadmodum scribis, conserua.

Accusatiuus communis temporis.

Tempus accusandi, uel auferendi casu effertur, si per Quandiu fiat interrogatio: ut Quandiu regna

uit Romulus? Septem, & triginta annos, uel annis. Liu. 1. ab urbe. Romulus septem & triginta regnauit annos. Suet. in Cal. Vixit annis uigintinouem, imperauit triennio, & decem mensibus, diebusq. octo. Si uero per Quando fiat: ablatiuo utemur: ut Quando datum est tibi hoc negocium? Anno superiore. Cic. de Arusp. Negotium magistratibus est datum anno superiore. Idem 5. Tusc. Heroicis etiam ætatibus Vlyssem, & Nestorem, accepimus & fuisse, & habitos esse sapientes.

Spatium temporis uocant, cum per aduerbium Quandiu fit interrogatio; & tunc frequentius utimur accusatiuo, quàm ablatiuo. Liu. 1. ab urbe; Regnauit Ancus annos quatuor &, uiginti. Idem 1. belli Maced. Ibi paucos dies sæuiente borea retenti. Cic. 5. Tusc. Dionysius duo de quadraginta annos Syracusanorum Tyrannus fuit. Idem. 4. in Verr. Prouinciam triennium obtinuisti. Idem 2. de Leg. Cotta censet habendas triduum ferias. Idem Epist. lib. 15. Biduum Laodiceæ fui, deinde Apameæ quatriduum, triduum Synadis, totidem dies Philomeli. Sic ferè, Cicero & Liuius loquuntur. Plinius sæpe etiam ablatiuo utitur, maximè lib. 7. cap. 48. Masinissam sexaginta annis. regnasse indubitatum est. Speciem temporis quidam appellant, cum per aduerbium, Quando, interrogamur. Ablatiuus interdum Intra significat, ut. Paucis diebus; Biduo; Triduo, pro Intra paucos dies, Intra biduum, Intra triduum, Cic. ad Q. Fr. lib. 3. Diebus sexdecim absolutæ quatuor tragœdiæ. Idem Att. lib. 9. Biduo sciemus. Idem pro Mil. Clodius respondit, triduo illum, ad summum quatriduo periturum.

Accusatiuus communis spatij.

Cuiuis uerbo apponi potest accusatiuus, qui distan-

tiam loci significet. Cic. lib. 16. Epist. Is locus est citra Leucadem stadia uiginti. Idem Att. 13. Cubitum nullum assiduo cursu processit. Idem pro Deiot. Negat se a te pedem discessisse. Liu. 7. belli Maced. Mille, & ducentos passus ibi latitudo patet. Idem, ibidem: Duo millia fermè, & quingentos passus ab hoste posuerunt castra. Cic. pro Sest. Edixit, ut ab urbe abesset millia passiuum ducenta. Interdum ablatiuo utuntur scriptores. Cæs. 1. belli Gall. Eo die castra promouit, & millibus passuum sex à Cæsaris castris sub monte consedit. Idem ibidem: Ab exploratoribus certior factus est Ariouisti copias à nostris millibus passuum quatuor: & uiginti abesse.

Spatium loci multò frequentius accusatiuo effertur, quàm ablatiuo. Cæs. 1. belli Gall. Cum bidui uiam processisset, nuntiatum est Ariouistum cum suis copijs ad occupandum Vesutionem contendere, tridniq; uiam à suis finibus processisse. Cic. 6. in Verr. Neque ab argento digitum discedere.

Ablatiuus absolutus.

Quibuslibet uerbis addi potest ablatiuus absolutè positus. Cic. Att. 5. Quod auctore te uelle cœpi, adiutore assequar. Idem Att. 14. Scripsi hæc ad te apposita secunda mensa. Idem. 3. de Leg. Nobilium uita, uictuq. mutato, mores mutari ciuitatum puto. Idem de Clar. Egô cautius posthac historiam te audiente, attingam.

Aliquando absolutè ponitur Participium præteriti temporis sine nomine. Liu. 1. belli Maced. Inde ad Pluuinum est progressus, nondum comperto, quam regionem hostes petissent. Tacit. lib. 2. Audito castellum Luppiæ flumini appositum obsideri, sex legiones eò duxit. Interdum ablatiuus, & nominatiuus uerbi eiusdem sunt personæ. Epist. lib. 16. Verberaui te cogitationis tacitæ duntaxat conuicio, quòd fasciculus alter ad me iam sine tuis literis perlatus est: non potes effugere huius culpæ pœnam te patrono. Senec. de uita beata cap. 20. Populo spectante fieri credam, quicquid, me conscio, faciam. Idem. 3. Epist. lib. Acerbum est uri, quanto acerbius, si id te faciente, patiaris. Horat. lib. 1. Ode 2. Neu sinas Medos equitare inultos Te duce Cæsar. Sedigitus apud Gallium lib. 15. cap. 24. Multos incertos certare hanc rem uidimus, Palmam poetæ comico cui deferant. Eum, me iudice, errorem dissoluam tibi. Sic Ouidius non raro loquitur.

Ablatiuus instrumenti, causæ, modi, actionis.

Quæuis uerba ablatiuum admittunt significantem instrumentum, aut causam, propterquam aliquid fit, aut modum, quo aliquid fit. Terent. Adel. Hisce oculis ego met uidi. Cic. ad Q. Fr. lib. 2. Vestra culpa hæc acciderunt. Idem pro Mil. Quonam modo id factum ferret ciuitas. Idem de Senect. Sapientissimus quisque æquissimo animo moritur, stultissimus iniquissimo. Modus actionis præpositionem Cum interdum desiderat. Idem Offic. lib. 1. Ira procul absit, cum qua nihil rectè fieri, nihil consideratè potest. Idem. 3. de Orat. Cum febri domum rediit, dieq;

septimo est lateris dolore consumptus.

Quinct. lib. 1. cap. 4. Existimat instrumenti casum non esse ablatiuum, sed septimum casum. Quærat, inquit, etiam, sit ne apud Græcos uis quædam sexti casus, & apud nos quoque, septimi: nam, cum dico, Hasta percussi, non utor ablatiui natura; nec, si idem græcè dicerem, το δορί. *Hæc ille. Græce, & latina lingua ablatiuo instrumenti præpositionem non addit. Ad causam propter quam, pertinent hæc, & similia, Ardere iracundia, dolore, ira, studio, desiderio, amore alicuius rei, Flagrare, inflammari cupiditate, amore; Terent. Adel. Me miserum; uix sum compos animi, ita ardeo iracundia. Hæc etiam fortassis Lætor, gaudeo, delector, oblector, tristor, de quibus supra egimus. Modum actionis cognoscemus interrogatione, Quo modo. Quomodo tulit iniuriam? æquo, iniquo animo. Cic. pro Flac. Pacem maritimam summa uirtute, atque incredibili celeritate confecit; sic Clara, suppressa, submissa uoce dicere. Adhibetur etiam præpositio Cum, quæ comes dicitur. Cic. pro Cluen. Semper magno cum metu dicere incipio. Idem in Orat. Cum uideret Oratores cum seueritate audiri, poetas autem cum uoluptate, tum dicitur numeros sequutus.*

Ablatiuus Excessus.

Cuiuis uerbo adiungi potest ablatiuus rei, qua excessus significatur. Cic. de Clar. P. Scipio omnes sale, facetijsq. superabat. Idem 2. de Orat. Lepore, & humanitate omnibus præstitit Socrates.

Ablatiuus Pretij.

Quælibet ablatiuum admittunt significantem pre-

tium ut: Senatus tritici modium tribus denarijs æstimauit: Magno has ædes ędificaui: Donatus docet literas mina in singulos menses. Mina ualet centum drachmis Atticis: Secalis modius proximo anno ternis sestertijs fuit, summum qua ternis.

Non solum uerba, quæ apertè emptionem, uenditionemq́; significant ut Emo, coemo, redimo, mercor, uendo, diuendo, distraho, uenundo, ueneo, sto, consto, ualeo, liceo, liceor, licitor, addico, loco, conduco, taxo, æstimo pro Taxo, Sum pro Valeo; Sed etiam quæuis alia huc spectant. Var. lib. 3. de Rust. Piscinæ ædificantur magno. Hor. lib. 2. Satyr. 2. Quæ uirtus, & quanta bonis sit, uiuere paruo. Plaut. Truc. Iam hercle, iam magno tu uapulabis. Teren. And. Vix drachmis obsonatus est decem. Aestimo, cuius supra meminimus, cum parui aut magni facere significat, genitiuo gaudet; cum uero æstimationem habere, atque taxare, huius est loci; Cic. 5. in Verr. Eodem tempore Antonius tribus denarijs æstimauit post messem summa in uilitate. Ibidem; Idq́; frumentum Senatus ita æstimasset, quaternis sestertijs tritici modium, binis hordeum. Magno, permagno, paruo, paululo, minimo, plurimo, & si qua præterea sunt, sæpe sine substantiuis reperiuntur. Cic. 5. in Verr. Decumas agri Leontini uendidisti; si ex lege, magno; si, ut lex esset tua libido, tam paruo. Ibidem; At permagno decumas eius agri uendidisti. Terent. Eun. Quid agas, nisi ut te redimas captum, quam queas minimo? Si nequeas paululo, & quanti queas. Cic. 5. in Verr. Excogitare non poterat, quemadmodũ plurimo uenderet. Interdum adiunguntur substantiua: Mart. lib. 6. Paruo cum pretio diu liceret. Vili, tamẽ, & Caro, nõ uidentur substãtiua admittere. Plaut. Epid. Quãti eã emit? T. Vili. Quint. Declam. 9. Quid me admonetis suppremarum, amici mei precum, quibus hæc alimenta caro empta, inopi patris senectæ petita? Si tamen locus mendo caret: nam Cicero, Care, solet dicere, & Quinctil. eadem Decl. Tan-

ti constat patri captiuitas mea, cum tam care redemptus sim. Verbum Valeo ablatiuum, uel accusatiuum amat: Plin. lib. 33. cap. 3. Aureus nummus post annum sexagesimum secundū percussus est, quàm argenteus; ita ut scrupulum ualeret sestertijs uicenis. Var lib. 4. de Lin. Lat. Denarij, quòd denos aris ualebant; quinarij, quòd quinos. Huc etiam spectat Sum pro Valeo: Cic. 5. in Verr. Verum enim uero, cum esset frumentum sestertijs binis, aut ternis quibus uis locis prouinciæ, duodenos sestertios exegisti. Ibidem; Cum in Sicilia sestertijs binis tritici modius esset, (ut illius epistola ad te missa declarat) summum sestertijs ternis. Ibidem; Doceas oportet aliquo in loco Siculis prætore Verre ternis denarijs tritici modium fuisse. Secale uulgus Centenum uocat. Siligo genus est tritici delicatissimi, neque centenum significat, ut quidam arbitrantur.

Exceptio.

His tamen genitiuis exceptis, Tanti, tantidem, quanti, quanticunq;, pluris, minoris. Cic. 3. Off. Emt homo cupidus tanti, quanti uoluit. Idem ibidem; Vendo meum non pluris, quam cæteri, fortasse etiam minoris. Idem 5. in Verr. Quanti frumentum sit considera, uideo esse binis sestertiis.

Quidam addunt, Tantiuis, quantiuis, quantilibet, sine ueterum testimonijs. Non uideo tamen, cur non ita loquamur, si opus erit. Maioris nusquam arbitror esse; pro quo classici Pluris utuntur. Quanticunq., & quantiquanti, geminatum idem ualent Iuuen. Quanticunq. domus constet. Cic. ad Att. 12. Sed quantiquanti bene emitur, quod necesse est. Tantidem, Cic. 5. in Verr. Quo quisq. uehere iussus esset, ubi tantidem frumentum emeret, quanti domi uendidisset.

Appendix.

Genitiui Tanti, quanti, quanticunq., minoris, in ablatiuum transeunt, si addantur substantiua. Liu. 2. belli Pun. Hic miles magis placuit, cum pretio minori redimendi captiuos copia fieret. Iuuen. Quanto metiris pretio.

Tantidem ablatiuo caret. Laur. Vall. Pluri pretio, ausus est dicere: malim dicere, Maiori pretio, aut Carius. Liu. 2. belli Pun. Octomillia seruorum audio armari; non minor numerus noster est, nec maiori pretio redimi possumus, quàm hi emuntur. Cic. pro Dom. Emit domum pœnè dimidio carius, quam æstimabat. Aduerbia care, carius, carissime; bene, melius, optime, male, peius, uilius, uilissime, cum uerbis emendi, uendendiq. apud bonos auctores inuenies.

CONSTRVCTIO VERBI INFINITI.

VERBA infinita eosdem post se casus postulant, quos finita. Cic. Epist. lib. 2. Cupio te ædilem uidere. Idem ad Q. Fr. 3. Quod scribis te à Cæsare quotidie plus diligi, immortaliter gaudeo. Idem Att. 1. Spero me tibi causam probasse. Idem pro Cluent. Iniuriam ab huius familia factam esse dixisti.

Verba infiniti modi appellat Quinct. lib. 9. cap. 3. Verba infinita; Gell. lib. 1. cap. 7. Indefinita; Grammatici, infini-

tiua, quòd neq. personas, neq. numeros definiant. Diomedes lib. 1. Varijs nominibus ait, appellatum esse infinitiuum modum, Impersonatiuum, Insignificatiuum, Perpetuum; Sed hæc, & similia sine ulla iactura omitti possunt. Præsens, & imperfectum tempus tàm actiuum, quàm passiuum una uoce explicatur, ut Amare, Amari: perfectum, & plusquamperfectum actiuum una etiam uoce continetur, ut Amauisse; passiuum ex participio præteriti temporis, & infinito, Esse, uel Fuisse, suppletur. Cic. 2. Philip. P. Clodium meo consilio interfectum eße dixisti. Idem Epist. lib. 4. Existimo nostram consolationem recte adhibitam esse; Interdum omittitur Esse, uel fuisse. Idem pro Mil. Negant lucem fas esse ei intueri, qui à se hominem occisum fateatur.

Futuri infiniti circuitio.

Futurum proprium infiniti uerbi, quod quidem sit in usu, præter Fore, habemus nullum. Cic. Epist. lib. 7. Scripsit ad me Cæsar perhumaniter nondum te sibi satis esse familiarem propter occupationes suas, sed certe fore.

Cætera ex participio in Rus, & infinito eße, si actiua sint, supplentur, mutatis numeris, & generibus, pro re, de qua agitur. Cic. 2. Philip. id se facturum esse asseuerauit. Idem, Non moleste fero, me laboris mei, uos uirtutis uestræ fructum esse laturos. Idem, Scribit, meas literas maximum apud te pondus habituras.

Si uero passiua sint, adminiculo participij in Dus fiunt: ut Minatur Catilina breui rempub. à se funditus euertendam esse. Vir. 3. Aen. Socijs,

tunc arma capeßant, Edico, & dira bellum cum gente gerendum. Quanquam alioquin hæ uoces in Dus, & Dum, apud probatos auctores necesßitatem, & officium potius, quam tempus futurum significare uidentur. Cic. 1. Epist. Ab ijs, à quibus tuendus fuerat, derelictus. Et. 4 lib. Epist. Paucis post annis ei moriendum, fuerat. Tempus autem futurum eleganter effertur per circuitionem huiusmodi, Consumptum in euersum iri. Cic. 1. de Diuin. Vaticinatus est madefactum iri minus triginta diebus Græciam sanguine.

Fuit etiam priscis temporibus proprium futurum in Rum, quod omnibus generibus, & utrique numero sine discrimine accommodabatur. C. Gracch. Credo ego inimicos meos hoc dicturum. Valerius Antias, Aruspices dixeruntomnia ex sententia proceßurum. Laberius; Non putaui hoc eam facturum. Cic. 5. in Verr more priscorum dixit; Hanc sibi rem sperant præsidio futurum. Hac de re est caput eruditum apud Gellium lib. 1. cap. 7. Vnde hæc exempla deprompsimus. Interdum in circuitione futuri desideratur infinitum esse. Cic. ad Att. 9. Vix spero, hunc mihi ueniam daturum. Fore rarò iungitur cum participijs futuri temporis. Cic. Att. lib. 5. Deinde addis &c. te ad me fore uenturum. Illa uero, Expetendum fore, & postulandum fore, (ut dicemus, cum de principali in Dum, agemus) non huc spectant.

Appendix.

Futurum tàm agendi, quàm patiendi modi eleganter suppletur ad hunc modum, maxime cum par-

ticipia non sunt in usu: Spero fore, ut breui tempore orationem pro Milone ediscas: Puto fore, ut alieno periculo cautior fias: suspicor fore, ut parentibus uehementer displiceas, si in patriam redeas. Cæsar ait fore, ut à Pompeio fallaris. Cic. 1. Tusc. Spero fore, ut contingat id nobis. Idē Att. 16. Nunquam putaui fore, ut ad te supplex uenirem.

Animaduertenda est etiam circuitio illa ex præterito, & futuro mixta: Venturum fuisse, Dictum fuisse. Cic. Epist. 4. Eum censemus magis communem in uictoria futurum fuisse. Item illa, futurum fuisse, ut quæ una circuitio participij futuri uicem supplet. Puto futurum fuisse, ut disceres, nisi cessator fuisses. Puto futurum fuisse, ut mihi tuæ literæ citius redderentur, si eas tabellario perferendas dedisses.

Sæpe etiam fit, ut uerba supinis destituantur; cui incommodo medebitur hæc periphrasis, qua utitur Cicero, etiam cum non desunt participia; Vt ad Atticum; Puto fore, ut attraharis: Et alibi; valde suspicor fore, ut infringatur hominum improbitas; & Ais fore, ut te Cæsar restituat.

II. Appendix.

Datum iri, redditum iri, & cætera id genus, quibus propriè futurum patiendi modi suppletur, omnibus generibus, numerisq. integra accommodantur. Cic. Att. 15. Brutum, ut scribis, ui-

sumiri à me puto. Idem Epist. 15. Cuius literis omnia certiora perlatum iri ad senatum putabam. Idem Att. 7. Vt philosophi ambulant, has tibi putabam redditum iri prius. Terent. in Hecyr. Interea rumor uenit, datum iri gladiatores.

Multa huius generis tibi occurrent. Cic. ad Att. 2. Pompeius affirmat non esse periculum; adiurat; addit etiam se prius occisum iri ab eo, quàm me uiolatum iri. Terent. And. Qui posquam audierat non datum iri filio uxorem suo. Cæs. lib. 5. belli Gall. Ille appellatus respondit, si uelit secum colloqui, licere; sperare à multitudine impetrari posse; quod ad militum salutem pertineat, ipsi uero nihil nocitum iri. Accusatiuus in his regitur à parte interiore, quod his infinitis cum alijs commune est, non à supino in Vm, quod cum infinito Iri iungitur. Præterea post se ablatiuum habent, etiam singularis numeri, ut allata exempla docent.

Nec dubium est, quin hæc uerba passiua sint; cuius rei extant uestigia non obscura priscæ uetustatis. M. Cato; Atq. euenit ita Quirites, uti in hac contumelia, quæ mihi factum itur, rei quoq. publicæ medius fidius miserear; Vides Verbum personale, Itur cum nominatiuo, Vides factum, significare passionem, Sic inquit Gell. lib. 10. cap. 14. Contumeliam factum iri, significat, iri ad contumeliam faciendam, id est, operam dari, quo fiat contumelia. Vbi obiter notabis Faciendum, participium futuri esse. Videbis etiam in postremo exemplo, Nocitum iri, quod tibi forte mirum uidebitur. Veteres Grammatici, Donatus, Diomedes ceteriq. existimarunt, Amatum ire, redditum ire, & eiusdem generis reliqua futuri actiui esse circuitiones; quod tamen nullo ueterum testimonio confirmant. Laurentius, aliiq; uiri docti docent hæc tempus præsens ad significare, quod idem mihi uidetur; neq. enim aliud uidentur significare testimonia, quæ subijciam, Plaut. Pœnul. Siccine oportet ire amicos homi-

ni amanti operam datum. Idem Cistell. Qui magis potueris mihi honorem ire habitum, nescio. Idem Bacch. Vt istud delictum desistas tantopere ire oppugnatum. Vides ne Ire datum operam, Ire habitum honorẽ, Ire oppugnatum, nil aliud esse, quàm Operam dare, Honorẽ habere, oppugnare, Curt. lib. 10. Postero die indigna res Macedonibus uidebatur, Perdiceã ad mortis piculũ adductũ; & Meleagri temeritatẽ armis ultum ire decreuerãt. Iungitur etiam supinnus in Vm cũ alijs modis eiusdẽ uerbi in eadem significatione. Liu. lib. 2. belli Maced. Neu pertinacia sua gentem uniuersam perditum iret, hoc est perderet. Terent. Heaut. In mea uita tu tibi laudem is quæsitum scelus? id est quæris, Sall. Fuerunt tamen ciues, qui seq. remq. publicam obstinatis animis perditum irent. Illud Plauti Milit. quo quidam nituntur suam sententiam confirmare; Credo te facile impetratum ire, longe aliter legitur, Credo te facile impetrassere. Fortaße Impetrassere, expugnassere, ut quidam uir doctissimus docet, futura sunt prisca, pro Impetraturum eße, exugnaturum eße. Idem Plaut. Amphit. Sin aliter sient animati, neq. dent, quæ petat, se se igitur summa ui, uirisq. eorum oppidum expugnassere.

Infinita cum quibus uerbis copulentur.

Verbis, Cœpi, soleo, debeo, cupio, adduntur infinita, multisq. alijs, maxime ijs, quibus uoluntas explicari solet: Cic. pro Rosc. Com. Qui mentiri solet, peierare consueuit. Idem Epist. 16. Omnes cupimus, ego in primis, quam primum te uidere.

Multa sunt uerba, quibus infinita adduntur, Cesso, desino, pergo, incipio, gaudeo, lætor, suadeo, aggredior, opto, desidero, uolo, malo, paro, cogo, affirmo, nego, instituo, censeo, statuo, decerno, ostendo, iudico, audeo, timeo, iubeo, disco,

cum Synonymis, ut Amat pro Solet. Item. Possum, uideor, quæq. sunt de eodem genere, Præterea, quæ Proæretica uocant, id est, quæ ad uoluntatem explicandam pertinent, de quibus iam ægimus; Ab his præcipue, tradunt Grammatici, uerba infinita definiri ac determinari, nam, cum infinitum uerbum (ut uox ipsa declarat) incerti sit numeri, & personæ, beneficio uerborum quibus adiungitur, numerum, personamq. certam habet; Exempli gratia, Videre uerbum est infinitum, neq. enim scire potes, sit ne singularis, an pluralis numeri, primæ, secundæ, an tertiæ personæ: adde ei uerbum, Cupio, sic, Cupio uidere te beatum, subito ex infinito, & incerto, factum est finitum certumq. munere atq. beneficio uerbi cupiendi; est enim primæ personæ, singularis numeri, quemadmodum, Cupio, cui adhæret Solet, incipit, debet, cœpit, desinit, potest, cum infinitis uerborum impersonalium adiunguntur, nominatiuum cælant. Cic. 1. de Fin. Qua præceptrice in tranquillitate uiui potest, omnium cupiditatem ardore restincto. Idem Att. lib. 10. Hic maneri diutius non potest. Futurum infiniti maxime his uerbis gaudet Auguror, confido, credo, existimo, puto, audio, uideo, ominor, suspicor, opinor, affirmo, polliceor, promitto, itemq. ceteris eiusdem generis. Cic. Att. lib. 8. Sin erit bellum, ut uideo fore, meæ partes non desiderabuntur. Idem pro Mil. In his singulis ita semper existimabatis, uiuo. P. Clodio, nihil harum uos uisuros fuisse, Quidam legunt, Visuros fore. Infinita non nunquam cum uerbis motus, nominibusq. substantiuis, more Græcorum, coniunguntur. Virg. 1. Aen. Non nos aut ferro Libycos populare penates Venimus, aut raptas ad littora uertere prædas. Terent. Hec. Voltis ne eamus uisere? Ibidem, Nostra illico it uisere. Cic. in Top. Sed iam tempus est ad id, quod instituimus, accedere. Cæs. 7. belli Gall. Consilium capit omnē à se equitatum noctu dimittere. Adduntur & nominibus adiectiuis maxime apud poetas, vnde sunt illa, Paratus respondere, cantare, certare, Certus ire, succurrere, mori, Doctus cantare, uincere, Peritus certare, Audax perpeti, Timidus mori, & cætera id genus. Paratus, dignus etiam ab oratoribus cum infinito copu-

lantur. Cic. pro Quin. Et si qua in re, id quod parati sunt facere, falsum crimen, quasi uenenatum telum aliquod iecerint, medicinæ faciendæ locus non erit. Idem epist. lib. 15. Mitto, quod inuidiam, quod pericula, & cæt. Si per me licuisset, subire paratissimus fueris. Idem in Sall. Res familiaris, quæ mihi multò minor est, quàm habere dignus sum. Adiectiuis neutris eleganter adhærent infinita ut, Aequum, laudabile, piumq; est, miseris opem ferre. Cic. ad Att. lib. 8. Pro patria, & in patria mori præclarum est.

Appendix.

Amphibolia, accusatiui geminatione facta soluitur ablatiuo: Milonem audiui occidisse Clodium, ambigua est oratio, dubium enim est, uter ab altero fuerit occisus: Muta alterum accusatiuum in ablatiuum sic, A Milone audiui occisum esse Clodium: sublata est omnis dubitatio.

Quinct. lib. 7. cap. 10. Accusatiui geminatione facta Amphibolia soluitur ablatiuo; ut illud, Lachetem audiri percussisse Demeam: fiat, A Lachete percussum Demeam.

Gerundia.

Gerundia, quæ passionem non significant, casus suorum uerborum admittunt, ut Tempus obliuiscendi iniuriarum, ignoscendi inimicis, coercendi cupiditates, abstinendi maledictis.

Quidam ueterum Grammaticorum (ut refert Diomedes libro pri-

bro primo) sextum modum addiderunt, quem participialem appellarunt, is complectebatur, quæ modo gerundia, & supina dicimus, Eos Diomedes, quod attinet ad rationem inflectendi uerba, sequutus est, inquit enim, Modo participiali, Amandi, amando, amandum, amatum, amatu; Deinde subijcit, sed apud quosdam, gerundia sunt, quæ Probus supina appellat. Paulo post, Gerundia inquit, uel participialia, Legendi, legendo, legendum, lectum, lectu. Eodem etiam libro; Supina, Tollendi, tollendo, tollendum, sublatum, sublatu; Itaq. non separat gerundia à supinis, ut hodie fit, sed gerundia simul, & supina, nunc modum participialem, nunc participialia, nunc gerundia, nunc supina appellat. Seru. in illud Vergilij lib. 12. Exuperat magis ægrescitq. medendo, Medendo uocat modum gerundij. Idem in illud eiusdem lib. 10. Cui Iuno illachrymans, quid si, quod uoce grauaris, Mente dares? Modum gerundij gemino I, appellat, non unico, ut quidam solent scribere, est enim genitiuus à nomine Gerũdium, non participiale à uerbo gerendi; Nam idem Seruius in Donatum modum gerundiuum appellat, ubi ueteres sequitur, atque hæc participialia, modum uerborum uocat. Priscianus quamuis eadem modo participialia, modo gerundia, modo supina appellet, negat tamen lib. 8. esse modum uerborum, propterea quod nec personas discernant, & temporibus careant, sine quibus uerbum esse non possit, & casus aßumant, & præpositionibus separatis adiungantur, Vnde libro sexto exercitationum, nomina participialia appellat: Phocas, participialia uocat, & gerundiua, ubi suspicor legendum esse, Gerundia. Donatus (si tamen exempla coniungationum, quæ circunferuntur, eius sunt) gerundia seu participialia uocat, quæ hodie gerundia uocamus; cætera; supina, more recepto. Hæc ueteres Grammatici de gerundijs, & supinis: Ego autem suspicor, gerundia, & supina esse infiniti modi; nihil enim aliud uerbi causa, Dicendi, dicendo, dicendum, dictum, dictu, quàm dicere, uel dici significant: Varius tamen harum uocum est usus, quæ uarietas, & ubertas solis Romanis contigit; nam Hebræi, Arabes, Græci, cæteræq. nationes solo, nudoq. infini- Priscian. l

eo fuerunt contentæ: quòd si quando illam Romanorum copiam imitari gestiunt, ad articulos, præpositionesq. confugiunt, quarum beneficio suæ inopiæ medentur præfigentes nimirum, uel articulos, uel præpositiones, uel utraq simul ipsis infinitis. Romani, ut hanc ieiunitatem fugerent (neq. enim ferre poterant tàm crebrum infiniti usum, uel potiùs fastidium) exempli causa, Tempus est causam dicere, Philosophia necessaria est ad benè dicere, Consumpsisti tres horas in dicere causam, Hæc causa difficilis est dici, ut hanc, inquam, ieiunitatem fugerent, participialia excogitauerunt, quibus infiniti loco uterentur, sic Tempus est causam dicendi, Philosophia necessaria est ad bene dicendum, Consumpsisti tres horas in dicendo, Hæc causa difficilis est ad dicendum, difficilis est cognitu. Nonnunquam etiam more exterarum gentium infinito utuntur. Liu. lib. 10. Decad. 3. Tempus esse, aut pacem componi, aut bellum nouiter geri. Stat. Syl. 4. Forsitan Ausonias ibis frænare cohortes. Excogitarunt itaq. Romani participialia uerba ad leniendam, molliendamq. orationem; Quæ nomina non ideo censenda sunt, quòd aliquando præpositiones admittant; quemadmodum neq. Hebræorum, Græcorũq. infinita uerba. Certè Quinct. lib. 1. cap. 4. de Verbis agens, ea inter Verba numerat; Quædam, inquit, simile quiddam patiuntur uocabulis in aduerbium transeuntibus: nam ut Noctu, & diu, ita, Dictu, & factu; sunt enim hæc quoq. Verba participialia quædam, non tamenqualia. Dicto, factoq: Hæc ille. Quod si Quinctilianus supina in V, quæ aduerbij speciem præseferunt, neq. casus uerborum postulant, ut gerundia, uerba appellat; existimabimus, eum gerundia fuisse nominibus annumeraturum, cùm casus suorum uerborum postulent, nec more participiorum declinentur? Nam Amandi, amando, amandum, amatum, amatu, exitus uerborum sunt, non casus. Vnde ultima more uerborum anceps est; quo argumento ueteres, in quibus Seruius est, docent Verba esse, non Nomina. Et si quis rem diligentius expendat, intelliget hæc, ut ipsum uerbum Infinitum numeros, & personas latentes habere, quæ aliunde definiuntur, ut sum peritus nauigandi, singularis est numeri, & pri-

mæ personæ; Sumus periti nauigandi, pluralis est numeri, primæq. personæ: Vnde sunt illæ locutiones, Veni causa adhortandi uestri; Venerunt causa purgandi sui; vbi hæc pluralis numeri sunt; de quibus suo loco. Sum defessus docendo te, docendo uos, sunt hæc Verba infinita, quorum numerus, & persona definitur à uerbis uel à nominibus præcedentibus. Varro, Gerundia, Verba solet appellare lib. 1. de Analog. Quæ uocabula, inquit, dicuntur, à uerbis fiunt, ut à scribendo scriptor, à legendo lector, ab amando amator, à salutando salutator, à cantando cantator; Et cum dicatur, Lassus sum ferendo, metendo, ex his uocabula non reddunt proportionem, quod non sit, ut Messor, Fertor. Paulo post docet à uerbis fieri uocabula dissimilia superiorum, quæ Participia dicuntur; quòd simul habeant casus, & tempora, ubi de gerundijs nullam fecit mentionem, facturus proculdubio, si ea existimasset esse uocabula, & non uerba. Quod ad etymon attinet, participialia dicuntur, modusq. participialis, quod participijs uocis passiuæ, præteriti, futuriq. temporis similia sint, cum in casus inclinantur, Amandi, amando, amandum, amatum. Vide Diomedem libro primo. Supina uero; quod (ut Prisciano placet) nascantur à participijs passiuis, quæ supina appellata sunt: qui uero Participia passiua, Supina appellarunt, uidentur situs rationem habuisse, nam ea infimo loco sita, totum coniugationis ordinem, molemq. sibi incumbentẽ ueluti suscipiunt: Mallem dixisset Priscianus, ita fuisse appellata, quod participijs similia essent, quæ Supina fuissent à quibusdam dicta, non enim omnia participialia à participijs passiuis nasci possunt, cum sint quamplurima, quæ à uerbis neutris fiunt, ut Currendi, currendo, currendum, cursum. Quanquam ipse Priscianus lib. 2. Exercitationum hunc nodum soluit, In neutris, inquit, quamuis non sint participia præteriti, ad similitudinem tamen habentium proferimus. Probus ait, Supina propterea dicta, quod nec certum habeant numerum, nec personam, nec significationem, & ad quamuis personam referuntur, & utriusq. numeri sunt, & tàm agentis, quàm patientis significationem habent, Itaq., quemadmodum supinos homines uocamus negligentes,

ac dissolutos, nihil pensi, nihil certi habentes, ita hæc participialia, supina dicta sunt, quod omnia permista, confusaq́. habeant. Gerundia, cur sint dicta nondum apud ueteres, quod meminerim legi.

Gerundia in Di.

Gerundijs in Di, adduntur substantiua, Tempus, causa, studium, finis, & cætera eiusdem generis. Cic. de Senect. Equidem efferor studio, patres uestros, quos colui, & dilexi, uidendi. Idem Att. 10. Sit iam aut finis omnino deplorandi, aut moderatio.

Item nonnulla adiectiua, ut Peritus, imperitus, cupidus, insuetus nauigandi, ignarus dicendi. Cic. 2. de Orat. sum cupidus te audiendi.

Participialia uerba nullum ante se casum postulant, sed certis nominibus substantiuis adiunguntur, cuiusmodi sunt, Ratio, facultas, ars, disciplina, doctrina, copia, ubertas, usus, finis, occasio, gratia. Cic. 3. de Orat. Dicendi facultatem ueteres Græci sapientiam nominabant. Adiectiua pauciora sunt. Cic. lib. 1. de Orat. Nemo suaserit studiosis dicendi adolescentibus, in gestu discendo, Histrionum more elaborare. Idem ibidem, lib. 3. Neq. est ex multis res una, quæ magis oratorem ab imperito dicendi, ab ignaroq́. distinguat. Idem 3. Off. Hoc quidem sanè luculenter, ut ab homine perito difiniendi. Idem de Opt. Gen. Inscij faciendi. Cæs. lib. 5. belli Gall. Partim, quod insuetus nauigandi, mare timeret. Cic. 1. de Orat. Vir regendæ Reipub. scientissimus.

Appendix.

Gerundia in Di, interdum genitiuum multitudinis pro accusatiuo admittunt. Cic. 2. de Diuin. Doleo, tantam Stoicos nostros Epicureis, irridendi sui, facultatem dedisse. Plaut. Capt. Nominandi tibi istorum, erit magis, quam edundi copia.

Cæsar crebro hoc genere loquendi utitur, cum pronomen, Sui pluralis numeri adhibetur. lib. 4. belli Gall. Frequentes, omnibus principibus, maioribusq. natu adhibitis, ad eum in castra uenerunt, simul ut dicebatur, sui purgandi causa, quod contra, ac esset dictum, & ipsi petissent, prælium pridie commisissent. Liu. lib. 1. belli Punic. Non enim uereor, ne quis hoc me uestri adhortandi causa, magnificè loqui, existimet, ipsum aliter animo affectum esse. In hac locutione, ait Laurent. summam honestatem latinitatis subesse. Suet. in Aug. cap. 98. Iisdem etiam epulum in conspectu suo præbuit, permissa imo exacta iocandi licentia, diripiendiq. pomorum. Terent. In prologo Heaut. Facite exquisitis: date crescendi copiam, Nouarum qui spectandi faciunt copiam, sine uitijs; Hoc est, date copiam crescendi, id est maiorem famam, gloriamq. comparandi ijs, qui faciunt copiam, uidendi nouarum, pro Nouas comedias; Nouarum, non iungitur cum participiali uerbo, Crescendi, cum sit absolutum, sed cum spectandi: Accipitur enim hic crescere, ut apud Ci. pro S. Roscio, Nā si mihi liberet accusare, possem crescere; hoc est, possem illustrior fieri, maioremq. gloriam comparare. In his, & similibus locutionibus, gerundium est pluralis numeri, passiuæq. significationis, neq. enim Moriatur; quod proprium est uerbi infiniti; generaq. omnia recipit ut infinitum, Fore ut Amatum iri, Denique, ut illa prisca in Rum, de quibus supra egimus, recipit 67. a.

masculinum, Vestri adhortandi, Neutrum, Diripiendi pomorum, Fœmininum, spectandi nouarum. Quòd uero dixi Genitiuum pro accusatiuo poni, more cæterorum locutus sum.

In Dum.

Gerundijs in Dum præponuntur præpositiones, 71·a ·72·a· Ad, ob, inter. Cic. 5. Tusc. Conturbatus animus non est aptus ad exequendum munus suum. Idem 4. in Verr. Quanto illud flagitiosius, improbius, indignius, eum, à quo pecuniam ob absoluendum acceperis, condemnare? Liu. 2. ab urbe, Ipse inter spoliandum corpus hostis, ueruto percussus inter primam curationem expirauit. Præponitur & Ante, sed rarius. Vir. 3. Geor. Nanque ante domandum Ingentes tollunt animos.

Præpositio Ad, cum Gerundio in Dum, frequenter sequitur urba motus. Liu. 2. ab urbe. Mittunt ad castra oppugnanda. Cic. 3. de Orat. Nunc contra pleriq. ad honores adipiscendos, & ad Rempub. gerendam nudi ueniunt, atq. inermes. Item adiectiua, Facilis, difficilis, paratus, promptus, expeditus, idoneus, aptus, segnis, uehemens, & similia. Idem lib. 1. de Fin. Neq. me segniorem ad respondendum reddidisti.

In Do.

Gerundia in Do, modo sine præpositione in oratione adhibentur, Cic. Att. 13. Plorando de-

fessus sum : modo præpositiones maximè A, Ab, De, In, assumunt. Idem de Amic. Vtrunq. dictum est ab amando : Idem Ep. 2. Etenim quis est tàm in scribendo impiger, quàm ego? Idem Att. 8. Tu quid cogites de transeundo in Epirum, scire sanè uelim. Nonnunquam E, uel Ex, Cum, Pro. Plaut. Aulul Heus senex pro uapulando hercle abs te mercedem petam. Quint. lib. 1. cap. 5. Scribendi ratio coniuncta cum loquendo est.

Laurentius negat hoc Gerundium cum uerbis motus posse coniungi, ut Reuertor ab arando, Redeo à spectando, sed ab aratione, à spectaculis. Cicero tamen in lib. de Clar. Non uidetur tantopere id reformidasse. Tum Brutus; Quam hoc idem in nostris contingere intelligo, quod in Græcis, ut omnes ferè Stoici prudentissimi in disserendo sint, & id arte faciant, sintq. architecti pœne uerborum; ijdem traducti à disputando ad dicendum, inopes reperiantur. Exemplum ubi Ex præcedit, est apud Teren. Adel. Vt id ostenderem, quod te isti facilem, & festiuum putant, Id non fieri ex uera uita, neq. adeo ex æquo, & bono, sed ex assentando, indulgendo, & largiendo. l. 1. c. 25. 27.

Gerundia Passiua.

Gerundia, quæ paßionem significant, nullum post se casum admittunt; Quinct. lib. ij. cap. 3. Memoria excolendo, sicut alia omnia, augetur. Plin. lib. 13. cap. 15. Rubens ferrum non est habile tundendo. Sall. in Iugur. Pauca supra

repetam, quo ad cognoſcendum omnia illuſtria magis magisq. in aperto ſint.

Cornucopia *Gerundia quidam ſuſpicantur dicta, quod geminam ſignificationem, actiuam nimirum, & paſſiuam gerant. In Di, rarius paſſionem ſignificant, Iuſt. lib. 17. Athenas quoq. erudiendi gratia miſſus, quanto doctior maioribus ſuis, tanto, & gratior populo fuit: Do, Dum, finita frequentius, Cic. 2. de Nat. de ſue, Qua pecude, quod erat ad ueſcendum hominibus apta, nihil genuit natura fœcundius, Do, finitum, tùm datiui, tùm ablatiui naturam imitatur; datiui, Plin. lib. 13. cap. 2. ubi de chartarum generibus agit, Emporetica inutilis ſcribendo, &c. Idem lib. 21. cap. 16. Scolymus carduorum generis ab ijs diſtat, quod radix eius ueſcendo eſt decocta, & lib. 15. cap. 18 de uarijs ficorum generibus loquens. Nam Alexandrinæ uix ſunt ueſcendo, ubi ſubaudiendum eſt, Vtiles, Aptæ, uel quid ſimile. Ablatiuus aliquàndo præpoſitionem habet; Varro de Re Ruſt. lib. 2. cap. 16. Quam paucisſimos reliqueris, tàm optimi in alendo fiunt propter copiam lactis; Plaut. Aulul. Heus ſenex, pro uapulando hercle ego abs te mercedem petam, quod paulò ante adduximus, ut oſtenderemus, Do, finita, præpoſitionem, Pro etiam adimittere.*

Ratio uariandi Gerundia.

Gerundia, quæ accuſatiuo caſu gaudent ferè, elegantius more adiectiuorum ad hunc modum conſtruuntur; Pompeius ſtudioſus fuit Rempub. defendendi, ciueſq. ſeruandi: Pompeius ſtudioſus fuit Reipub. defendendæ, ciuiumq. ſeruandorum, ita ut gerundij caſus maneat ſeruato tamen genere, ac numero accuſatiui. Cic. 4. Philip. Princeps ueſtræ libertatis defendendæ ſemper

fui, Idem 2. epist. Hoc quicquid attigi, non feci inflammandi tui causa, sed testificandi amoris mei. Liu. 2. ab urbe, Interiecto deinde haud magno spatio, quod uulneribus curandis, supplendoq́. exercitui satis esset. Cic. Epist. 3. Animum tuum promptum, & alacrem perspexi, ad defendendum Rempub.: Idem lib. 13. epist. Omne desiderium literis mittendis, accipiendisq́. leniam: Liu. 7. ab urbe. Prælia de occupando ponte, crebra erant.

Quidam ex iunioribus hæc, gerundiua nomina uocant; alij, gerundiua adiectiua; alij, participialia adiectiua; Laurentius, Gerundia, quibus rei administratio significatur: ita tamen, ut suspicetur esse participia passiua præsentis temporis, quod Linacer post affirmauit: Priscianus lib. 8. Nomina uerbalia appellauit. Mihi (ut dicam, quod sentio) uidentur gerundia passiua in Dus, quæ ita nomine, ut distinguantur ab alijs passiuis, quæ in Di, do, dum, exeunt. Itaque ab actiuis formantur duo genera; altera, quæ exitu atque terminatione ab actiuis non separantur; altera uero, quæ, Dus, da, dum, finita, more nominum, flectuntur, quo pacto etiam, Amatus, amata, amatum, & cætera id genus uerba declinantur. Dicet aliquis; Si sunt uerba passiua, cur ablatiuum post se cum præpositione more passiuorum respuunt? Quia, quemadmodum actiua ante se nominatiuum habere non possunt, ita fieri non potest, ut post se passiua ablatiuum habeant, qui ex nominatiuo actiui nascitur. Vnde perspicuum est, hæc participia non esse; nam participia passiua ablatiuum more suorum uerborum admittunt, quod his participialibus uerbis nunquam usu uenit. Neque ex interpretatione confirmare possumus, hæc participia esse præsentis temporis; Cic. 1. Off. Orationem autem latinam profectò legendis nostris efficies pleniorem; Legendis nostris, id est, Dum legun-

l.1.c.25.

tur; non satis firmum uidetur hoc argumentum, eodem enim, qui uolet, docebit Gerundia passiua in Do esse Participia præsentis temporis: Ver. 3. Geor. Alitur uitium, uiuitq́; tegendo, id est, Dum tegitur; Quinct. Memoria excolendo augetur, id est, Dum excolitur. Neque in his, & similibus, quæ adducam ablatiuus est consequentiæ sine absolutus, unde maxime nituntur probare quidam hæc Participia esse; Cic. Epist. lib. 13. Omne desiderium literis mittendis, accipiendisq́; leniam; Idē. 1. Off. Orationem autem latinam profectò legendis nostris efficies pleniorem; Idem ibidem, Quis est enim, qui nullis officij præceptis tradendis philosophum se audeat dicere? Non est, inquam, Ablatiuus absolutus in passiuis, quemadmodum neque in actiuis; nam ut actiua modo præpositionem respuunt, modò admittunt, ita & passiua Age faciamus periculum; permutemus passiua actiuis sic, Omne desiderium literas mittendo, ac cipiendoq́; leniam; Quis dixerit Mittendo, accipiendoq́;, ablatiuos esse absolutos? non ne sic loquuntur etiam idonei auctores? Liu. 2. ab urb. Non tribunos modo, sed plebem feroci oratione refutando, exprobrandoq́; Titi Menenij damnationem, mortemq́; periculum audacia discussit: conuerte in passiuum; Refutandis tribunis, exprobrandaq́; morte: Dices, Refutandis tribunis, exprobrandaq́; morte esse ablatiuos absolutos? non puto: Nunc ponamus exempla, in quibus adhibetur præpositio. Cic. pro Font. Plus ego in hac causa laboris, & operæ consumo in poscendis testibus, quàm cæteri defensores in refutandis. Idem 5. in Verr. Si ubertas in percipiendis fructibus fuit, consequitur utilitas, in uendendis. Vides, quemadmodum in his testimonijs elucet ueritas? uides, ablatiuum non suis uiribus sed præpositione nitentem? Nobis, si Græcorum more liceret loqui, infinitis passiuis utendum esset; Arist. Eth. lib. 9. cap. 3. περὶ τοῦ διαλύεσθαι τὰς φιλίας, ad uerbum uertēdum esset, De dissolui amicitias, quod Latini hoc participiali uerbo permutant, De dissoluendis amicitijs. Sic Cic. 1. Off. Regulus de commutandis captiuis Romam missus est, Prisc. lib. 8. docet, Romanos his participialibus uti pro infinitis Græcorum: ut Legendi Virgilij causa uigilo, Τοῦ ἀναγινώσκεσθαι Οὐιργιλίου

χάριν ἀγρευτικῶ: quod fortaßis non minimo argumento eſt, hæc Gerũdia eſſe paßiua, cũ & paßiua, quæ Di, do, dũ, finiuntur, eiſdem infinitis explicentur, quemadmodum actiua, actiuis Græcorum. Qua de re multa Priſcianus in eodem libro; cui hac in re habenda eſt fides, cum natione græcus fuerit, neque mediocriter exercitatus in lingua latina. Ad extremum omnes ueteres grammatici negant eſſe participium paßiuum præſentis temporis, neque ab eis diſſenſit Varro. Iam uero, quod ad modum rationemq. ſignificãdi attinet, actiua gerundia, à quibus fiunt, ſequuntur, nam, ſi actiua officium, reiq. adminiſtrationem, uel quoduis aliud ſignificant, idem prorſus paſsiua ſignificant; uerbi cauſa, Torquet me cura adminiſtrandi Rempublicam; Torquet me cura adminiſtrandæ Reipub. Tenet me cura numerandi dotem, Tenet me cura numerandæ dotis, Cic. Epiſt. lib. 2. Hoc quicquid attigi, non feci inflammandi tui cauſa, ſed teſtificandi amoris mei, idem apertius lib. 3. epiſt. Animum tuum promptum, & alacrem perſpexi ad defendendam Rempublicam, idem 2. Off Neque in homines, tam commutandarum, quàm euertendarum rerum cupidos incidiſſet. Si uero roges, quo pacto hæc participialia à participijs in Dus, ſeparanda ſint, ſic exiſtimo, ſi in actiua, Di, do, dum, ſoluantur, Gerundia paſsiua cenſenda ſunt, ut Animum tuum promptum, alacremq. perſpexi ad defendendam Rempub. rectè ſoluitur, Ad defendendam Rempublicam. Catilina cupidus eſt euertendæ Reipub. Catilina cupidus eſt euertendi Rempub. Cum conſulatum inieris, torquebit te cura gubernandæ Reipub. Cum conſulatum inieris, torquebit te cura gubernandi Rempublicam. Quod ſi nullo modo in actiua ſolui poſſint, iudicabis eſſe Participia, & Nomina in Dus. Cic. pro S. Roſc. Quo modo occidit? ipſe percuſſit, an alijs occidendum dedit? Prorſus, Occidendum participium eſt, niſi quis dicat, ſubaudiri præpoſitionem Ad: Delectaris tam execranda crudelitate? Non commotus es tam mirando facto? Hæc (ut perſpicuum eſt) in actiua gerundia non ſoluuntur, illa uero, Petenda eſt pax, Timendæ ſunt pœnæ æternæ, quoniam ſolui poſſunt, Petendum eſt pacem, Timendum eſt pœnas æternas, crediderim prius eſſe Gerundia paſ-

siua in Dus, nominandi casus. Illud, Voluenda dies en attulit ultro, & similia, figurata esse suspicor, ponuntur enim participia pro adiectiuis, Voluendus pro Volubilis. Hæc hactenus, quo ad nomen rationemq; significandi attinet. Nunc, à quibus hæc fiant uerbis, paucis dicendum est. Si passionem significat, ut re uera significant, necesse est, ut à uerbis actiuis fiant: quare eleganter quidem dices, Non defuit mihi uoluntas inseruiendi tuis commodis, fauendi liberis tuis: at, inseruiendis tuis commodis, fauendis tuis liberis, inauditum est cum sit utrumq; neutrum uerbum. Hæc etiam à uerbis deponentibus non raro nascuntur; Cic. 1. de Fin. Voluptates omittuntur, maiorum uoluptatum adipiscendarum gratia. Idem 1. de Leg. Intellige, quemadmodum a natura subornatus in uitam uenerit, quantaq; instrumenta habeat ad obtinendam adipiscendamque sapientiam. Idem 2. de Orat. Tamen sunt omnes in eodem ueritatis imitandæ genere uersati; idem 2. Off. Oris pulchritudo reliqui corporis imitandi studium auferebat. Idem Philip. 7. Quorum tanta studia cognoscuntur in decretis faciendis, militibus dandis, pecuniis pollicendis, &c paulo post, Qui principes pecuniæ pollicendæ fuerunt, idem in Rull. 2. Primum permittitur infinita potestas pecuniæ conficiendæ de uestris uectigalibus, non fruendis sed alienandis. Idem de Somn. Scip. Quo sis alacrior ad utandam Rempub. sic habeto, idem de Senect. Xenofontis liber, de tuenda re familiari. Idem 1. Offic. Ad perfruendas uoluptates &c. Multo plura apud eundem Ciceronem aliosq; scriptores inuenies, quos non uereberis imitari illud simul in memoriam reuocabis, quamplurima deponentia fuisse olim actiua, & nonnulla, quæ sunt modo neutra, priscis illis seculis fuisse actiua, unde sunt illa Ciceronis loca superius posita. Dixi, ferè elegantius, quia quoties (inquit Laurentius) oportet loqui per relatiuum, necesse est loqui per gerundium in Di, equidem efferor studio, patres uestros, quos colui, & dilexi, uidendi, nam durum fuerat (ut idem ait) Studio uidendorum patrum uestrorum. Sunt præterea nonnulla, quæ commodius actiuis gerundijs quam passiuis efferuntur, quale est illud Liuij 2. ab Vrb. Idem in utroque laudator, cum con-

cedendo illis laudes suas, ipse maximam partem earum ferret; intolerabile enim esset dicere, Concedendis illis laudibus suis. Exemplum Liuij supra positum, Interiecto deinde haud magno spatio; quod uulneribus curandis, supplendoq; exercitui satis esset; Et alia id genus, apertissimè docent, passiua gerundia dandi casu in usu fuisse, quæ tamen actiua, credo, non facile posse reperiri; verbi gratia, Quod curando uulnera, supplendoq; exercitum satis esset. Deest aliquando substantiuum; Quinct. pro Gladiat. Pauperi soluendo non sumus; ubi, Debito, uel aliquid simile auditur, quod Liuius 1. belli Maced. addidit; Cum & priuati æquum postularent, nec tamen soluendo ære alieno Respublica esset: Ibi Budæus in Pandect. existimat, Aeri alieno, legendum esse: In quibus exemplis deest nomen, Aptus, idoneus, par, uel aliquid simile, quod ab auctoribus aliquando exprimitur; Colum. lib. 1. cap. 9. Dummodo perpetiendo labori sit idoneus. Cels. Cætera si desunt, imponi debet primum non pingue emplastrum; deinde, si non expressit, quodlibet puri mouendo accommodatum; Plin. lib. 13. cap. 2. Verbum, Sufficiebat, adiecit; Nimia quippe, Auguste, tenuitas tolerandis non sufficiebat calamis.

Participiale uerbum in Dum.

Verbum Participiale in Dum, accedente uerbo substantiuo, datiuum postulat omnibus uerbis communem. Liu. 1. belli Pun. Hic uobis uincendum, aut moriendum, milites est. Præter datiuum communem, casum etiam sui uerbi admittit: Cic. 2. Tusc. Tuo tibi iudicio est utendum. Tibi, casus est communis. Tuo iudicio, proprius est uerbi. eadē·67.

Priscianus lib. 8. putat esse gerundium in Dum sine præpositione; idem ait lib. 18. respondere aduerbio Attico, quod Θετικὸν *uocant, quod omnibus numeris & personis adiungitur. Arist. Eth. 6.* Οὐ ταυτὰ πᾶσι ἀποδοτέον, *Non eadem omnibus tribuendū. Idē lib 9.* Εὐθὺς διαλυτέον τὰς φιλίας, *Statim dissoluendum amicitias: Seruius in illud Vergilij lib. 10. Cui Iuno illachrymans; quid si quod uoce grauaris, Mente dares? Modum gerundij uocat; Valla existimat esse participium aut nomen. Participia certe non uidentur esse, cum hæc fiant à uerbis omnibus maximè absolutis, ut Assurgendum est maioribus natu, sudandum est tibi, si &c. standum est tibi promissis, quis hæc dicat esse participia, nisi uero Assurgendus, sudandus, standus, aliquando in usu fuerint, multò minus uidentur nomina, cum præter datiuum, omnium uerborum communem, Genitiuum, datiuum, accusatiuum, ablatiuum, ut casus proprios admittant. Obliuiscendum est tibi iniuriæ acceptæ, Seruiendum est nobis Deo, Petendum est tibi pacem, Vtendum est nobis ratione. Quare aut hæc gerundia sunt, aut ea summa necessitudine, atque propinqua cognatione attingunt, nam casum ante se nullum postulant post se suorum uerborum. Hoc tamen ab illis differunt, quod datiuum communem omni uerborum generi habent, & substantiuo uerbo nituntur aperte, uel occultè, præpositionesq́. omnino respuunt, & cum accusatiuum petunt, passiuo potius efferuntur, quàm actiuo, ut mox dicemus. Quod uero ad significationem attinet, necessitatem, partes, officiumq́ue significant, quod ex multis locis, tum præcipue ex illo Liuij 8. ab urb. perspicuum est, Meq́. inquit, in eam necessitatē adduxisti, ut aut reipublicæ mihi, aut mei meorumq́. obliuiscendum sit; Idem docet Diomedes lib. 1. Legendum tibi est, Necesse est ut legas. Iungitur & cum uerbis præsentis, præteriti, & futuri temporis. Cic. 4. Tusc. Quando alijs locis de uirtute diximus, & sæpe dicendum erit. Iungitur & cum infinito fore, quod non nullum argumentum est, non esse participium futuri temporis. Liu. 1. belli Maced. si quis ad eas leges addi, demi, mutari uè uellet, rursus ab Senatu ei postulandum fore. Et illud Epist. Cicer. lib. 3. Quasi diuinarem tali in officio fore mihi aliquando expetendum officium tuum.*

Appendix.

Si tamen casus uerbi fuerit accusatiuus, mutabitur participiale actiuum in passiuum hoc modo, Petendum est tibi pacem, Petenda est tibi pax; Timendum est nobis pœnas æternas, Timendæ sunt nobis pœnæ æternæ. Prisci etiam actiuo usi sunt cum accusatiuo, Lucret. lib. 5. Aeternas quoniam pœnas in morte timendum. Veteres imitatus est Virgilius lib. ij. Alia arma latinis quærenda, aut pacem Troiano ab rege petendum.

Varro in libro de Re rustica crebro utitur hoc participiali. Singulis, ubi pariant, faciendum aras quatuor, idem lib. 2. cap. 16. In fœtura dandum potius hordeaceos, quàm triticeos panes. Adducitur & illud Liuij, Itaque bellum haud dubijs hostibus gerendum, domandumque feroces animos esse, Citatur Macrobius lib. 3. Satur. cap. 7. Mirandum est huius poetæ & circa externa sacra doctrinam, in correctis legitur, Miranda est, &c. doctrina, citatur & à multis etiam eruditis uiris illud Ciceronis ad Att. lib. 14. Iterandum eadem ista mihi, & 3. Tusc. Iterandum eadem ista mihi. Sed ubiquè corruptè citatur locus, nam in castigatis sic legitur, Itera dum eadem ista mihi, quod Cicero ab Ennio, uel Actio mutuatus est, quod idem 4. Academ. adducit, Age, asta, mane, audi, itera dum eadem & ista mihi. Budeus in Prior. Annot. in Pandect. hanc constructionem græcam appellat, qua græci ornatè, & eleganter utuntur omittentes sæpe uerbum substantiuum, quos nostri imitati sunt, ut docent exempla, quæ modo attulimus. Priscianus li. 18. (ut paulò ante diximus) ait, respondere aduerbio Attico. Illi, inquit, λεκτέον ἐστὶ, pro Oportet dicere, huic Romani su-

pina uel gerundia inuenerunt, Græci tamen aduerbio suo accusatiuum eleganter tribuunt, quod eruditius seculum Romanorum suo participiali denegauit, maluitq́. passiuo ut. quam actiuo, Liu. 1. belli Punic. Responsus legatis, pacem illis prius petendam a Populo Romano, esse quam ut Rex, sociusque, & amicus appelletur; Si actiuo, more Lucretij, & Varronis atq. etiam Virgilij locutus esset, dixisset, Pacem illi prius petendam à populo Romano esse, quam, &c. ablatiuus à Pop. Rom. casus est uerbi Actiui, Postulo à te pacem. Neq. hoc genus loquendi futurum potius tempus quàm præsens, aut præteritum adsignificat; liberum namq́. est, à certo tempore, numero genere, & persona, cum possit sine discrimine cum omnibus coniungi; Moriendum est mihi, tibi, illi, nobis, uobis, illis, & Moriendum fuit, & Quasi diuinarem, tibi moriendum fore, sic & cætera, quod idem lib. 18. docet Priscianus. Frequentissimus est usus huius participialis; Teren. Eunuch. Eijcienda est hercle hæc animi mollities; Cic. 2. Off. Quamobrem nec ita claudenda est res familiaris, ut eam benignitas aperire non possit; nec ita reseranda, ut pateat omnibus: Quanto elegantius, suauiusq́. hæc dicuntur quam si dictum esset, Eijciundum est hercle hanc animi mollitiem, Quamobrem nec ita claudendum rem familiarem, &c. Quis te ferat, si dicas, Colendum est præceptores, Euoluendum est diligenter scripta Ciceronis, Fugiendum est improborum consuetudinem: Fac ut Participialia Actiua genere, numero, casu consentiant cum substantiuis sic, Colendi sunt præceptores, Euoluenda sunt diligenter scripta Ciceronis, Fugienda est improborum consuetudo; quanto hæc elegantius. Sed quo nomine hæc, inquies, appellabimus? Si seruio auscultare uelis, Participia; Mihi (dicam enim, quod sentio, nec enim ea res propter deserendum sit uadimonium) ut Actiua non uidentur participia, ita nec Passiua: Repete memoria, si non est molestum, quæ modo allata sunt, exempla, tuum esto iudicium, considera etiam atq. etiam, intelliges proculdubio, nullum futurum tempus adsignificare; Quid ergo causæ est, cur ea, Participia appellemus? Huc spectant illa, & similia, Putaui ad te primo quoq. tempore mit-

tendos

tendos esse milites; Censeo non esse redimendos captiuos tanto pretio; Liu. 1. belli Pun. Legatos mittendos in Africam censuerunt, & cæt. eum, si pax placeret, reuocandum illis, & dedendum Populo Romano esse. Quod si quis hæc nomina uerbalia existimet esse, non multum ei aduersabor; Nam ut Attici a suo aduerbio, τέον, nomina in τέος, τέα, τέον, formant, ut a φιλητέον Amandum, φιλητέος Amandus, φιλητέα Amanda, φιλητέον Amandum; sic nostri à participiali in Dum, nomina in Dus, da, dum formant: Qua de re uide Priscianum lib. 8. & 11.

Supina in Vm.

Supina in Vm amant uerba motum significantia: Terent. Phor. Percontatum ibo; Idem Heaut. Abi deambulatum: Liu. 2. ab vrb. Coriolanus damnatus absens in Volscos exulatum abijt. Ante se nullum; post se suorum uerborum casus habent; Cæs. 1. belli Gall. Legatos ad Cæsarem mittunt rogatum auxilium; Terent. Phor. Me ultro accusatum aduenit; Idem Eun. Nutricem accersitum it.

Aliquando occultè additur uerbum motus; Plaut. Aul. Coctum ego, non uapulatum dudum conductus sum; Horat. in Art. Spectatum admissi, risum teneatis amici; Item illa, Do uenum seruos, Do nuptum filiam, itemq; cætera, in quibus inest lateris motus; Qui enim admittitur spectatum, conducitur coctum, mouetur; atque in cæteris eodem modo. Supina, cum passionem significant, nullum post se casum desiderant, ut Vapulatum, uenum, exulatum; Exceptis ijs, quæ cum infinito Iri, iunguntur; Cic. Att. 15. Brutum, ut scribis, uisum iri à me puto.

Supina in V.

Supina in V ferè passiuæ significationis sunt sine casu, adhærentq. nominibus adiectiuis. Cic. Att. 7. Quod optimum factu uidebitur, facies. Idem 2. Phil. O rem non modo uisu fœdam, sed etiam auditu.

Veteres Grammatici, præcipuè Diomedes lib. 1. & Prisc. 8. docent Supina in V etiam significare actionem; cum quibus faciunt nonnulli iuniorum adducentes illud Plauti Menæh. Obsonatu redeo; Item Catonis de Re Rust. cap. 5. Primus cubitu surgat, postremus cubitum eat; & Statius 1. Ach. Quem tum uenatu rediturum in limine primo Opperiens: Mihi ueterum sententia non displicet, maximè cum ea ætate quamplurimi extiterint scriptores, in quibus fortassè multa testimonia erant, quorum scriptorum nostra memoria ne nomina quidem extant.

Participia.

Participia eosdem casus habent, quos uerba, a quibus proficiscuntur. Pueri uictoriam reportaturi magnis præmijs a gymnasiarcha afficiendi non delectantur duodecim scruporum ludo. Liu. 1. ab urb. Ancus ingenti præda potitus Romam redit. Cic. in Pis. Abiectum, contemptum, despectum à cæteris, à te ipso desperatum, & relictum, adulantem omnes uidere te uolui, uidi. Cic. ep. 1. Totus est nunc ab ijs, à quibus tuen-

dus fuerat, derelictus.

Participia, quod ad significationem attinet, sua uerba imitatur, Quæ ab actiuis, & neutris nascuntur, actionem significant (actionis uocabulum nunc paulo fusius accipio) ut docens, docturus, seruiens, seruiturus, dormiens, dormiturus. A passiuis passionem, ut doctus, docendus, uapulans, uapulaturus, A communibus præsentis, & futuri in rus actionem, ut complectens, complexurus: in Dus passionem, ut complectendus. Præteriti utrunque, ut complexus. E à Deponentibus futuri in Dus, passionem, ut sequendus: Cætera actionem, ut sequens, sequuturus, sequutus. Cœnatus, pransus, ausus, gauisus, fisus, solitus, argutus, cautus, circumspectus, consideratus, contentus, disertus, falsus, fluxus, profusus, scitus, tacitus, tutus, uoce quidem passiua imitantur, significatione uero actiua.

Appendix.

Participia pasſiua præteriti, & futuri temporis quæ dicuntur, maximè cum fiunt nomina, etiam datiuo gaudent. Cic. de Sen. Sperare uideor Scipionis amicitiam, & Lelij notam posteritati fore. Ter. And. Restat Chremes, qui mihi exorandus est.

Huius generis sunt cognitus, perspectus, exploratus, compertus, dilectus, probatus, acceptus, spectatus, despectus, contemptus, neglectus, & composita, ut incognitus, inauditus, inuisus, & cætera. Cic. Bruto. Auditus est nobis Læliæ Caij filiæ sæpe sermo. Oratores tamen, quantum memini obseruasse, frequentius tribuunt participijs præteriti temporis ablatiuum, quam datiuum, nisi transeant in nomina. Cic. Pro Mil. Diu uexati a perditissimis ciuibus aliquando per uos, ac uestram fidem, uirtutem, sapientiamq; recreemur. Quin. lib. 2. cap. 3. Qua

dere memini narrasse mihi Lulium secundum illum aequalem meum, atque à me, ut notum est familiariter amatum. Multa inuenies apud Ciceronem huius generis.

II. Appendix.

Exosus, perosus, pertæsus accusatiuum petunt. Cur. lib. 8. Persarum te uestis, & disciplina delectat, patrios mores exosus es? Liu. 3. ab urb. Plebs consulum nomen haud secus, quàm regnum perosa erat. Suet. in Cæs. Quasi pertæsus ignauiam suam, quòd nihil dum à se memorabile actum esset.

Odi olim uidetur habuisse etiam osus sum, ut prandi, & pransus sum: unde Plaut. in Amphytr. Inimicos osa sum semper obtueri, &c. Gelli. lib. 4. cap. 8. Hunc Fabricius non probabat, neque amico utebatur: osusq. eum morum caussa fuit. Item composita perosus, exosus. Suet. in Aug. cap. 21. in ep. Aug. ad Tiberium. Deos obsecro, ut te nobis conseruent, & ualere nunc, & semper patiantur, si non populum Romanum perosi sunt. Gell. tamen lib. 2. cap. 18. exosus iunxit cum datiuo pro inuisus. Eius epicteti etiam de se scripti duo uersus feruntur, ex quibus latenter intelligas non omnes modo dijs exosos esse. Pertæsus eundem casum habet. Suet. in Tib. cap. 66. Tac. lib. 15. cum patrio casu iunxit. De Epichari fœmina. Ac postremo lentitudinis eorum pertæsa, & in Campania agens & cæt. Admittunt participia præteriti temporis accusatiuum more Græcorum, ut Redimitus tempora Lauro. Suet. in Aug. Dextrum genu lapide ictus. Liu. 1. Bel. Pun. Fæmur tragula grauiter ictus, sed de his in figurata constructione.

Participia facta nomina.

Participia in ans, ens, interrogandi casu gaudent, cum fiunt nomina. Ter. Phor. Herus liberalis est, & fugitans litium. Cic. Att. 9. Boni ciues amantes patriæ. Sal. Cat. Corpus patiens inediæ, uigiliæ, algoris, supra quàm cuiquam credibile est. Cic. Ad Q. Fra. lib. 1. Fert grauiter homo, & mei amantissimus, & suæ dignitatis retinens se apud te neque amicitia, neque iure ualuisse. Nonnulla etiam præteriti temporis, ut consultus, doctus. Cic. 9. Phil. Neque enim ille magis iuris consultus, quàm iustitiæ fuit, Hor. 3. Car. Ode 8. Docte Sermonis utriusq. linguæ. Sal. Cat. Alieni appetens, profusus sui.

Participia in ans, ens, cum uim suam retinent, casus uerborum, unde fiunt, postulant. Cic. ad Att. ep. 6. Homo semper amans te. Ad eundem ep. 16. Vt me hercle paucos æque obseruantes, atque amantes me existimem. Cum uero in naturam nominum transeunt, partium casum exigunt. Cic. pro Rab. Posth. Studiosus, amans, obseruans sui. Huius classis sunt negligens amicorum, efficiens utilitatis, fugiens laboris, sitiens uirtutis, pecuniæ, ferens laboris. Sciens regionum, latinæ linguæ, potens sui, itemq. cætera eiusdem generis. Cic. pro Quin. Eques Romanus locuples sui negotij bene gerens. Idem pro Plau. Deinde sitientem me uirtutis tuæ deseruisti, ac dereliquisti. Cæs. 1. Bel. Ciu. Nemo erat adeò tardus, aut fugiens laboris, quin & cæt. Tacit. lib. 21. Corpora hominum salubria, & ferentia laborum. Sen. de ui. bea. Et illorum, & sui potens fit. Val. Ma. lib. 5. cap. 2. Potentes consilij. Huc accedunt, quæ

participij speciem præseferunt, insolens, impotens, intolerans, impatiens. Cic. Att. ep. 2. Itaque amicus ille noster insolens in famiæ. Liu. lib. 9. Pun. Pleninius impotens iræ. Cur lib. 8. Impotens animi. Liu. 7. Bel. Pun. Intolerantissima laboris corpora. Plin. lib. 10. cap. 62. Vipera singulos diebus singulis parit uiginti ferè numero; itaque cætere tarditatis impatientes perrumpunt latera occisa parente. Pauctora sunt præteriti temporis huius ordinis, quæ oratoribus sint usitata, de quibus ferè egimus cum de nominibus scientiæ, inscientiæ, copiæ, & inopiæ, diximus. Nam illa scitus uadorum, uictus, erectus. falsus animi poetica sunt. Eruditus cum genitiuo nondum legi apud idoneos, sed cum ablatiuo, quem casum à suo uerbo accepit. Cic. 2. de Diu L. quidem Tarutius Firmanus familiaris noster, in primis Chaldaicis litteris eruditus. Idem in Bru. Decius Brutus erat cum litteris latinis, tum etiam græcis, ut temporibus illis, eruditus. Doctus litteris latinis, græcis eleganter dicitur. Idem in eodem. Non tam in dicendo admirabiles, quam docti & græcis litteris, & latinis. Peritus, quod quidem à Perio prisco uerbo deducunt, frequentissimè cum genitiuo iungitur. Idem in eodem. L. Cælius iuris ualde peritus. Idem tamen pro Cluentio ablatiuo usus est. Quis P. Octauio ingenio prudentior, iure peritior? apud eundem, & Cæs. Vsu peritus. Hæc tria interim præpositionem Ad cum accusatiuo admittunt. Cic. ad Q. Fra. lib. 1. Sic uero fallaces sunt permulti, & leues, & diuturna seruitute ad nimiam assentationem eruditi. Ter. Hecyr. In eodem mihi uidentur omnes ludo doctæ ad malitiam. Cic. de Orat. Iurisconsultus, qui legum, & consuetudinis ad respondendum, & cauendum peritus sit. Genitiuum itidem petunt indoctus, imperitus, inexpertus, insuetus, quæ ex participijs sunt composita. Liu. lib. 4. Bel. Pun. Seruitutis, indignitatisq. homines expertos aduersus notum malum irritatos esse. Et 10. Bell. Mac. Expertos inter fratres certaminum. Cic. Att. lib. 2. Tam insuetus contumeliæ. Cæs. lib. 7. Bell. Gal. Insuetus laboris.

Appendix.

Participia præsentis, preteritiq. temporis, cum nominum naturam induunt, more eorum comparantur. Cic. ep. 2. A me nullum tempus prætermittitur de tuis rebus & agendi, & cogitandi: utorq. ad omnia Quinclo Selicio, quo neque prudentiorem quenquam ex tuis, neque fide maiore esse iudico, neque amantiorem tui. Idem. ep. 16. Cum commode, & per ualetudinem, & per anni tempus nauigare poteris, ad nos amantissimos tui ueni. Idem. Nihil illo regno spoliatius, nihil rege egentius. Idem. Ver. 5. Hæc tu omnium mortalium profligatissime, ac perditissime, cum scires, cum tanto periculo tuo fieri, paterere, atque concederes?

Non omnia participia maximè præteriti temporis comparantur, nam amatior, amatissimus, auditior, auditissimus, & multa alia inaudita sunt. Quibus igitur utendum sit, assidua, ac diligens ueterum lectio te docebit. Cic. pro Deio. Quis consideratior illo? quis tectior? quis prudentior? Cic. in Pis. Quis te miserior? quis te damnatior? sic apud eundem commendatior, commendatissimus, iratior, iratissimus.

II. Appendix.

Participijs futuri temporis addito uerbo substantiuo eleganter utimur pro debere, uel oportere,

sum expectaturus fratrem. Ter. Phor. Expectandus est mihi frater. Eram habiturus heri orationem. Habenda mihi erat heri oratio. Cic. pro Font. Orandus erit nobis amicus meus Pletorius, ut suos nouos clientes à bello faciendo deterreat.

Vtrunque participium non solum præsens, & præteritum, sed etiam futurum uerbi admittit. Auct. ad Her. lib. 3. Si utrunque poterimus ostendere, utrunque pollicebimur nos in dicendo demonstraturos esse: sin alterum demonstraturi erimus, simpliciter, quod dicturi sumus, ostendemus. Cic. pro Fon. Ita uero, si illi bellum facere conabuntur, excitandus nobis erit ab inferis C. Marius, qui Induciamaro isti minaci, atque arroganti par in belligerando esse possit. Interdum utuntur auctores debendi uerbo. Auct. ad Her lib. 4. Primum dicemus, quibus in generibus semper omnis oratoria elocutio debeat esse: deinde ostendemus, quas res semper habere debeat. Idem ibi. lib. 3. multis locis docet participiale in dus infinito passiuo, & uerbo oportere posse explicari. Iustitiæ partibus, inquit, utemur. Si ostendemus benè merentibus gratiam referri conuenire. Si demonstrabimus ulcisci malè meritos oportere. Si fidem magnopere censebimus conseruandam. Si leges, & mores ciuitatis egregiè dicemus seruari oportere. Si societates, atque amicitias studiosè dicemus coli conuenire. Si hospitia, clientelas cognationes, affinitates castè colendas esse dicemus. Vides id, quod supra diximus hæc participialia debitum, officium, necessitatem, denique conuenire, oportere potius significare quam futurum tempus.

CONSTRVCTIO TRANSITIVA PRONOMINIS.

Genitiuus post demonstratiua.

Pronomina demonstratiua, cum substantiuè ponuntur, patrium casum admittunt. Cic. Ep. 2. Hoc ad te literarum dedi. Idem 2. de Orat. Quoniam id temporis est, surgendum censeo. Idem. Res est eodem loci, quo reliquisti.

Distulimus Pronominum syntaxim in hunc locum, tum quia sine aliarum partium cognitione non facilè percipitur: tum præcipue propter reciproci obscuritatem. Huc spectant hoc commodi, noui, noctis, temporis, libertatis, Cic. Att. ep. 2. Tantum uide ne hoc temporis Terentiæ obesse aliquid possit. Idem. Id ætatis, solitudinis, uirium. Idem. Thoranio lib. 6. Ita uiximus, & iam id ætatis sumus. Tac. lib. ij. Id repente solitudinis erat. Idem. lib. 13. Nec id nobis uirium erat. Idem in eodem. Nec bonis artibus idem uirium erat. Eodem loci res est, Hic eodem non est aduerbium, cum iungatur cum uerbo quietis, est. Si dicas eodem loci profectus est, aduerbium erit. Ter. Heaut. Ego istuc ætatis.

Appendix.

Pronomē idē cū datiuo apud poetas reperitur. Hor. in Ar. Inuitum, qui seruat, idem facit occidenti.

quondam ijdem erant, qui Academici. Ex eodem in Oratore. Numeri oratorij iidem sunt, qui poetici. Idem 2. de Nat. Dianam, & Lu am eandem esse putant.

Lucretius lib. 3. quorum unus Homerus sceptra potitus, eadem alijs sopitus quiete est. Video multos ita loqui, Peripatetici quondam ijdem fuerunt cum Academicis; Numeri oratorij ijdem sunt cum Poeticis. Velim potius, dum ueterum exempla desidero, cum Cicerone loqui, quemadmodum iam diximus. Ponam integrum exemplum in Oratore. Sit igitur hoc cognitum, in solutis etiam uerbis inesse numeros, eosdemq. esse oratorios, qui sunt poetici. Idem 2. de Fin. Num propterea idem uoluptas est, quod, ut ita dicam indolentia?

Genitiuus post Possesiua.

Possesiua meus, tuus, suus, noster, uester, loco genitiuorum mis, tis, sis, nostrum, uestrum, posita genitiuum postulant. Cic. Ep. 15. Moleste fero me consulem tuum studium adolescentis perspexisse, te meum, cum id ætatis sim, perspicere non posse. Idem 2. Phil. Tuum hominis simplicis pectus uidimus. Idem Att. 2. Non debes mirari non posse me tanto dolori resistere, solius enim meum peccatum corrigi non potest. Hor. 1. Ser. Satyr. 4. Cum mea nemo scripta legat uulgo recitare timentis.

Ex allatis exemplis intelligimus possesiua genitiuum admittere nominis tùm substantiui, tùm adiectiui, tùm etiam par-

ticipij. Verum quo res apertior fiat, addam plura. Cic. 5. Ver. Quæro, si ipse excogitare non poterat, quemadmodum quam plurimo uenderet, ne tua quidem recentia proximi prætoris uestigia persequi poterat, ut tuis præclaris abs te principe inuentis, excogitatis, edictis, atque institutis uterentur. Ca. Ciceroni Ep. 15. Quod & Respub. me, & nostra amicitia hortatur, libenter facio, ut uirtutem tuam, innocentiam, diligentiam, cognitam in maximis periculis domi togati, armati foris, pari industria administrare gaudeam. Pli. lib. 9. ad Mamilianum. Quereris de turba Castrensium negotiorum, & tanquam summo otio perfruare lusus, & ineptias nostras legis, amas, flagitas, meq. ad similia condenda non mediocriter incitas. Incipio ex hoc genere studiorum non solum oblectationem, uerum etiam gloriam petere, post iudicium tuum uiri eruditissimi, grauissimi, ac super ista omnia uerissimi. Non dixit Plinius post iudicium tuum, qui es uir eruditissimus. Neq. Cato uirtutem tuam, cum esses domi togatus; nam togatus nomen est, ut palliatus. Neque Cicero tua uestigia, qui proximus prætor fuisti. Neque pectus tuum, qui es homo simplex. Neq. studium tuum, qui es adolescens, ut Laurentius docet. Quod si Laurentius uni Plinio lib. 3. cap. 92. tantum tribuit, ut credat, latinè dici memoriter tenere, si recte scriptum est apud eundem Plinium. Nos uerebimur hoc modo loqui cum Plinio, Catone, & Cicerone? Quorsum hæc? ut intelligamus possessiua non solum iungi cum genitiuis unius, solius, ipsius, duorum, trium, paucorum, cuiusque. Sed etiam cum alijs. Horum exempla accipe; Cic. in Pis. Sine ulla dubitatione iuraui Rempub. atque hanc urbem mea unius opera esse saluam. Idem pro Mur. Ex tuo ipsius animo coniecturam ceperis. Bithynicus Ciceroni lib. 6. Itaque contentus ero nostra ipsorum amicitia. Liu. 8. ab urbe Vis ne igitur dum dies ista uenit, qua magno conatu exercitus moueatis, interea tu ipse congredi mecum, ut nostro duorum iam hinc euentu cernatur quantum eques Latinus Romano præstet? Idem lib. 7. Tum eximia corporis magnitudine in uacuũ pontem gallus processit, & quanta maxima uoce potuit, Quem nunc (inquit) Roma fortissimum uirum habet, procedat age

dum ad pugnam, ut noster duorum euentus ostendat utra gens bello sit melior. Bru. Cic. in lib. Ep. ad Brutum. Bibulum noli dimittere ex sinu tuo, tantum iam uirum, ex quanto mihi crede potest euadere, qui uestris paucorum respondeat laudibus. Suus etiam genitiuum cuiusque admittit. Idem 2. Off. Id maxime decet, quod est cuiusque suum maxime. Idem 5. de Fin. Quoniam sua cuiusque animantis natura est, necesse est quoque finem omnium hunc esse, ut natura expleatur. Laurentius etiam genitiuum omnium addit, quem non dum cum possessiuis legi, sed cum primitiuis, nam illud Cice. 3. de Orat. Voluntati uestræ omnium parui, in omnibus libris legitur, uoluntati uestrum omnium parui. Sic Cic. in Cat. 1. Ad omnium uestrum uitam pertinet, non dixit uestram. Idem de Procon. Ac primum illud tempus familiaritatis, ac consuetudinis, quæ mihi cum illo, quæ C. Varroni consobrino nostro ab omnium nostrum adolescentia fuit, prætermitto. Quod ad genitiuum participiorum attinet, eum oratores ferè in uerbum cum relatiuo qui, quæ, quod mutant. Cic. Ep. 14. Sed omnia sunt mea culpa commissa, qui ab ijs me amari putabam, qui inuidebant. Nam mea culpa putantis durius erat, Quod idem sæpe faciunt poteæ. Ouid. Nunc mea scripta legis, qui sum summotus ad Istrum Ter. And.

Cum id mihi placebat, tum uno ore omnes omnia
Bona dicere, & laudare fortunas meas,
Qui gnatum haberem tali ingenio præditum.

Diximus meus, tuus, suus, cum huc spectant, poni pro genitiuis mis, tis, sis, ut studium tuum adolescentis, pro tis adolescentis: meum solius peccatum, pro mis. Nam pronomina ego, tu, sui, ut non nullis grammaticis placet, priscis illis seculis, geminos genitiuos habuerunt Mis, Tis, Sis, qui actionem, siue possesionem significabant, in quorum locum successerunt possesiua meus, tuus, suus. mei uero, tui, sui, pasionem. Item numero multitudinis nostrum, uestrum, qui actionem, seu possesionem significabant, pro quibus multis locis utimur deriuatiuis Noster, Vester: Nostri uero, & Vestri passionem. Genitiuus sui pluralis numeri una tantum terminatione fuit

contentus, qui passionem significat, cuius loco utimur deriuatiuo suus, cum actio, seu possessio significatur, ut uiri sapientes non fidunt suæ ipsorum prudentiæ. Gigantes suis ipsorum uiribus freti immania facinora commiserunt. Non sui ipsorum prudentiæ, uiribus. Hæc illi. Dicam etiam ego si tibi molestum non est, quod sentio. Mis, Tis, Sis, dandi, uel auferendi casus suspicor fuiße apud priscos pro meis, tuis, suis, duabus uocalibus in unam coeuntibus, quemadmodum sas pro suas Ennius apud Festum. Virgines nam sibi quisq. Romanus habet sas. Idem. Postquam lumina sis oculis bonus Ancus reliquit. sas inquit Festus pro suas, & sis pro suis. Si Donatus, Seruius, Priscianus, qui nobis genitiuos Mis, Tis. reliquerunt, legissent hunc locum Ennij, dixißent proculdubio etiam genitiuum sis fuisse apud ueteres, quod Priscianus negat lib. 13. his uerbis. Sui, quod debuit secundum analogiam eße sui, uel sis, dubitationis caussa, ne uerbum eße putaretur, recusauerunt proferre. Donatus, Seruius cum declinant pronomina, mei, uel mis, tui, uel tis, solent dicere nullam de sis facientes mentionem. Diomedes Grammaticorum (ut creditur) coryphæus mis, tis. sis, prorsus omisit, neque apud Varronem, Gellium, aut alium ex ueteribus, quod meminerim, de his genitiuis ulla fit mentio. Illud Plauti Pæn. Da diem hunc sospitem quæso rebus mis agundis; in libris correctisſimis meis legitur. Illud Ennij, quod affert Priscianus. Ingens cura mis cum concordibus æquiparare? Laurentius, ingens cura mis est concordibus æqui parare, Credo legendum esse ingens cura meis est concordibus æqui parare: sic enim constat uersus ex trita litera S. deinde uocali præcedenti elisa more prisco sic, ingens cura me est concordibus æqui parare. Ne longior sim Genitiui, Mei, Tui, Sui, apud uetustisſimos tùm passionem, tùm actionem significabant, loquebantur enim more Græcorum, Pater mei, tui, sui, pro meus, tuus, suus, quæ non dum inuenta erant, quibus inuentis exoleuit illa prisca locutio pater mei labor mei, in cuius Locũ successit hæc, pater meus, labor meus, sed de hac re paulo post accuratius. Quod ad Genitiuos multitudinis attinet, suspicor priscos illos mortales primo nostrorum, uestrorũ dixisse, nam hic exitus

est omnium secundæ inflexionis. Plaut. Most. Verum illuc esse maxima pars uestrorum intelligit, quibus anus domi sunt uxores, quæ nos dote mereuerunt. Vestrorum pro uestrum positum est, ut Apollinaris docet apud Gellium lib. 2. cap. 5. Deinde concisa dictione arbitror fecisse nostrum, uestrum, unde quidã nota circũflexi toni ultimas insigniunt, quibus ueteres passiuè, actiuè, ac possessiuè usi sunt: unde Gracchus misereri uestrum dixit. Et quadrigarius Cai Mari ecquando te nostrum, & Reipub. miserebitur? Quæ ibidem apud Gellium inuenies; Postremo ab illis facti sunt genitiui Nostri, Vestri, sed inuentis deriuatiuis noster, uester credo placuisse eruditiori seculo, ut nostri, & uestri in frequenti essent usu; nostrum, & uestrum cum certis tantum dictionibus iungerentur, de quibus mox dicemus. Diomedes antiquitatis, scriptorumq. ueterum benè peritus in flectendis pronominibus genitiuos nostrum, uestrum posuit, non nostri, uestri, fortasse ut doceret hunc proprium esse genitiuum, id quod Apollinaris etiam credidit adeò, ut affirmarit dicendum esse miserere nostrum, non nostri; qua tamen in re ei seculum eruditius refragatur. Cap. in libello de Orthographia, nostri, inquit, nostrorum, nostrum uenit à Nos, Vestri uestrorum, uestrum à Vos.

Genitiui Mei, Tuï, Sui, Nostri, Vestri.

Verba participia, & nomina adiectiua, quę patrium casum postulant, genitiuis mei, tui, sui, nostri, uestri gaudent. Cic. Att. 3. Te oro, ut quibus in rebus mei tui indigebunt, nostris miserijs ne desis. Idem pro Rab. Posth. Equitem Romanum ueterem amicum suum studiosum, amantem, obseruantem sui labentem excepit. Idem 4. Catil. Habetis ducem memorem uestri, oblitum sui. Cæs. ad Cic. 9. ad Att.

Nihil enim malo, quàm & me mei similem esse, & illos sui.

Nomine verborum intelliguntur etiam gerundia; & supina, si quando eorum usus inciderit, ut non est tempus obliuiscendi uestri, nostri, non uestrum, nostrum. Cum genitiuis mei, tui, sui, nostri, uestri copulari possunt participia ut, non sum oblitus tui absentis. Plancus Cic. Ep. 10. Facultas optabilis tui præsentis si mihi esset, nunquam à tuis consilijs discreparem. Cic. Ep. 1. Cognoscent omnes tui præsentes tui absentis amorem. Item cum gerundijs, ut uocant, adiectiuis, ut ignosce auia non fuit mihi copia uidendæ tui. Cic. Epist. 2. Hoc quidquid attigi, non feci inflammandi tui causa, sed testificandi amoris mei. Cum nominibus tàm Substantiuis, quàm Adiectiuis negat Laurentius posse hos genitiuos iungi exceptis his, unius, solius, ipsius ut, tui unius non misereris? Vnus quisque sui ipsius curam gerit. Affert idem locum Ter. Heaut. Hem tot mei solius soliciti sunt caussa? Vbi in omnibus libris, quos quidem uiderim, mea solius legitur. Certe non uideo cur non dicatur benè latinè pudet me tui hominis uanissimi. Non te miseret mei miseri, & infelicis? Sic Teren. Heaut. Atq. inopis nunc te miserescat mei. Quod si pronomen ambiguam orationem efficiat, mutetur loquendi ratio, qualis esset. Miserere mei famuli inopis, peto à te ut mihi miserrimo famulo subuenias. Sed in hoc loquendi genere ferè omittantur hæc pronomina sic, here miserere famuli, pater memineris filij, non te miseret huius calamitosi exulis?

Exceptio.

Interest tamen, & Refert ablatiuos, mea, tua, sua, nostra, uestra sibi uendicarunt, quibus ablatiuis addi poßunt genitiui Vnius, solius, ipsius, cæteriq., qui poßeßiuis adduntur ut,

mea unius intereſt, tua ſolius refert, noſtra ipſorum intereſt uitia extirpare. Tua Rempublicam adminiſtrantis intereſt ſemper uigilare.

Hic nulla ueterum occurrunt teſtimonia: dicemus etiam ueſtra paucorum intereſt ciues conſeruare, quia ueſtris paucorum laudibus legimus apud Brutum. At ueſtra, ſeu noſtra omnium intereſt benè uiuere, tùm dicam, cum apud idoneos auctores legero genitiuum omnium poſſeſſiuis iunctum. Interim dicam, intereſt omnium noſtrum rectè uiuere. Refert omnium ueſtrum ante actæ uitæ rationem reddere. In qua locutione genitiuus omnium à uerbis refert, intereſt, regitur, at genitiui noſtrum, ueſtrum, à nomine omnis, quod partitiuum eſt. Liu. 2. Bel. Mac. Macedonum ferè omnibus, ut manerent, perſuaſit. Plin. lib. ij. cap. 37. Piſcium omnibus ſerrati dentes. Qui uero intereſt noſtra omnium dixerunt, ſequuti ſunt Laurentium, qui apud Cic. 3. de Orat. ut ſupradiximus legit. Voluntati ueſtræ omnium parui, cum in omnibus libris ſcriptum ſit, Voluntati ueſtrum omnium parui. Quo pacto frequentisſime loquitur Cicero, ut mox dicemus. Quoniam paulo ante planum factum eſt pronomina poſſeſſiua tum ſubſtantiui, tùm adiectiui nominis genitiuos admittere, ſtudium tuum adoleſcentis, pectus tuum hominis ſimplicis. Quid igitur cauſæ eſt, cur timeamus dicere intereſt tua prætoris prouinciam à piratis defendere? Refert mea conſulis Rempub. Saluam, & incolumem ſeruare. Si tamen oratio durior uidetur, qualis maxime eſt, cum propria adduntur, ut intereſt mea Antonij diſcipulos in officio continere, uel omittantur propria, ut fecit Val. Max. lib. 6. cap. 2. de Theodoro philoſopho loquens. Mea quidem nihil intereſt humi ne, an ſublime putreſcam; Aut omittatur pronomen ipſum, quod fecit Cic. 1. Tuſc Theodori quidem nihil intereſt humi ne, an ſublime putreſcat: ubi de ſe loquutur ipſo Theodorus. Deniq. ſi dicas. Intereſt tua Cæſaris uictis ignoſcere, grammaticè quidem, & more græcorum loqueris, unde eſt illud D. Pauli

Ἐι ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ παύλου, salutatio mea manu Pauli. Neque hoc solum è græco sumptum est, ut Laurentius significat, sed ea, quæ supra ex Cic. Catil. Plin. & cæteris attulimus. Lege Budæi Com. Linguæ Græcæ, inuenies nostros ab eis fuisse mutuatos hoc genus loquendi. Sed ut ad rem redeam, elegantius dices, tua ò Cæsar interest uictis ignoscere. Si ad grammaticorum normam nobis loquendum est, non ponuntur ablatiui mea, tua, sua, nostra, uestra, pro genitiuis mei, tui, sui, nostri, uestri; ut qui passionem significent, sed pro mis, tis, sis, nostrum, uestrnm. Nam cum dico, Interest mea Rempub. gubernare, mea actionem significat. Sed de his fortasse plus nimio.

II Exceptio.

Nomina numeralia, partitiua, comparatiua, & Superlatiua genitiuos nostrum, uestrum exigunt. Liu. 1. ab urbe. Imperium summum Romæ habebit, qui uestrum primus ò iuuenes osculum matri tulerit. Cur. lib. 8. Nolo singulos uestrum excitare. Cic. ad Q. Fra. lib. 2. Domus utriusquè nostrum ædificatur egregiè. Idem contra Rul. 2. Omnibus uobis, aut maiori uestrum parti. Maximus natu uestrum.

Si nominibus, uerbis, participijsq., quæ genitiuos nostri, & uestri ante admittebant, addantur numeralia, partitiua, comparatiua, ac superlatiua, nostri, uestri, in nostrum, uestrum, migrabunt. Recte dicitur sum memor uestri, adde singulorum, utriusque, omnium, paucorum, multorum, necessariò dices, sum memor uestrum singulorum, utriusque, omnium, paucorum, multorum, quia hæc, cum sint numeralia, aut par-

titiua genitiuos nostrũ, uestrũ, non nostri, uestri, postulant. Nam cũ dicimus sum memor uestrũ utriusque, genitiuus utriusq. à nomine memor regitur, at genitiuus pronominis uestrum à partitiuo uterque. Vt enim dicimus, uterque uestrum est doctus, sunt præceptor utriusq. uestrum, utriq. uestrũ sum gratus, utrũq. uestrum doceo: in quibus uestrum semper regitur à partitiuo, sic etiam dicimus sum memor uestrum utriusque. Sic misereor uestrum trium ego uestrum singulorum, oblitus est nostrum paucorum. Indigeo uestrum omnium, interest nostrum omnium te bene ualere. Sic solet Cicero genitiuo omnium adiungere Nostrum, uestrum, contra Rullum 2. Tunc contra hanc Romam communem patriam omnium nostrum illa altera Roma quæreretur. Idem in Catil. 4. Video Patres conscripti in me omnium uestrum ora, atq. oculos coniectos esse. Idem ad Att. ij. Vt iam omnium iudicio constitutum esset omnium uestrum bona prædam esse illius uictoriæ. Idem Ep. 15. Tum ipsius caussa gaudeo, tùm me hercule etiam omnium nostrum. Idem 1. de Orat. Vel quia est patria parens omnium nostrum.

Pronomina post Substantiua.

Possessiua meus, tuus, suus, noster, uester cohærent cum substantiuis genere, numero, casu, cum possessio, uel actio significatur, ut liber meus, ager tuus, studium nostrum, labor uester.

Græci cum possessio uel actio significatur, fermè utuntur genitiuis primitiuorum πατήρ μου pater mei, pro πατὴρ ἐμός pater meus πατήρ ἡμῶν pater nostrum, uel nostri, pro πατὴρ ἡμέτερος pater noster, Latini contra possessiuis utuntur, cum actio, uel possessio significatur, pater meus non mei, pater noster non nostrum, aut nostri. Prisci tamen Romani antequam inuenta essent deriuatiua uidentur fuisse usi genitiuis primitiuorum Græcorum more, cuius rei extant non obscu-

ra uestigia. Plaut. Pseud.

Si ex te tacente fieri possem ego certior here,
Quæ miseriæ te tàm misere macerent,
Duorum labori ego hominum parsissem lubens
Mei rogandi, & tui respondendi mihi.

Mei inquit Apollinaris apud Gel. lib. 20. cap. 5. non dixit Plautus ab eo quod meus, sed ab eo quod est ego Itaque inquit idem, si dicere uelis patrem mei pro patrem meum, quo Græci modo τὸν πατέρα μȣ dicunt, inusitatè quidem, sed rectè profectò, eaq. ratione dices, qua Plautus dixit labori mei, pro labore meo: hæc ille. Cic. ad Att. lib ij. Quinctus misit filium non solum sui deprecatorem, sed etiam accusatorem mei. Idem Ep. 1. Is hac regia caussa excepta cæteris in rebus se acerrimum tui defensorem fore ostendit. Idem Ep. 2. Eam rem unius tui studio me assequi posse confido. Budæus illud Cic. in Vat. Ciuitatis salutem cum mea unius salute esse coniunctã, sic legit, Ciuitatis salutem cũ unius mei salute esse coniunctam: ubi inquit, si enim mea scripsisset, legeretur mea unius, non unius mea, Quo loco significat Budæus utendum nobis esse genitiuis mei, tui, sui, cum præcedunt nomina unius, solius. Vt unius mei opera seruata est Respub. solius tui studio maximos honores adeptus sum. Vnius sui opera iurauit Cicero Rempub. esse saluam. Contra, si nomina sequantur, possessiuis utendum esse, ut mea unius opera seruata est Respub. Tuo solius studio maximos honores adeptus sum. Sua unius opera iurauit Cicero Rempub esse liberatam. Liu. 2. ab urbe. Gratæ in uulgus leges fuere, quas cum solus pertulisset, ut sua unius in his gratia esset, tum deinde comitia collegæ subrogando habuit. Idem lib. 6. Bel. Mac. Censuerunt ergo quos ludos inconsulto senatu ex sua unius sententia uouisset, eos uel de manubijs, si quam pecuniam ad id reseruasset, uel sua ipse impensa faceret. Hæc duo Liuij loca iccirco attuli, quod quidam uir alioqui doctus existimauit semper sui utendum esse præcedente, uel sequente nomine. Neque id quod modo ex Budæo diximus semper est uerum, nam Cic. ad Att. Ep. ij. cum nomen præposuisset pronomini, nihilo minus usus est possessiuo. Se-

lius .n. meum peccatum corrigi non potest, alia præterea, ut ad rem redeamus; sunt testimonia , ubi primitiua pro deriuatiuis ponuntur . Idem. 4. Philip. Frequentia uestrum incredibilis, concioq. Quirites tanta , quantam meminisse non uideor , & alacritatem mihi summam affert Reipub. defendendæ, & spem recuperandæ libertatis . Idem pro Plan. Quare noli me ad contentionem uestrum reuocare Lateranensis . Ibidem. Possumus eripere orationi contentionem uestrum .

Exceptio.

At, si substantiua significent partem aliquam generalem corporis , siue animi, cuiusmodi sunt pars, dimidium , aliquid, genitiuis primitiuorum utemur . Vt nullam partem mei amisi , hoc est non amisi manum , pedem , memoriam . Amisisti ne quicquam tui ? Cic. 5. de Fin. Cui proposita est conseruatio sui , necesse est huic partes quoque sui cariores esse .

Appendix.

Substantiua, quibus ambigua est significatio, ut caritas , amor , memoria , desiderium, itemq. cætera , si possessionem , actionemuè significent , possessiuis adhærescunt , ut amor meus , desiderium meum, quo amo, desideroq. Sin passionem significent , genitiuos mei , tui , sui , nostri , uestri , flagitant , ut amor mei , desiderium mei , quo amor , desideror q. Cic. Att. 7. Dionysium

flagrantem desiderio tui misi ad te. Idem Att. 1. Auiam tuam scito desiderio tui mortuam esse. Idem Ep. 10. Me impulit tui caritas. Idem ad Q. Fra. Nunc decedens relinque, quæso, quam iucundißimam memoriam tui. Aliquando utrunque coniũgitur. Idem Att. 13. Nicias te, ut debet amat, uehementerq́: tua sui memoria delectatur. Idem Ep. 12. Grata mihi est uehementer memoria nostri tua.

Non in omnibus, quibus anceps est significatio, hoc obseruatur, nam crimen meum, uulnus meum, iniuria mea, dicitur etiam mihi illata. Item imago mea, tua, sua, nostra, uestra, non solum, quæ possidetur, sed etiam, quæ refert, & representat. Plaut. Men. Quid negotij est? Tua est imago tàm consimilis tibi, quam potest. Cic. pro Sex. Ro. Vt effictos mores nostros in alienis personis, expressamq́. imaginem nostram, uitæ quotidianæ uideremus. Idem Ep. 5. Nec minus enim est Spartiates Agesilaus ille perhibendus, qui neque pictam, neque fictam imaginem suam passus est esse. Mart. lib. 2. Et digna speculo fiat imago tua. Præterea causa mea tua, sua, nostra. Cic. Ep. 15. Abesse te mea caussa moleste fero, tua gaudeo. Idem Ep. 16. Non tàm mea caussa, quàm tua doleo te non ualere. Idem Att. 8. Si me uellet sua, aut Reipub. caussa Luceriam uenire. Sic apud Cic. Frequenter Papinianus caussa mei, Vlpianus sui dixit, Malim cum Cicerone loqui. Ter. Phor. Nam neque negligentia tua, neque odio feci tuo, pro tui. Idem Hea. Facile scires desiderio id fieri tuo, pro tui. Apud Budæum Com. Linguæ Græcæ plura inuenies huius generis.

Reciproca sui, sibi se.

Reciproco sui, sibi, se utimur, cum tertia persona transit in se ipsam, ut Cæsar recordatur sui, indulget sibi, amat se, loquitur secum. Cic. 5. de

Fin. Eorum est hæc querela, qui sibi cari, seseq. diligunt. Idem 1. de Nat. Ipse sibi displicet.

Reciprocare, ut inquit Varro lib. 6. de lin. lat. ab recipere fictum est, siue à procare, quod poscere quondam significabat. Unde grammatici reciproca pronomina appellarunt, quòd ad eandem personam sese recipiant, unde profecta sunt, eandemq. reposcant. Vtimur & sui, sibi, se, cum intercedit obliquus tertiæ personæ, ad quem refertur reciprocum. Video hominem cædentem se flagris, audio auum tuum non esse compotem sui. Suspicor Ciceronem iniquo animo tulisse contemptum sui. Cic. in Cat. 4. Habetis ducem memorem uestri, oblitum sui. Cæsar ad Cic. Ep. 9. ad Att. Nihil enim malo, quàm & me mei similem esse, & illos sui. Quin. 6. Declam. Tu primo docuisti filium sibi non parcere. Reperitur interdum Reciprocum pronomen positum pro Demonstratiuo is, ipse. Luc. lib. 5. quæ mox sibi proxima uenit in somnis, sibi pro ei. Cic. 2. Philip. Non enim à te emit, sed prius quam tu suum sibi uenderes ipse possedit. Quod Budæus in Com. Linguæ Græcæ docet fieri more græcorum.

Et accedente altero uerbo, Marcellus te Cæsar precatur, ut miserearis sui, ignoscas sibi, se in fidem tuam suscipias, ne se hostem existimes. Cic. in Orat. Ne ipse quidem sua tanta eloquentia mihi persuasisset, ut se dimitterem. Idem pro Sex. Ros. Nunc sibi ex animo scrupulum, qui se dies, noctesque stimulat, ac pungit, ut euellatis postulat. Att. Pompeius à me petierat, ut secum, & apud se essem quotidie.

Vtuntur aliquando scriptores accedente altero uerbo demonstratiuis pro reciprocis. Quin. 3. Declam. Neque ignorauit,

quæ manerent eum pericula pro se. Idem 1. Qua propter nos petit, ut illum miserum putetis, nisi & innocens fuerit pro se.

Reciprocum Suus.

Reciproco Suus utimur, cum tertia persona transit in rem à se possessam, ut Cic. recordatur Tyronis liberti sui, indulget liberis suis, defendit suos clientes, scripsit hanc epistolam manu sua. Cic. 3. Ver. Aiebat multa sibi opus esse, multa canibus suis. Idem 2. de Orat. Si Feræ partus suos diligunt, qua nos in liberos nostros indulgentia eße debemus?

Vtimur etiam Suus, cum additur alter obliquus tertiæ personæ, ad quem refertur possessio, ut percussisti illum gladio suo. Relinquam legentibus iudicium suum, uidi Pompeium spoliatum ornamentis suis, percontatus sum illum de regno suo, alloquutus suum Cæsarem ante domum suam, cepi columbam cum pullis suis, in nido suo, extra, prope nidum suum, cepi lupam & catulos eius, nunquam suos, quia intercedit coniunctio. Cic. de Som. Sci. Itaque ego illum de regno suo, ille me de nostra Repub. percontatus est. Ter. Adel. Suo sibi hunc gladio iugulo. Cic. Att. lib. 6. Sed & tum præsens, & postea creberrimis litteris non destiti rogare, & petere mea causa, suadere, & hortari sua, Vbi illum, uel eum, subauditur, ad quod refertur poßessio. Lauren. His locis potius eius, illius, ipsius dixisset, maxime ubi intercedunt præpositiones, nisi addatur nomen adiectiuum, participium, aut uerbum, ad quæ referatur possessio. Vt inueni Leonem iratum ob amissam prædam suam, uideo columbam tristem in periculo suorum pullorum, sentio hominem ambulantem per domum suam, scio illum dolere fortunam suam. Si tamen oratio fuerit ambigua, quod fit, cum

tres sint personæ, & poßeßio ad secundo loco positam refertur, tunc utemur genitiuis eius, illius, ipsius, ut uulpes cæpit gallinam cum pullis eius. Si uero possessio referatur ad primò loco positam, suus utendum erit. Vt Deus tuetur hominem propter clementiam suam. Inuenitur interdum suus pro eius, ipsius, illius. Cic. 4. Philip Quod autem erat præsidium salutis, libertatisq. uestræ, si C Cæsaris, fortissimorumquè sui patris militum exercitus non fuisset? Idem ad Att. Ep. 4. Memmius candidatus pactionem in senatu recitauit, quam ipse suus competitor Domitius cum conss. fecisset.

Et accedente altero uerbo, ut timet Pompeius, ne à suis ueteranis deseratur. Rogat te Cæsar, ut suas partes sequaris.

Appendix.

Vtimur præterea reciproco suus, cum res possessa in possessorem transit. Cic. Att. 9. Vlciscentur illum mores sui. Idem de Aruf. Sua concio risit hominem. Idem pro Ses. Hunc sui ciues è ciuitate eiecerunt. Idem Att. 10. Indulsit illi quidem suus pater semper.

Cum suus est substantiuum, nemo ferè loco eius utitur genitiuis illius, ipsius, eius. Vt reperi eum cum suis, siue inter suos. Cic. de Fin. Quæsiuit saluus ne eßet clypeus; cum saluum esse flentes sui respondissent, rogauit &c. Item cum ponitur pro proprius, ut De hac re dixi suo loco. Referam hæc omnia suis locis.

PRAEPOSITIONVM CONSTRVCTIO.

VERBA Absoluta, & Intransitiua præpositionum beneficio in casus transeunt. Cic. 2. de Orat. Cum etiam tum in lecto Crassus esset, & apud eum Sulpitius sederet, Antonius autem inambularet cum Cotta in porticu, repentè eo Quinctus Catulus senex cum Caio Iulio fratre uenit. Transitiua præter proprium casum etiam præpositiones cum suis casibus admittunt. Cic. de Amic. Nihil est amabilius uirtute, nihil quod magis alliciat homines ad diligendum: quippe cum propter uirtutem, & probitatem eos etiam, quos numquam uidimus, quodam modo diligamus.

Verba composita sæpè casum præpositionis habent. Cic. 5. de Fin. Cur ipse Pythagoras, & Aegyptum lustrauit, & Persarum Magos adijt? Idem. ad Q. Fra. Imperator noctu urbem hostium inuasit. Et repetita præpositione. Idem 3. Ver. Cæteri hæredes adeunt ad Verrem. Idem ij Philip. In Galliam inuasit Antonius, in Asiam Dolabella, in alienam uterque prouinciam. Hanc repetitionem amant multa uerba composita ex prepositionibus A, ab, ad, con, de, e, ex, in. Idem de Amic. Tu uelim a me animũ parũper auertas.

Lælium loqui ipsum putes. Idem. Ad Q. Fra. 3. Abduco equidem me ab omni Reipub. cura.

Omnium exempla crebro apud idoneos auctores reperiuntur. Cic. 2. Off. Itaque se alij ad philosophiam, alij ad ius ciuile, alij ad eloquentiam applicant. Idem pro Sylla. Agedum conferte nunc cum illius uita uitam P. Syllæ. Sic consentio, comparo, congruo, colludo, conuiuo. Idem in Pis. Suum quemque scelus de sanitate, ac mente deturbat. Sic detraho, detrudo, deijcio, depello. Cic. de Inu. Alterius eorum, qui sine nummis erat, gladium propter appositum è uagina eduxit. Eiusdem generis sunt egredior, eijcio, emergo, emigro, emineo, emitto, euoco, euolo. Idem pro Mil. Hæc tanta uirtus ex hac urbe expelletur, exterminabitur, eijcietur? Sic exeo, excedo, exturbo. Idem in Cati. 4. In foueam quoniam incidit bellua, obruatur. Sic incurro, inijcio, ingredior, intueor, intro, &c. quæ motum ad significant, Repetitur etiam In, cum quies significatur. Idem de Amic. Digni sunt amicitia, quibus in ipsis inest causa, cur diligantur. Idem pro Deio. In exulcerato animo facile fictum crimen, insidet. Nonnulla ex ijs etiam datiuum postulant, quemadmodum suo loco dictum est.

Casus præpositionum.

Accusatiuo seruiunt ad, apud, ante, aduersus, uel aduersum, cis, citra, circiter, circum, contra, erga, extra, intra, inter, infra, iuxta, ob, penes, per, pone, post, prope, propter, præter, secundum, supra, secus, trans, ultra, uersus, usque.
325. *Cic. in Bru. In pratulo prope Platonis statuam consedimus. Idem. Att. Secundum te nihil est*
395. *mihi amicius solitudine. Idem. 4. Ver. Erant acceptæ pecuniæ à Caio Verrutio, sic tamen, ut*

usque alterum R, litteræ constarent integræ, reliquæ omnes essent in litura.

Varium usum, significationemq; præpositionum audiendis, legendisq; ueterum scriptis discent paulatim adolescentes, quæ si in locum unum congerantur, molestiam, tædiumq; afferunt. Exaduersus reperitur apud Cic. lib. 1. de Diu. Ara inquit, Aio loquenti, quam septam uidemus exaduersus eum locum, consecrata est.

Versus.

Versus suo casui postponitur. Cic. Att. Verti me à Minturnis Arpinum uersus. Sulp. ep. 4. Ex Asia rediens, cum ab Aegina Megaram uersus nauigarem, cœpi regiones circum circa prospicere.

Versus à ceterarum præpositionum natura dissidet, sunt enim dictæ præpositiones, quòd cæteris partibus præponantur. Præponitur huic præpositioni interdum ad. Liu. 1. ab ur. In lapide ad meridiem uersus consedit.

Ablatiuo gaudent A, ab, abs, absque, cùm, coram, clam, de, e, ex, pro, præ, procul, palam, sine. Cic. in Pis. Mihi uero ipsi coram Genero meo propinquo tuo quæ dicere ausus es? Idem. Att: 15. Paulo clam ijs eam uidi. Liu. 6. ab urbe. Rem creditori palam populo soluit. Idem. 7. Bel. Mac. Haud procul occasu solis redeundi in castra tempus erat. 233

Palàm sæpe in oratione Ciceronis in Salustium reperitur. An turpius est patres conscripti scribentem mentiri, quam illum palàm hoc ordine dicentem? Et palàm uniuersis recitare. Et postposita. Quòd si quippiam eorum falsum est, his palam refelle. Procul frequentissime ablatiuum habet. Liu. 7. Bel. Mac. Haud procul seleuci castris ad caput Cayci amnis statiua habuit. Ibidem. Porta egressus haud procul statione hostium occasionem opperiens consedit. Et postposita apud Ciceronem. ep. 7. Nam multi suam rem bene gessere, & publicam patria procul. Hanc præpositionem nondum cum accusatiuo legi, nam illud Liu. lib. 7. Bel. Pun. Sed ut locus procul muros satis æquus agendis uineis fuit, ita & cætera, corruptè legitur muros, pro muro. Item apud Plin lib. 9. cap. 53. Pausilypum uilla est Campaniæ haud procul Neapoli, ablatiuus est. Citatur & Curtius sed incerto libro, quem totum perlegere mihi non licuit: sed suspicor locum mendosum esse. Clam cum accusandi casu iungitur. Cic. in Sal. Timens ne facinora eius clam uos essent. Apud ueteres frequentius. Plaut. Cas. Bona multa faciam clam meam hanc uxorem.

Tenus.

Tenus, quemadmodum, uersus, postponitur, atque ferè patrium casum desiderat, si nomen sit multitudinis. Cæl. ep. 8. Rumores illi de comitijs Cumarum tenus caluerunt. Sin singulare sit nomen, ablatiuo gaudet. Liu. lib. 6. Bel. Pun. primi. Adeo nudauerat uada, ut alibi umbilico tenus aqua esset, alibi genua uix superaret.

Tenus nonnunquam cum ablatiuo copulatur etiam: cum nomen plurale est. Cels. lib. 1. c. 3. Huic abunde est, loco tepido demittere se inguinibus tenus in aquam calidam.

A, Ab, Abs.

A, consonantibus præponitur. Cic. Att. Antonius à fronte, à tergo, à lateribus tenetur. Ab, uocalibus. Idem. Att. Cura, & effice, ut ab omnibus, & laudemur, & amemur. Et nonnullis consonantibus. Idem pro Clu. Ab nullo ille liberalius, quàm à Cluentio tractatus est. Idem Att. Rex ab Senatu appellatus est. Præcipue l, r, & i, ut ab legatis, ab Romanis, ab Ioue. Abs t, & interdum q. Ter. And. O Daue ita ne contemnor abs te? Idem. A del. Abs quiuis homine beneficium accipere gratum est.

Historici, præcipue Liuius, liberius utuntur præpositione ab, ab Classe, ab Carthagine, ab Delio, ab Dictatore, ab Numa, ab Gallis, ab Seruio, ab Samnitibus, ab Tarquinijs, ab Tergo.

In, Sub, Super.

In, Sub, Super, modo accusandi, modo auferendi casum pro uaria significatione postulant. In, cum uerbis motus accusatiuum amat. Cic. in Cat. Egredere ex urbe Catilina, in exilium proficiscere. Item pro erga, contra, ad, pro, per, ut Brutus fuit pius in patriam, crudelis in liberos. Olera, & pisciculos minutos fero obolo in cœnam. Commodaui tibi librum in horam,

diem, mensem, annum. Cic. in Cat. Crescit in dies singulos hostium numerus.
Cum uero quies, aut aliquid fieri in loco significatur, ablatiuo gaudet, ut sum in templo, deambulo in foro, & cumponitur pro inter. Cic. Hoc primum sentio nisi in bonis amicitiam esse non posse.

Sub.

Sub ferè accusandi casum postulat pro circiter, per, paulo ante, tempusq; adsignificat, ut sub uesperum, sub noctem, sub lucis ortum, sub idem tempus hæc gesta sunt. Cæs. 1. Bel. Ciu. Pompeius sub noctem naues soluit. Liu. 2. Bel. Pun. Sub equestris finem certaminis coorta est peditum pugna. Item pro post. Cic. ep. 10. Sub eas litteras statim recitatæ sunt tuæ, & cum uerbis motus. Clodius se sub scalas tabernæ librariæ coniecit, Nix sub aspectum, & & tactum cadit. Cum uerbis quietis ablatiuum petit: ut consedimus sub umbra Platani. sub nomine pacis bellum latet.

Super.

Super accusatiuo seruit cum præpositioni subter contraria est, maximè cum motus significatur, ut sedeo super saxum, tegula cecidit super caput.

Item cum significat inter, ut super cœnam occisus est, Præter Vltra, ut super cætera scelera hoc etiam facinus commisisti. Erant super mille imperatores imperante Augusto.

Ablatiuo adiungitur, cum pro, de, ponitur. Cic. Att. 16. Hac super re scribam ad te Rhegio. Et interdum cum uerbo quietis, maximè apud poetas. Virg. Egl. 1. Hic tamen hac mecum poteris requiescere nocte Fronde super uiridi.

Multo latius patet harum trium præpositionum usus, nam dicimus uiuere in diem, id est præsentis diei tantum rationem habere, scribere epigramma in aliquem, quod modo laudem, modo uituperationem significat. Hæc in rem tuam sunt, hoc est utilia, sub specie pacis, sub umbra fœderis, id est prætextu pacis. Sub pœna mortis, sub hasta, sub corona uenire Suet. in Claud. Cæs. cap. 43. Et in Nerone Claudio. cap. 54. Sub exitu uitæ dixit, pro sub exitum. Super frequentissimè cum uerbis quietis accusatiuo seruit. Cic. 2. de Leg. Demetrius super terræ tumulum noluit quicquam statui, nisi columellam. Idem 2. de Fin. Et uelle imprudentem super eam assidere. Super pro ultra præcipuè reperitur apud Suet. in Aug. cap. 35. Ordinem Senatorium afluentem deformi, & incondita turba (erant enim super mille, & cætera) ad modum pristinum, & splendorem redegit. Et in Iul. Cæs. cap. 34. Veteranis legionibus prædæ nomine in pedites singulos super bina sestertia dedit. Et pro præter. Idem in Claud. Cæs. cap. 26. Quam cum comperisset super cætera flagitia, atque dedecora Caio Seruilio etiam nupsisse, supplicio affecit. Ponitur & pro inter. Plin. ad Sempronium Rufum lib. 4. De huius nequitia, sanguinarijsq. sententijs in commune omnes super cœnam loquebantur. Neque Peracta cœna significat, ut uulgo loquimur, sed inter cœnam ut solet Cic.

loqui ad Q. Fra. lib. 3. Hoc inter cœnam Tironi dictaui, ne mirere alia manu esse; & inter scyphos. Treb. lib. 7. Illuseras heri inter scyphos, quòd dixeram. Curt. lib. 7. Super mensam, & 8. Super uinum, & epulas dixit.

Subter.

Fermè, accusandi casum poscit, siue quietis; seu mo
380 - *tus uerbis adiungatur. Cic. 1. Tusc. Plato iram in pectore, cupiditatem subter præcordia locauit.*

Interdum, apud poetas potissimum, ablatiuum habet. Virg. lib. 9. Cum tamen omnes ferre libet subter densa testudine casus.

Præpositio uersa in aduerbium.

Præpositio cum casu priuatur in aduerbium migrat. Cic. Att. 4. Tu aduentare, ac prope adesse iam debes. Idem. pro Flac. Multis post annis pecunia recuperata est. Idem. 2. de Nat. Sensibus, & animo ea, quæ extra sunt, percipimus.

Huius generis sunt antè, contra, citra, circum, circiter, extra, intra, infra, post, prope, pone, ultra, usque, & nonnullæ aliæ. Cic. Att. 14. Id ipsum quod me mones, quatriduo antè ad eum scripseram. exempla passim sese ipsa intrudunt.

Præpoſitiones alijs præpoſitionibus præpoſitæ.

Præpoſitiones nonunquam alijs præpoſitionibus præponuntur. Cic. Ibi eſſe uolo uſque ad pridie Kalendas Maias. Idem De Q. Fratre nuntij nobis triſtes, nec uarij uenerunt ex ante diem Nonas Iunias uſque ad pridie Kalendas Septembris. Vſque tamen ferè alteram præpoſitionem deſiderat. Idem 7. Ver. Maximis in laudibus uſque ad ſummam ſenectutem ſumma cum gloria uixit. Niſi præponatur nominibus oppidorum. Idem 6. Ver. Sacerdotes uſque Ennam profecti ſunt. Ter. Adel. Miletum uſque obſecro? Idem Eun. Ex Aethiopia eſt uſque hæc. Cic. 1. de Nat. Vſque à Thalete enumeraſti ſententias philoſophorum.

Vſque aliquando etiam, cum proprijs oppidorum præponitur, alteram præpoſitionem admittit. Cic. pro Deio. Cui magnificentiſſima dona uſque ad Numantiam miſit. Alia his ſimilia exempla inuenies. Cic. Att. Ep.2. Comitia Bibulus cum Archilochio edicto in ante diem Kalen. decimum quintum Nouemb. Ter. Adel. Ex aduerſum eſt fabrica. Pli. lib.ij. cap.16. Gignitur id maxime Arcturi exortu à pridie Idus Septembris. Liu. 1. ab ur. In lapide ad meridiem uerſus conſedit. Cic. 7. Ver. At cum in Italia bellum tàm prope à Sicilia, tamen in Sicilia non fuit. Laurentius ait præpoſitiones aduerbia fieri, cum alijs præpoſitionibus adduntur. Donatus 2. editione. Propoſitio, inquit, ſeperatim aduerbijs non applicabitur, quamuis legeri-

mus de sursum, de subito, de repente, & ex inde, ab usque, & de hinc, sed hæc tamquam unam partem orationis sub uno accentu pronuntiabimus. Nonius tamen Marcellus de doctorum indagine ita inquit, omnes artem sequuti negant aduerbijs præpositionem addi oportere, sed auctoritas ueterum præponi iubet. Cic. de Rep. lib. 6. Cum eis, ut meministis, concursu leuissimæ multitudinis, ære congesto funus de subito esset ornatum.

CONSTRVCTIO ADVERBII.

Nominatiuus post Aduerbium.

EN, Ecce, nominandi, seu accusandi casum admittunt. Cic. pro Deio. En crimen, en caussa. Plaut. Amph. En tectum, en tegulas, en obductas fores. Cic. 6. Ver. Ecce noua turba, atque rixa. Idem 2. de Fin. Ecce miserum hominem, si dolor, summum malum est.

En, tum exprobrando, tum indicando utrunque casum admittit; Indicando, Vir. lib. 1. Aen. En Priamus. Idem in Daphn. En quatuor aras; Plaut. Amphit. En tegulas; Exprobrando, Cic. pro Deiot. En crimen, en caussa, cur Regem fugitiuus, dominum seruus accuset; Senec. in Agamemn. Act. 2. En Paridis hostem; Apud oratores tamen nondum legi, quod meminerim, En cum accusatiuo, indicando, seu exprobrando. Ecce cum accusatiuo sæpe reperi. Terent. Adelph. Act. 5. Scen. 5. Ecce me, qui id faciam uobis. Plaut. Pers. Ecce me, nunquid moror? Idem Menech. Prandi in naui, inde huc sum egressus, te conueni, Ecce rem; Apponitur & datiuus tibi, non sine lepore; Cic. ad Att. lib. 2. Cum hæc maxime scriberem, ecce tibi Sebosus; Idem 3. Off. Ecce tibi, qui rex Populi Romani, dominusq. omnium gentium esse concupierit.

Genitiuus post Aduerbium.

Satis, abunde, affatim, parum, instar, partim, ergo, pro causa, genitiuum casum postulant. Cic. Att. In isto iuuene quanquam animi satis, auctoritatis parum est; Idem de Clar. Plato mihi unus instar est omnium; Liu. 7. belli Maced. Victoriæ naualis ergo, in unum diem supplicatio decreta est.

Quinct. pro Gladiat. satis, abundeq. pœnarum est; Plaut. Bacch. Tibi diuitiarum affatim est. Instar æquiparationem mensuramq. significat; Cic. Att. 10. Ea uero epistola, quæ uoluminis instar erat, sepæ legenda, sicuti facio; Item similitudinem, effigiemq. Plin. lib. ij. cap. 10. Ruentes ceras fulciunt pilarum instar. Gell. lib. 10. cap. 13. Partim hominum uenerunt, plerunque dicitur, quod significat, Pars hominum uenit, id est Quidam homines; nam Partim hoc in loco aduerbium est, neque in casus inclinatur; Hæc ille, & alia eodem capite. Hæc aduerbia ferè omnia partes nominatiui agunt; Cic. 2. de Orat. Sed eorum partim in pompa, partim in acie illustres esse uoluerunt. Ponuntur & accusatiui loco; Idem in Pis. Cum partim eius prædæ profundæ libidines deuorassent; Idem 1. in Verr. Vt ad dicendum temporis satis habere possim; Suet. in C. Cæs. Se iampridem potentiæ, gloriæq. abunde adeptum. Multum, paulum, tantum, quantum, & cætera huius generis inter nomina substantiua relata sunt.

Aduerbia Superlatiua.

Item Aduerbia Superlatiua à nominibus orta; Cic. de Clar. Maxime omnium nobilium græcis

literis studuit : Idem ibidem , Sæpißimæ audio illum omnium ferè oratorum latinè loqui elegantißimè .

Aduerbia loci.

Vbi , ubinam, ubicunque, ubiuis, quouis , quoquo , nusquam , genitiuos , Terrarum , gentium eleganter admittunt , Cic. Att. 5. Quid ageres , ubi terrarum esses , ne suspicabar quidem : Ter. Adel. Fratrem nusquam inuenio gentium : Dicitur & Longe gentium : Cic. Att. 3. Tu longe gentium abes. Huc spectant aduerbia Eo, Huc, Eo discordiæ uentum erat , ut milites ducem defenderent . Huc malorum uenimus , ut aut nobis seruiendum sit , aut turpiter moriendum .

Plaut. Asin. Perij ego oppido , nisi Litanum inuenio , iam ubi ubi est gentium ? Cic. 1. Catil. O Dij immortales ubinam gentium sumus ? Idem 2. Philip. Qui ubicunque terrarum sunt , ibi est omne Reipub. præsidium ; Terent. Hecyr. Cui quanto fuerat præstabilius ubiuis gentium agere ætatem ; idem Heaut. Abeat potius quouis gentium ; Plaut. Mercat. Mens mihi illam quærere , quoquo hinc abducta est gentium ; Curt. lib. 5. Sed eo rerum uentum erat, ut tàm periculosum esset non credere suis , quàm decipi; Idem lib. 6. Huc enim malorum uentum est , ut uerba mea eodem tempore & Alexandro excusem , & Antiphani .

Pridie, & poſtridie.

Pridie, & poſtridie & genitiuum, & accuſatiuum caſum petunt; Cic. Att. ii. Pridie eius diei uenit; Idem. 3. epiſt. Pridie nonas Iunij cum eßem Brundulij; Idem Att. 16. Hęc ſcripſi pridie eius diei; Idem, Poſtridie ludos Apollinares.

Aduerbium Tunc genitiuum temporis admittit, qui tamen raro apud idoneos reperitur; Iuſtin. lib. 1. Sed de gente obſcura tunc temporis Perſarum regi Cambyſi, mediocri uiro, &c.

Datiuus poſt aduerbium.

Quædam dandi caſum petunt more eorum, unde deducuntur; ut Congruenter, conuenienterq́. naturę, uiuere, dicere, conuenienter rationi. Obuiam alicui ire, procedere, prodire: Nam congruens, conueniens, obuius datiuo gaudent. Cic. 2. de Fin. Non quęro, quid dicat, ſed quid conuenienter rationi posſit, & ſententię ſuæ dicere. Idem: Cæſari ex Hiſpania redeunti obuiam longisſimè procesſiſti.

Accuſatiuus poſt aduerbium.

Propius, proxime accuſandi caſum exigunt: Cic. epiſt. ad Oct. Cur caſtra, longius aduerſariorum caſtris, & propius urbem. mouentur Idem.

10. Philip. Brutus operam dat, ut cum suis copijs quam proximè Italiam sit.

Hæc duo casum præpositionis habent, unde profecta sunt; Liu. 2. ab vrb. Inuenio apud quosdam, idq; propius fidem est, &cæt. Illud uero eiusdem lib. 4. Capuamq; ab duce eorum Capyæ, uel, quod propius uero est, à campestri agro appellatam; Nomen est, nam Propior, & Propius datiuum habent; Idem 3. belli Punic. Fama tenuit, quæ propior uero est, haud plus fuisse modio. Iungitur Propius aliquando cum præpositione A; Cic. 1. de Nat. Stellæ aliæ propius à terris mouentur, aliæ remotius; Senec. Epist. 121. Quotidie propius ab ultimo stamus: In illo Virgilij. 1. Geor. Propius stabulis armenta tenerent, uidetur desiderari præpositio A; Diomedes existimat esse dandi casum; & fortasse rectè; nam, si propior, & propius, & proximus datiuum petunt, nemininiminum uideri debet, si inde facta aduerbia Propius, & Proxime eundem casum sibi uendicent. Cum tamen hæc duo cum uerbo accedendi iunguntur, cuiusmodi sunt illa Ciceronis loca, 1. de Nat. Ad similitudinem enim Deo propius accedebat humana uirtus, quàm figura; & Epist. lib. ij. Ego huic tuæ uirtuti proximè accedo: casus potius à uerbo, quàm ab aduerbijs pendet, nam sine ipsis eosdem habet; Idem 5. in Verr. Si tibi ad aurem accessisset, & dixisset Apronium dictitare, te sibi esse socium. Liu. 4. belli Punic. Accedere mænibus. Cic. in Pis. Non audebit accedere ad ludos.

Abhinc.

Abhinc uerbis præteriti temporis iunctum accusandi, seu auferendi casum postulat: Cic. 4. in Verr. Horum pater abhinc duos & uiginti annos est mortuus. Idem pro Quinct. Quo tempore? Abhinc annis quindecim.

Nondum hoc aduerbium cum uerbis futuri temporis copulatum reperi apud idoneos auctores.

Ablatiuus post aduerbium.

Comparatiua ablatiuo gaudent. Cic. 2. de Inuen. Lachryma nihil citius arescit. Idem Epist. lib. 2. Nemo est, qui tibi sapientius suadere possit te ipso. Teren. Hecyr. Dies triginta, aut plus eo, in naui fui: Idem: Sexaginta annos natus es, ut coniicio, & eo amplius. Plin. Minus quinquennio est, quod prodiere, quæ uocant laurea non ingratæ amaritudinis.

Plus, amplius, minus, modo ablatiuum habent, ut docent allata exempla, modo sine casu ponuntur, sed subauditur coniunctio Quam; Teren. Adel. Homini misero plus quingentos colaphos infregit. Cæs. lib. 4. belli Gall. Quàm ipsi non amplius quingentos equites haberent. Idem. 3. belli Ciuil. In eo prælio non amplius ducentos milites desiderauit: nec enim accusandi casus ab aduerbiis reguntur, sed à uerbis infregit, haberent, desiderauit. Videntur & nominandi casus cum his aduerbiis iungi, cum à verbis pendeant. Cæs. 7. belli Gall. Eo die milites sunt minus septingenti desiderati: Idem lib. 5. eiusdem belli Gall. Naues amplius octingentæ uno erant uisæ tempore. Illud Liuii, Paulo plus uiginti millium alius exercitus fuit, Ea forma loquendi uidetur dictum esse, qua illud eiusdem lib. 7. belli Maced. Regia classis septem, & triginta maioris formæ nauium erat: ibidem, Hostium classis un de nonaginta nauium fuit: Quare non uideo, cur ablatiuus Numero subaudiendus sit. Cum eisdem aduerbiis iunguntur accusandi auferendiq. casus, mensuram significantes, neque ab ipsis reguntur, sed casus sunt communes. Vitru. Ita à pariete distent, ut ne plus pateant palmum. Idem, Ne plus pedes binos distent. Liu. de bello Maced. Aberat eorum acies paulo plus quingentos passus. Idem de bell. Pun. Nunquam nix minus quatuor pedes alta iacuit. Cæs. Millibus amplius quingentis in longum patent.

Aduerbia loci.

Aduerbia, quibus interrogamus sunt hæc, ubi, unde, quo, qua, quorsum.

Hic, illic, istic, & cætera.

Ad interrogationem ubi redduntur hæc, hic, istic, illic, ibi, inibi, ibidem, alibi, alicubi, ubique, utrobique, ubilibet, ubiuis, ubicunque, paßim, uulgo, intus, foris, nusquam, longe, peregre. Item, supra, subter, infra, ante, post, extra, cum fiunt aduerbia; Cic. Nemo est, quin ubiuis, quam ibi, ubi est, esse malit.

Hæc dicuntur aduerbia in loco, seu quæ referuntur ad quietem; quibus Nuncubi, necubi, sicubi, ubi ubi, uspiam, usquam addi possunt, quæ, quanuis ad quietem referantur, tamen ad ubi non redduntur; Cic. 1. de Leg. siue est illa lex scripta uspiam, siue nusquam; Idem 2. Off. Nec est usquam consilio, aut auctoritati locus.

Hinc, istinc, & cæt.

Ad Vnde redduntur hæc, Hinc, istinc, illinc, inde, indidem, aliunde, undelibet, undeuis, undique, undecunque, undequaque, alicunde, utrinque, eminus, cominus, superne, inferne, peregre, intus, foris; Terent. Heaut. Vide, ne-

quo hinc abeas longius.

Hæc appellantur aduerbia de loco, seu quæ referuntur ad motum è loco; quibus accedunt sicunde, necunde, undeunde, intrinsecus, forinsecus, extrinsecus, funditus, radicitus, stirpitus.

Huc, istuc, &c.

Ad quo redduntur hæc, Huc, istuc illuc, eò, eodem, illò, aliquò, aliò, neutrò, utroquè, quoquo, quocunque, quouis, quolibet, intro, foras, peregre, longe, nusquam; Terent. Hecyr. Abi Parmeno intro, ac me uenisse nuncia. Eun. act. 1. sc. 1.

Hæc appellantur aduerbia ad locum, siue quæ ad motum ad locum referuntur; quibus adiungi possunt, siquo, nequo, quopiam, usquam; Cic. 1. Philip. Nec uero usquam discedebam.

Hac, istac, & cæt.

Ad Qua redduntur hæc, Hac, istac, illac, aliqua, qualibet, quacunque; Terent. Eun. Plenus sum rimarum; hac, illac perfluo. act. 1. sc. 2

Hæc uocantur aduerbia per locum, siue quæ referuntur ad motum per locum; quibus, siqua, nequa addi possunt.

Horsum, istorsum, & cæt.

Ad Quorsum, id est, Quem locum uersus, red-

duntur hæc; Horsum, istorsum, illorsum, aliorsum, deorsum, sursum, dextrorsum, sinistrorsum, læuorsum, prorsum, rursum, introrsum, uel introrsus, retrorsum, uel retrorsus, quoquo uersum, uel quoquo uersus; Terent. Phor. Horsum pergunt; Idem ibidem, Sex ego te totos Parmeno hos menses quietum reddam, ne sursum, deorsum cursites.

Vt.

Post has uoces Adeo, ita, sic, tam, talis, tantus, tot, ferè nunquam ponitur Quod, sed Vt; Cic. pro Rab. Adeò ne hospes huiusce urbis, adeò ne ignarus es disciplinæ, consuetudinisq. nostræ, ut hæc nescias? Idem 1. Tusc. Non sum ita hebes, ut ista dicam.

Ne.

Ne Subiunctiuum petit, cum aliquid prohibemus; act. 4. sc. 7. *Terent. Eun. Ne post conferas culpam in me: Idem ibidem. Hic nebulo magnus est, ne metuas. Petit & imperatiuum maximè apud poetas: Plaut. Pers. Abi, ne iura, satis credo: Ver. 7. Ne fugite hospitium, neue ignorate Latinos.*

Quinct. lib. 1. cap. 5. Vbi de solœcismo agit, Et Ne im-

quit, & Non aduerbia, qui tamen dicat pro illo, Ne feceris, Non feceris, in idem incidat uitium; quia alterum negandi, alterum uetandi: Hæc ille. Vtuntur interdum & oratores imperatiuo; Idem 6. Declam. Matrem, inquit, tibi per hæc merita commendo, tu illam tuere, defende, ama, ne relinque: Et Legislatores; Cic. 2. de Leg. Ne cogito quis stipem, præter Ideæ matris famulos, eosque iustis diebus.

Aduerbia in Vm.

Aduerbia in Vm positiuis gaudent, ut Parum, multum, nimium, tantum, quantum, aliquantum; Cic. Att. 10. Parum firma sunt, quæ de fratre meo scribis: Idem in Rull. Socer huius uir multum bonus est, Idem 2. de Fin. In rebus apertißimis nimium longi sumus.

Idem Cic. Epist. lib. 5. Aliquantulum labefactata, atque conuulsa; Plaut. Bacch Credo timida est aliquantulum soror; Terent. in Eunucho iunxit cum comparatiuo; Eius frater aliquantum est ad rem auidior.

Aduerbia O finita.

Paulo, nimio, aliquanto, tanto, eo, quo, multo, hoc, pro tanto, comparatiuo adhærent: Cic. Att. lib. 2. Ciuis haud paulo melior, quàm isti nostri. Epist. lib. 10. Certe hoc magis habes testimonium amoris mei, quo maturius tibi quàm cæteris consilia mea uolui esse nota.

Appendix.

Multo etiam ſuperlatiuis additur : Cic. 1. *in Ver. Cum omnis arrogantia odioſa eſt, tum illa ingenij, atque eloquentiæ multo moleſtiſſima.*

Multa hic conſulto prætermitto, quæ temporis progreſſione diſcentur, quòd ſi quis eſt impatiens moræ, omniaq́ ſimul arripere concupiſcit, Laurentium adeat, apud quem aduerbiorum, Quam longe, facile, ceterorumq́. uſum inueniet: Nobis non fuit propoſitum Laurentium deſcribere.

INTERIECTIONIS CONSTRVTIO.

O.

O *Tribus caſibus adiungitur, Nominandi, Terent. Phor. O uir fortis, atque amicus: Accuſandi; Cic. Epiſt. lib.* 14. *O me perditum, o me afflictum; Vocandi; Terent. O Daue, ità ne contemnor abs te?*

*Interdum O omittitur, cum nimirum leuior eſt affectus; Cic. in Piſ. Miſerum me, cum hac me peſte, atque labe confero; Idem Att. lib.*10. *Me cæcum, qui hæc ante non uiderim. O non ſolum, cum aduerbium eſt uocandi, uocatiuo adhæret, uerum etiam, cum eſt interiectio; Idem in Piſ. o paterni generis oblite, materni uix memor.*

Heu, Prò.

Heu, & Pro, modo nominandi, uel potius uocandi caſum poſtulant; Ver. 6. *Heu pietas, heu priſca fides; Liu.* 2. *belli Pun. Tantum (pro*

dolor) degenerauimus à parentibus nostris; Modo accusandi: Cic. 7. Philip. Heu me miserum, cur Senatum cogor, quem semper laudaui, reprehendere? Idem 5. in Verr. Pro Deum, hominumq. fidem.

Pro apud Ciceronem 2. Philip. apertissimè uocatiuum habet; Quæ enim res unquam (pro sancte Iupiter) non modo in hac urbe, sed in omnibus terris est gesta maior? Heu etiam datiuo gaudet; Plaut. Milit. Heu mihi, nequeo, quin fleam; Idem Mercat. Heu misero mihi.

Hei, Ve.

Hei, Ve, datiuo gaudent; Terent. Heaut. Hei misero mihi; Idem Andr. Ve misero mihi.

Hei interdum uocatiuo additur; Plaut. Aulul. Hei Megadore, haud decorum facinus tuis factis facis. Teren. Eunuch. Hei mihi, laudo; tandem perdoluit; uir es. Cedo, cum uerbum sit imperatiui modi, non est, cur interiectionibus adnumeretur: postulat accusatiuum: Cic. 6. in Verr. Cedo tabulas: uel datiuum cum accusatiuo; Idem 3. in Verr. Cedo mihi leges Atinias.

CONIVNCTIONIS CONSTRVCTIO.

Coniunctiones copulatiuæ, & disiunctiuæ, cum ad idem uerbum referunuur, similes casus connectunt, Sall. Catil. Diuitiarum, & formæ gloria fluxa, atque fragilis est; Cic. de Senect. Quid de pratorum uiriditate, aut arborum ordinibus, aut uinearum, oliuetorumq. specie dicam?

Quam nisi, an, præterquam.

Quam, nisi, an, præterquam eosdem itidem casus copulant; Terent. Eun. Nemo est, quem ego nunc magis cuperem uidere, quàm te. Cic. pro Sest. Quem unquam Senatu, ciuem, nisi me, nationibus exteris commendauit? Idem 3. de Orat. Refert etiam qui audiant; Senatus, an Populus, an Iudices; Idem in Cat. 3. Pro tantis rebus nullum à uobis præmium postulo, præterquam huius diei memoriam sempiternam.

Exceptio.

Aliquando huic constructioni certa dictionum proprietas obstat; ut fui Romæ, & Athenis, Aut Brundusij, aut Sulmone mortuus est; Emisti ne librum centusse, an minoris. Malim Panhormi, quam Syracusis esse.

Etsi, tametsi, quanquam.

Etsi, tametsi, quanquam in principio statim sententiæ indicatiuum postulant, Cic. pro Mil. Et si uereor iudices, &c. Idem Epist. lib. 1. Tametsi nihil mihi fuit optatius: Idem, Quanquam gratiarum actionem à te non desiderabam. Alibi etiam subiunctiuum admittunt; Quinct. Cædi uero discentes, quanquam receptum sit, & Chrysippus non improbet, minime uelim.

Etsi, quanquam principijs librorum, orationum, ac epistolarum accommodatissima sunt subsequente particula Tamen: Cic. Epist. lib. 5. Etsi mihi nunquam dubium fuit, quin tibi essem clarissimus, tamen quotidie magis id perspicio: Idem

eodem lib. Quanquam ipsa consolatio literarum tuarum mihi gratissima est, &c., tamen illum fructum ex his literis, uel maximum cepi. Tametsi, uix initio librorum, aut orationum inuenies. Apud Ciceronem, ut modo diximus, epistola ad Lentulum 1. Epist. inchoat, Tametsi nihil mihi fuit optatius, &c. Illud Cæsaris à Ciceronem lib. 10. Att. Etsi te nihil temere, nihil imprudenter facturum iudicarem, &c. In correctis libris legitur, Iudicaram.

Etsi, tametsi, quanquam, cum primum locum sententiæ, ac periodi occupant, subiunctiuum poscunt; ceteris locis non respuunt indicatiuum. Cic. de Amic. Sed nec illa exstincta sunt aluntur q. potius, & augentur cogitatione, & memoria; Etsi planè illis orbatus essem, magnum tamen afferret mihi ætas ipsa solatium; Idem 5. in Verr. Non me hercule, quæ loquor, crederem Iudices, tamesi uulgo audirem; Idem 2. de Orat. Erantq. qui quanquam ita se habere arbitrarentur, tamen quo facilius &c. Frequentius tamen hæc in medio, & fine periodi cum indicatiuo iunguntur: Idem Epist. lib. 15. Præposteros habes tabellarios, Etsi me quidem non offendunt; Sed tamen, cum à me discedunt, efflagitant literas; idem Att. 8. Nec uero hæc extrema quisquam potest reprehendere, quòd mare transierim, id enim, etsi erat deliberationis, tamen obire non potui; Idem pro S. Rosc. Quod tametsi miserum, & indignum est, ferret tamen æquo animo; Terent. Andr. Obtundis, tametsi intelligo; Cic. pro S. Rosc. Innocens est quispiam, ueruntamen quanquam abest à culpa, suspicione tamen non caret; Idem Epist. lib. 15. In integro res nobis erit, quanquam quicum loquor?

Etiamsi, quanuis, licet, ut, pro quanuis.

Etiamsi, quanuis, licet, ut, pro quanuis subiunctiuo gaudent, Cic. de Amic. Omnia breuia tolerabilia esse debent, etiamsi maxima sint, Idem 2. Philip. Homines quanuis in rebus turbidis sint, tamen, si homines sunt, interdum animis relaxantur, Idem post Red. in Sen. Tantus uester consensus de salute mea fuit, ut licet corpus

abeßet meum, dignitas in patriam reuertiſſet, Idem pro Quinct. Vt ſumma haberem cætera, temporis quidem certe uix ſatis habui.

Ex his quatuor Quanuis aliquando initium orationum, epiſtolarumq. occupat; ſic Quinctilianus quinctam, octauam, decimam, & duodecimam declamationem exorſus eſt; Quinctam, Quanuis iudices in tanta malorum continuatione iam potuerim nihil ex accidentium meorum nouitate mirari; Vbi potuerim in omnibus libris, quos quidem uiderim, legitur, non poteram, ut Laurentius legit, alijs etiam locis cum coniunctiuo apud Quinctilianum iungitur. Cic. Att. 14. Quanuis tu magna, & mihi iucunda ſcripſeris, &c. tamen ſi eſt bellum ciuile futurum &c initium eſt epiſtolæ: Apud Ciceronem frequentiſſimè cum ſubiunctiuo copulatur. Apud Horatium tamen epiſtola quædam ſic incipit, Quanuis ſcæua, ſatis per ſe tibi conſulis, & ſcis; Colum lib. 2. cap. 9. etiam indicatiuo uſus eſt; Quanuis de menſura auctoribus minus conuenit, hanc tamẽ eſſe commodiſſimam, magiſter uſus docuit. Etiamſi, licet, ut, pro quanuis nondum cum indicatiuo, quod meminerim, legi: apud Ciceronem cum ſubiunctiuo leguntur frequentiſſimè: Ad Brut. lib. 4. Tuis enim opibus, & conſolatu tuo, etiamſi timidi eſſemus, tamen omnem timorem abijceremus. Ter. Heaut. Id quidem ego etiamſi neges, certo ſcio: Illud Ciceronis, quod quidam afferunt. Quam tibi, etiamſi non deſeras, mittam, Nondum reperi: In illo Eiuſdem ad Att. Ego bonos uiros ſequar, etiamſi ruent, pro Ruerint ponitur: Tutius itaque utemur ſubiunctiuo.

Coniunctionum, Ni, niſi, ſi, ſiquidem, quod, quia, cæterarumq. conſtructio ab optimo magiſtro uſu petenda eſt.

FINIS.

VENETIIS, Apud Michaelem Tramezinum.

M. D. LXXI.

abeßet meum, dignitas in patriam reuertiſſet, Idem pro Quinct. Vt ſumma haberem cætera, temporis quidem certe uix ſatis habui.

Ex his quatuor Quanuis aliquando initium orationum, epiſtolarumq. occupat; ſic Quinctilianus quinctam, octauam, decimam, & duodecimam declamationem exorſus eſt; Quinctam, Quanuis iudices in tanta malorum continuatione iam potuerim nihil ex accidentium meorum nouitate mirari; Vbi potuerim in omnibus libris, quos quidem uiderim, legitur, non poteram, ut Laurentius legit, alijs etiam locis cum coniunctiuo apud Quinctilianum iungitur. Cic. Att. 14. Quanuis tu magna, & mihi iucunda ſcripſeris, &c. tamen ſi eſt bellum ciuile futurum &c initium eſt epiſtolæ: Apud Ciceronem frequentiſſimè cum ſubiunctiuo copulatur. Apud Horatium tamen epiſtola quædam ſic incipit, Quanuis ſcæua, ſatis per ſe tibi conſulis, & ſcis; Colum lib. 2. cap. 9. etiam indicatiuo uſus eſt; Quanuis de menſura auctoribus minus conuenit, hanc tamẽ eſſe commodiſſimam, magiſter uſus docuit. Etiamſi, licet, ut, pro quanuis nondum cum indicatiuo, quod meminerim, legi: apud Ciceronem cum ſubiunctiuo leguntur frequentisſimè: Ad Brut. lib. 4. Tuis enim opibus, & conſolatu tuo, etiamſi timidi eſſemus, tamen omnem timorem abijceremus. Ter. Heaut. Id quidem ego etiamſi neges, certo ſcio: Illud Ciceronis, quod quidam afferunt. Quam tibi, etiamſi non deſeras, mittam, Nondum reperi: In illo Eiuſdem ad Att. Ego bonos uiros ſequar, etiamſi ruent, pro Ruerint ponitur: Tutius itaque utemur ſubiunctiuo.

Coniunctionum, Ni, niſi, ſi, ſiquidem, quod, quia, cæterarumq. conſtructio ab optimo magiſtro uſu petenda eſt.

F I N I S.

VENETIIS, Apud Michaelem Tramezinum.

M D L X X I.